دیوانی صابری

١٨٨١ز-١٩٤٤ز

کتێبخانەی الحفید

محمد طیب

چاپی چوارەم

٢٠١٧

دیوانی صابری

١٩٤٤-١٨٨١

چاپی چوارەم سلێمانی ٢٠١٧

ناوی کتێب: دیوانی صابری

بابەت: شیعر

شاعیر: شێخ نەجمەدین (صابری)

سەرپەرشتیاری چاپ: عبدالجبار البرزنجی

چاپی: چوارەم ٢٠١٧

چاپخانەی: تەژنە

تیراژ: ١٠٠٠

لە بەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتیەکان

ژمارەی سپاردنی (١٣١٦) ساڵی (٢٠١٧)ی پێ سپێردراوە

لەسەر ئەرکی کتێبخانەی (الحفید) چاپکراوە

دیوانی صابری

نـــامی دڵشادە بەم نــامە بـەرزە
کە مایەی هێزی عەقڵی سەر ئەرزە
قەدر و حورمەتی نـامەی صــابری
بە روح و بە دڵ لـە سەرمان فەرزە

مەلا عەبدولکەریمی مودەریس

پێشەکی چاپی چوارەم

بە ناوی خوای بەخشندەو میهرەبان

لای هەموان ئاشکرایە کە صابری ویستویەتی شیعر لە خزمەت ئاین و چاکەکاریدا تەوزیف بکا وە لەڕێگەی شیعرەوە دەیەوێت ئامۆژگاری نەوەکان بکات کە نابێ لە پێناو پۆستو پایەدا ئاینی خۆیان لەدەس بدەنو بە شوێنی دونیا بکەون، واتە پەیامی شیعر لای صابری دەبێ لە خزمەت ئاین و نەتەوەدا بێت.

بۆیە پێمان باشبو وە بە پێویستمان زانی چاپی چوارەم بۆ دیوانی صابری بکەین چونکە چاپی سێیەم نەکەوتە بازارەوە بەڵکو (بەڕێوەبەرایەتی چالاکی وێژەیی سلێمانی) خۆیان هەستا بە دابەش کردنی بە سەر ناوەندە ڕۆشنبیریەکانی کوردستاندا.

لەم چاپەیشدا دیوانەکە وەکو خۆیەتی تەنها گۆڕانکاریمان لە پێڕستی ناوەکانو شوێنەکانا کرد بە گواستنەوەیان لە کۆتایی دیوانەکەوە بۆ هامشی شیعرەکان.

وەسوپاسی (کتیبخانەی الحفید) ئەکەین لەکەرکوک کە بەم کارە هەستا.

عەبدولجەبار بەرزنجی

کرکوک/٤/٣/٢٠١٧

به‌ناوی خودای به‌خشنده و میهره‌بان

صابری وا ده‌ناسرێ

به پێنووسی کوڕی صابری

ئه‌حمه‌د شێخ نه‌جمه‌دین

صابری (شێخ نه‌جمه‌دین کوڕی شێخ عه‌بدولڕه‌حمان به‌رزنجی)ه، دانیشتووی دێی شۆریجه‌یه، نه ناسراوه له ژیانیدا، تاکو ئه‌مڕۆش وا ده‌رده‌که‌وێ که حه‌قیقه‌تی نه‌زانراوه و حه‌قی نه‌دراوه‌ته ده‌ست.

صابری زۆرێکی ئه‌وتۆی نه‌خوێندبوو، به‌ڵام زۆر زیره‌ك و تێگه‌یشتو بوو، دوور بین و قووڵ سه‌یرکه‌ر بووه، صابری باوه‌ڕێکی زۆر به‌هێزی به‌خۆی هه‌بوو، چونکه قسه‌ی نه‌ده‌کرد ئه‌گه‌ر به ته‌واوی تێبینی نه‌کردایه و ئه‌م لاو ئه‌و لای شته‌که‌ی لێکنه‌دایاته‌وه، هه‌نگاوی نه‌ده‌نا ئه‌گه‌ر پێی له‌سه‌ر ئه‌رزێکی ڕه‌ق گیر نه‌کردایه، هه‌روه‌ها صابری به جه‌سارە‌ت و بێ باك بوو، بێ ترس و له‌رز و سه‌ربه‌ست بوو، صابری دوور بووه له عه‌قڵیه‌تی سست و په‌شۆکاو و چاولێکه‌ر و پاشکه‌وتوو، که زۆربه‌ی مه‌لایان و خوێنده‌وارانی زه‌مان تووشی بووبوون، صابری به‌دڵی نه‌نووستوی و ڕوحی ڕوون و به‌رزی، حه‌ق و ناحه‌قی هه‌ر زوو له یه‌ك جیا ده‌کرده‌وه و قسه‌ی خۆی ده‌کرد، وه‌کو ڕم (رمح) جه‌رگی زوڵمی کون ده‌کرد، وه‌کو گولله‌ی پێنج تیر ئه‌ینایه که‌لله‌ی ڕه‌قی بێدینی بوغڕاوه.

- صابری ئه‌گه‌ر چی (ته‌ریقه‌تی قادریی)وه‌رگرتبوو، به‌ڵام دوژمنی شێخی ڕیش شانه‌که‌ر و عه‌سا چه‌ورکه‌ری دڵ بێ خه‌به‌ر بووه، دوژمنی شێخی خۆپه‌رست و ڕه‌وشت گێڕ و که‌م "ته‌قوی"و عه‌قڵ بچووك و خۆ به‌رز دیوو نه‌فس نزم بووه، صابری ده‌یزانی که پیاوی چاکی (ته‌ریقه‌ت) به مێزه‌ری سپی " کفنی " سپی یاد ئه‌کا، و له ترسی قیامه‌ت له دونیا دا ناحه‌سێته‌وه، تا وه‌کو له وێدا "ڕووی سپی "بێ" ئه‌م سێ (٣) ڕه‌نگه سپییه پێکه‌وه ڕێکن، به‌ڵام دوای خۆیان ئه‌گه‌ر نه‌وه‌کانیان ئاڵانه خانووی گه‌چی سپییه‌وه و کراسی نایلۆنی سپییه‌وه، و (قه‌مه‌ره)ی ڕه‌ش و سپییه‌وه، که به ماڵی هه‌ژاران ده‌یکڕن، ئه‌م

ڕەنگە سپیی و ڕەشانەی دونیا لەگەڵ تاریکی دەرۆن و مردنی دڵدا، دەبنە هۆی ڕەشی ڕوو ڕۆژی قەیامەت.

صابری ئەگەر چی بەعەقڵ و دڵ و ڕوحەوە "حەقیقەت"ی (تەصەوف) چەشتبوو، بەڵام دوژمنی بەرگی چڵکن و پرچی ژاکاو و ڕەوشتی بێ وقار و هایو هوی بێ فەڕ بووە:

هەرکەسێ نەفسی شکانی سنگ و مێخ

های و هیو و تەپڵ و دەف نایکاتە شێخ

صابری زۆر لە دەروونەوە ڕوناک و بووژاو بووە، زوو (دەرک)ی بە گۆڕانی زەمان کردووە.

صابری قەت پاشەکەوتی نەدەکرد، هەرچی بووایە سەرفی دەکرد، بەڵام لە جێی خۆیا، هەر کاتێکیش نەیبووایە نان و ئاوی سەردی دەخوارد و دەریەست نەدەهات.

صابری زۆر ئێش گەیشتە جەرگی و هەناسەی سەردی کێشا، کاتێ دیی و بیستی بە چ جۆرێك نەوەکانی خانەدان و ڕۆڵەکانی پیاوە گەورەکان یەکاو یەك لە گەڵ ئینگلیز هات و وڵاتی ئیسلامی داگیر کرد وەکو (عەنکەبووت) دەواری بێ دینیی هەڵدا، ئەم نەتەوەو ڕۆڵەی خانە دانان و پیاوە گەورەکان قورئانیان شاردەوەو بەرماڵیان پێچایەوە، خوانی (عارەق) و قوماریان ڕازاندەوە لە (مەجلیسیانا)، صابری ئاواتی ئەوەی ئەخواست کە موسڵمانان بگەڕێنەوە بۆ ڕێگای هەق و ڕوو بکەنەوە خودا،دەس بگرنەوە قورئان و پێغەمبەرەوە، تەوبەی ڕاست بکەن، بانگیانی ئەکرد بۆ فڕێدانی هەموو بیرو باوەڕ و ڕەوشتی کافری بێگانە، وا هێنایە وڵاتی ئیسلامەوە و موسڵمانانیشی لە بەر نەفامی و نەزانیان پێ هەڵخەڵەتاند داخی گرانم.

صابری دەڵێ:(هەق وتن قانوون نییە، ناهەق وتن بێ شەرعییە)،

صابری دەڵێ: (دینی موسلم وا لە بەر شێتی و نەزانیمان نەما)، یاخود دەڵێ:

موسڵمانان موسڵمانان	**نەمانزانی نەمانزانی**
خەزێنەی دینی خۆماندا	**بە جیفەی عالەمی فانی**

صابری زۆر مامۆستا مەلا ئەحمەدی گەورەی فەرقانی خۆش ئەویست و زۆر ئێش گەیشتە جەرگی بە شەهید بوونی.

صابری قەت ئیدعای کەرامەتی بۆ خۆی نەکردووە، ئەگەر چی "فراسە"تی ئاشکرا بووە.

صابری رق و قینی لەو کەسانە بووە کە دەسیان رۆیوەو دریغییان کردووە و سەرفیان نەکردووە و نعمەتی خودایان شاردوەتەوە کە خودا پێیانی بەخشیوە، باسی یەکێ لە وانەی کردووە و وتویەتی :"هەر لە گرانیەکەوە تاوەکو ئەمڕۆ بایی دوو روپییە کە دەکا(١٥٠) فلس کەوای لەبەر نەکردووە ".

صابری لە جێی خۆیدا قسەی خۆی دەوەشاند، لە جێی تیژا بە تیژی، لە جێی نەرما بە نەرمی، مام حاجییەکی پیر رۆژێ تێکەڵ ناو شەڕ بوو بوو، لە ژێر عاباوە دەستی دەرهێنابووە دەرەوە، دەستی کردە شەرە پەل ، دوای ماوەیەکی دیکە (صابری) مام حاجی بینی بە دوای بزنە شەلێکەوەیە، صابری وتی :

رۆژێ بە گەرمی لە ناو شەڕە پەل
رۆژێ بە نەرمی لە دوای بزنە شەل

مام حاجی وتی :"یا شێخ چی بکەم ".

هەروەها صابری شیعری وتووە بۆ ئەوەی :

١- ئەم بارە گرانە و ئەم ئێشە سەختە لە دەروونی بهێنێتە دەرەوە و دڵی بحەسێتەوە.

٢- تاوەکو بیرو باوەڕی بۆ عالەم دەرخا و بڵاوی بکاتەوە بۆ پاککردنەوەی دەروونیان و راستکردنەوەی رەوشتیان.

٣- بۆ ئەوەی ئەم میراتییە بە نرخەی بە جێبهێڵێت بۆ ئەو کەسانەی لێی تێدەگەن، وەکو صابری دەتوانن بازبدەن بەسەر تەماعی دونیادا و سەر هەڵبڕن ۆ بەرەو ئاسمان بەرز سەیرکەن.

ئیتر من هەرچەند بدوێم تەسکینی دڵم نایەت و هەقی صابری ناتوانم بدەمە دەست مێژوو، مەگەر خودا هەر خۆی خەڵاتی بکا، خودا لە گوناهی خۆشبێت و لێی رازیی بێت و رازیی بکا.

بەغا ١٩٦٩/٢/٢٦

به ناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

سەرەتا

صابری: ناوی شێخ نجمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمانە، کوڕی شێخ مەحمودی قوتبی شۆڕیجەی (قەرەحەسەن)ە، جەنابی شێخ مەحمودی قوتب دانەری کتێبی (بحر الانساب)ە کە بە راسترین سەرچاوە دادەنرێ بۆ مێژووی سادات.
صابری : لە ساداتی بەرزنجەیە،لە ساڵی ١٣٠٠ی کۆچی بەرامبەر بە ١٨٨١ی زاینی لە دێی شۆڕیجەی " قەرەحەسەن "هاتوەتە دونیاوە، ئەم دێی شۆڕیجەیە سەر بە پارێزگای کەرکوکەو صابری لە نەوەی شێخ محێدینی قوولەیە کە مەرقەدی ئێستا لە گۆڕستانی ئیمام قاسم لە کەرکوك نێژراوە، لە تەمەنی ١٨ساڵیدا ژنی خواستووە.
صابری : ئەگەر چی فەرموویەتی کە پلەی خوێندنم زۆر بەرز نییە، بەڵام بەهرەیەکی خوایی بووە،زیرەکی و فراسەتی زیادی (فوق العادە) ی هەبووە، بە چوار زمان شیعر و هۆنراوەی وتووە، بە کوردی، فارسی، عەرەبی و تورکی، بەڵام داخی گرانم لەم دیوانەدا بەشی عەرەبی بڵاونەکرایەوە، لەبەر ئەوەی بەردەستمان نەکەوت، هەروەها زۆربەی شیعرەکانی لەناو چووە و بەردەستمان نەکەوتووە، بەڵام ئەمە بەشە زۆرەکەیەتی.
صابری: لەپاش ژنهێنان چەند ساڵێك لە دێی شۆڕیجە دەبێ و بە فەلاحەتییەوە مەشغوڵ دەبێ و سەرپەرشتی دێیەکە دەکا،جارجار شێخایەتی و ئیمامەتی دێیەکەی دەکرد، لەناو خەڵکیشدا بە زاتێکی دەم و نەفەس موبارەك مەشهور بووە، زۆریش ئاگاداری بووە لە پزیشکی، عالەمی ئەتراف زۆر بە عەقیدەیەکی ساف و پاکەوە روویان تێکردووە و لە هەر چوار لای وڵاتەوە سوودیان لێ وەرگرتووە.
صابری: تەریقەتی قادریی بووە و زۆریش ئاگاداری شەریعەت بووە، بەیعەتی بە کەم کەس داوە چونکە کەم کەسی بەگەن کردووە لە عیلمی (تەسەوف)دا، لە شیعرەکانیدا دەردەکەوێ کەوا دەستێکی باڵای هەبووە، وەکو دەفەرمێ:

(صۆفی)ئەبێ لەوحی دڵی سادە و سپی بێ شوبهی (بط)

ئەوسا رموزی مصحفی رووی یاری تەفسیرکا بە (خط)

یان دەڵێ:

هـایی و هوویی و پرچ و ریش و تەپڵ و دەف بێ حاسڵە

حوسنی نییەت و عەمەل تەوبەی نەصووح ئەتکا خەلاص

صابری: لە گوفتار و شیعرەکانیدا دەردەکەوێ رەوشتی شـەرعیی بووە، ئـەهلی شـەرع و خواناس و پیاوی راستی خۆشویستووە، چونکە خۆی زۆر بێ تەماح و راست و بـە غـیرەت و چاوتێر و دڵ فراوان و نەبەز و مـەزن و بـەڕێز بـووە، لـەناو عەشـیرەتی بەرزنجـەدا و لـە هەموو ناوچەکەدا قسەی رەواجی بووە، لێرەدا بەو کەسـانە دەڵـێ کـە بیانـەوێ بەڕاسـتی رێگەی خودا بگرن:

ئەی دڵ ئەگەر بەڕاستی ئیتاعەتی خـودا دەکەی

موتابەعەی شەریعەت حەزرەتی مصطفی دەکەی

صابری: وا دەرئەکەوێ کە زۆر زانایی هەبووبێ لە تـەریقەتدا وەکو لێرەدا دەفەرمێ:

تەسوییەی خاشاکی رێگەی دین نەکەی بێ حاسڵە

خۆ بە بەیداغ و عەلەم نابیتە شێـخ و پێشەوا

یان دەڵێ :

(لیــس للانسان إلا ما سعی) " صابــــر" وەرە

هیمەتێکە گەرچی بــوویە کۆتری بێ باڵ و پــــەڕ

هەروەها دەڵێ:

ئــــەگەر خۆ تۆ خودا ناسی وەکو ماسی کەڕ و کاسی

وە ئـیــلا وەك سەگی پاسی چییە ناڵان لە دەر ماڵان

یان لێرەدا چەند بە جوانی دەڵێت:

تا دەروونی دڵ لە نەقشی " ما سوی" خالی نەکەی

نەقشی ئەللا لەو دڵە جێ ناگرێ ئەی جاهیدە

تۆ ئیجازەی زکری بێ دەنگی لە ماسی وەرگـرە

قیرە قیری شەو وەکو قورپاقە نـادات فائیدە

دووباره دەڵێ:

داخەکەم بۆ موئمنی ساغ و سەلیم و بێ ریا
زۆر کەبە دەس ناکەوێ لەم وەختە ئیلا بە شاز

صابری: بەم هەڵبەستانەیدا وا دەرئەکەوێ کەوا مەستی عەشقی حەقیقی بووە چونکە دەڵێ:

ئەی موستەعید دەرسێ لە علمی عەشق ئەگەر تەحصیل ئەکەی
یەکسەر علوم و دەفتەری (أثنی عشر) دەهاویتە شەت

لێرەدا دەڵێ:

صابری ئەڵبەتە لای ئەو چاوە دەرسی خوێندووە
بۆیە وا سەریەستە لەم بەر قاپییە بەم رادەیە

یان لێرەدا دەڵێ:

ئەی مودەڕیس تۆ لە دەرسی عەشق تحصیلی بکە
تا بەکەی "زید علی سطح" علی حەرفی جەڕە

وا دەردەکەوێ صابری لە عیلمی "لدنی" بەهرەوەر بووبێ هەروەکو خودا فەرمویەتی "و علمناه من لدنا علما" بۆیە دەڵێ:

عەقلت لە نحوا سەراب ئەکەی   حفظي کەلام و حەرف ئەکەی
بێ دەرسی عەشقت پێ بڵێم   علمێکە بێ حەرف و نوقەط

هەروەها دەڵێ:

کلیلی صابری قاپیی هەموو مەقصودێ هەڵدەگرێ
بحەمدلا با دەس گرتومە رەنجی خۆم بە با نادەم

صابری : لە شیعرەکانیدا دەردەکەوێ کەوا ناسکی خەیاڵ و تیژی بیر و وردی مەعنای زۆری تێدا بەکارهێناوە هەروەها جوانی وشەیش و جیناسیشی زۆرە هەر وەکو فەرمویەتی لەم شیعرەدا:

تۆ کەبابت گەندمێکی خوارد و خوا لێی خۆش نەبوو

تۆ کەبابت خۆش ئەوێ صابر خەسارەت ناکیە

لێرەدا وشەی(کەبابت)کە لە یەکەم جار بە مانای باوك هاتووە، لە دووەم جار بە مانای کەباب و تەماعی دونیا و ماڵ و داراییە، زۆر جناسێکی جوانە، یان دەڵێ:

کە (لذاتی) لە زاتی شێخی دی زاتی شکا بـۆیە

کە صاحیب زاتە صابر هەر وەکو توتی سوخەن گۆیە

دووبارە دەڵێ:

تا نەهاتم بوو نەهاتی تا " تبین " بێ بە هات

تازە هاتی هاتنت " هیهاتە " بۆ دڵدارەکەت

بە راستی ئەم هەموو هات و نەهات و هەیهاتە کە هەمووی هەر لە یەکتری دەچن، لە مەعناشا جیان زۆر بەرز و پڕ مانایە یا ئەمە چەن قوڵ و پڕ مانایە: کە دەڵێ:

سونی غەمی تۆ گەنمی دڵمی بە تەلەفدا

نانی غەزەلم شامیدە بێ قووەت و بێ رام

لەم شیعرەدا کە جیناسی تێدایە دەڵێ:

بـمکوژە بەڵکو حەیاتی جـاویدانم دەس کـەوێ

چاك ئەچم بۆ چاکی چاکان چاك بە دار و سینە چاك

یان لێرەشدا چەن بە جوانی، بە رێکی، بە قوڵییەوە، پڕ مانایە کە ئەڵێ:

تا بە مغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئـەکەی

روحی عالەم پەڕە کایە و تۆ میسالی کەهرەبی

لێرەشدا دەڵێ:

لە شمشێری برۆت ترسم نییە سەد جـار نیشانم دەی

لە ریشەی جەرگ و دڵ کالانی ئەو شمشێرە سەنعەتمە

دووبارە بە مانایەکی جوانتر دەڵێ:

نــەمامی قەدی تۆ بەڵکو هەمیشە تازەو تەڕ بی

وەرە جانا لە سەر ئەم دیدەی پاراوە بینێژە

ئایە چەن بەرز و بە قیمەتە کە دەڵێ:

تیری غەمزەت ڕۆستەم و بەهرامی کوڕی کرد ئەسیر

قەوسی ئەبرۆت بێ شك عاجز ئەکا سەعدی "وقاص"

لە بابەت چاوەوە دەڵێ:

چاوەکانی وا دیارە دوژمنێکی خوێنیە

تیری موژگانی بە تیژی خەنجەری قەزوینیە

ئەی ئەمە چۆن نەترسی و ئازاییەکە کە وا بە جوانی دەڵێ:

مەحاڵە عەندەلیبی دڵ بکا تەرکی گوڵی حوسنت

چ دەربەستە نیهایەت مەرتەبەی هەر سەربڕینێکە

جا ئەم جۆرە شیعرە جوانانەی صابری کە هەر وەکو ڕۆژ، ڕەوان و جوان بــووە وە فکـری هەر وەکو ئاوێنەی بێگەرد بووە و شۆڕە سواری نوکتە بێژ بووە، هەق بێژو هــەق پەرست بووە، راست گۆ و دڵ پاك بووە، راسـت گۆ و دڵ پـاکی خۆشویسـتووە، شـەیدا بـووە بـە نوری یەزدان،سەر قافڵەچی دوڕ ناسان بووە، مەلەوان بـووە لـە دەریـای مەعنـەویاتا هـەر وەکو دەفەرمێ:

دووڕ و گەوهەر کێ لە قووڵی بەحر و دەریا دەریەکـا

تا نەکەن تەرکی وجود و مامەلەك نەوعی غەواص

دەتوانین بڵێین شیعرەکانی لە سەر ڕێگەی هەق پەرستی و باوەڕ و ئاین و کۆمەڵایـەتی و عەشقێکی حەقیقەتە، ئامۆژگـاری و پەنـدە، پـەیڕەوی ڕێگـای راسـتی و رەوشـت باشـی و یەکێتی و نەفس بەرزییە، شەیدایە بە نوری پاکی ئیمان.

صابری

صابری: باڵای نە کورت و نە بەرز بووە، چوار شانەو گەنم رەنگ بووە،چاو گەش و برۆ رەش و خۆش خوڵق و نوورانی بووە، رووخۆش و مەجلیس گەرم و بە شەوق بووە، هەمیشە دەم بە پێکەنین ونوکتە باز و حازر جەواب بووە، زۆر چاك فارسی زانیوە، جارێکیان قازی موسڵ کە زۆر دۆستی صابری دەبێ و خزمیشی دەبێ لە سەردەمی حکومڕانی ئینگلیزدا کە تازە هاتبوونە عیراق تەکلیفی لە صابری کردووە کە بە مانگانەیەکی زۆر لەو رۆژەیا ببێ بە وەرگێڕ (مترجم) فارسی، کوردی عەرەبی، بەڵام صابری تەکلیفەکەی قبوڵ نەکردووە، هەرچەندە پێویستیشی هەبووە بە ماڵ و پارە، کە گوایە ئەم ئیشە بە خزمەتکردنی ئینگلیز دەژمێرێ، هەروەکو رێبازی ژیانی لەم بارەیەوە وە لەم هەڵبەستەدا دەرئەکەوێ :

کڵاوی سەر دڕاوی خۆم بە تاجی پادشا نادەم
کەلاوەی دوکەڵاوی خۆم بە قەسرو گەنجی شا نادەم
بە خوێنی جیفە بەرگی زاهیدیی ئالودەکەم، شێتم
بە تەوفیقی خودا دینم بە دوو نان و عەبا نادەم

هەروەها تورکییەکی جوانی زانیوە، سەخاوەتێکی زیادی بووە، حاتەمی وەختی خۆی بووە، هەروەکو مامۆستا مەلا عەبدول مەجید قوتب زادە شیعرێکی بۆی وتووە لە پاش وەفاتیا کە لە کێلی قەبری لە دێی شۆڕیجە نووسراوە کە دەڵێ:

شێخ نەجمەدین عالی هیمەت و زهرا نەسەب
حاتەمی ئەهلی زەمان بود خاتەمی ئەهلی ئەدەب

بەڵێ هەروەکو سەخی بوو، ئەدیب و تێگەیشتوو بوو، هەمو کات میوانی زۆری هەبووە و زۆر لە پیاوە گەورەکانی ئەو کاتە سەریان لێ داوەو پێیان خۆش بووە پێکەوە کات بەرنە سەر، پیاوی وەکو پایە بەرزی خوالێخۆش بوو شێخ مەحمودی نەمر(مەلیك)، سەید ئەحەدی خانەقا، رەفیق ئەفەندی خادم سوجادە، مامۆستا ئەحمەدی رۆژبەیانی، سید

محەمەد جەباری، شێخ عەبدولکەریمی قادرکەرەم، شێخ سەعیدی گۆپتەپە و شێخ قادری گوللەنەبڕ و گەلێکی تر لە پیاوە گەورەکانی ئەو کاتە، هەردەم تەکیە و دیوەخانەکەی گەرم و بەجۆش بووە، لە مەجلسی خۆیدا کەم و زۆر چەند دانیشتو و موریدی هەبوبێ هەر یەکە لای خۆی وابووە کە رووی شەفەقەتی شێخ لەو لە هەموو کەس زیاترە، هەروەها شەفەقەتی وەك هەور وابووە وەکو باران کە لە هەموو شوێنێ هەور دەیبارێنێ بەو وێنەیە شەفەقەت و دڵسۆزی بۆ گشتی بووە، شەوقی وەکو رووناکی هەتاو بووە، هەر کەسی گرتبێ بێ غەم و کەدەر بووە، زۆر حەزی لە شتی فەرەحی دەکرد و بەرگی پاك وجوانی خۆش دەویست، حەزی بە سەیران دەکرد و گەڕانی جارجار هەبووەو گاڵتە و قسەی بە تۆکڵیشی دەکرد، پێش کۆچی دوایی بە چوار پێنج ساڵ ئەم شیعرەی فەرمووە:

پــایزی پیری پەیابوو نەوجەوانیمان نــــەما
نەوبەهاری عەیش و نۆش و کامەرانیمان نــــەما
شێری پیری دەست و پێی ئاسکی جوانی تێکشکاند
قووەتی سەر پەنجە و باسك و زرانیمان نەما

لە پاش ئەم شیعرە دووچاری نەخۆشی شەلەل بوو دەست و پێی راستی خوێنی تیا وەستاو زمانی گیرا، ئەگەر چی لە ناو خەڵکدا بە شەلەل دانرا، بەڵام لەم شیعرەی کە خۆی فەرموویەتی وا دیارەکە لە لایەن دەستی پەریانەوە تووش بووە، ئەم شیعرەی پێش نەخۆشییەکەی داناوە کە دەڵێ:

ئەز دەردی هیجرەت ئەی پەری گشتم چوو قەیس عامری
ئەز لەطمەی دەست پەری شد دەر لوای عاشقان

وامان بۆ دەرئەکەوێ ئەم هەڵبەستانە بەرامبەری کرد لە گەڵ نەخۆشییەکەی خۆیدا کە باسمان کرد لە سەرەوە، ئەم فەرموودانەیە، (خارق العادات)ە و کەرامانە، بەم نەخۆشییەوە ما، هەتا ساڵی ١٩٤٤ی زاینی لە رۆژی ١٢/٩واتە لەمانگی کانوونی یەکەم بەرامبەر بە ساڵی ١٣٦٣ی کۆچی لە ٢٣ی "ذی الحجه" کۆچی دوایی کرد، ئەمری حەقی بەجێهێنا هەر لە دێی شۆڕیجەی ناوبراو نێژراوە.

ئەم شیعرە لە لایەن مامۆستا عەبدولمەجید قوتب زادەوە بە مێژووی کۆچیدوایی دانراوە کە ئەکاتە ساڵی ١٣٦٣ی کۆچی :

گفت تأریخ وەفاتش یاری ئۆ عبدولمەجید

(شیخ نجم الدین عند الحق فی قصر رحب)

لە پاش خۆی نەوەی بە جێهێشتووە پێنج کوڕ (٥) و سێ (٣) کچ بوون، لە کوڕەکانی سیانیان ماوە، گەورەکەیان شێخ عەبدولڕەحمان کە بە ناوی باپیریەوە ناونراوە و جێنشینی خۆیەتی ئێستا لە دێی شۆڕیجەی قەرەحەسەنە لە ناوچەی کەرکەك

زنجیرەی باوك و باپیرانی صابری

شێخ نەجمەدین "صابری"

شێخ عەبدولڕەحمان

شێخ مەحمود قوتب

شێخ عەبدولڕەحمان

شێخ عەبدولعەزیز

شێخ محێدین قووله(کەرکوك)

شێخ حەسەن گلەزەردە

شێخ محەمەد نۆدیی

شێخ عەلی وەندەرینە

شێخ بابا ڕەسووڵ

شێخ عەبدولسەیدی ثاني

شێخ عەبدولڕەسووڵ

شێخ قەلەندەر

شێخ عەبدولسەید

شێخ عیسا الأحدب

شێخ حوسێن

شێخ بایەزید

شێخ عەبدولکەریم

شێخ عیسا بەرزنجی

شێخ بابا عەلی هەمەدانی

شێخ یوسف هەمەدانی (شهابەدین)

شێخ محەمەد مەنصور

شێخ عەبدولعەزیز

شێخ عەبدوڵڵا

شێخ ئیسماعیل المحدث

ئیمام موسای کازم

ئیمام جەعفەر ئەلصادق

ئیمام محەمەد ئەلباقر

ئیمام زەینەلعابدین

ئیمام حوسێن کوڕی ئیمام عەلی

سیدە فاتمە ئەلزهرا

حەزرەت فەخری کائینات محەمەد

پەسەند

به پێنووسی پایه بەرز و زانا

مامۆستا عەلادین سوجادی

ئەم کوردە، لە لاپەڕەی دەورانی مێژوویا، گەلێ ناوداران و خاوەن قەڵەم و خاوەن بەهرەی شیعرو هۆنراوەی تێدا هەڵکەوتووە، بەڵام لە بەر ئەوەی کە لاپەڕەی ئەو ڕۆژانەی بەرامبەر بە خۆی و بەرامبەر بە نووسەران و شاعیرانی لا پەڕەیکی نەهاتیی بووە، بە نەمانی کەسەکانی قەڵەم و چەشەکەشیان لە بیر چوونەتەوە و کارەساتی پێچەوانەی یەك لە دوای یەکی ناهەمواری هارپیونی.

ئەگەر ئێمە سەیرێکی نەتەوەکانی تر بکەین دەبینین مانەوەی ئەو نەتەوانە هۆی ئەو مانەوەیان زۆرتر بیری خاوەن قەڵەم وخاوەن چەشەی شاعیرەکان بووە،هەر ئەوان بوون سۆزی دەروونیان کەوتۆتە کار و سۆزی نەتەوەکەیان به زوبانی ئەو نەتەوەیە پیشانی عالەمی خۆیان و غەیری خۆیان داوە، کە ئەوان بەسەر چوون و ڕۆیشتوون پاش ماوەکانیان نرخیان زانیوەو گەلێ جاری وا بووە بەرهەمی ئەو نووسەر و شاعیرانەی خۆیانیان بە ناوی زێڕ نووسیوەتەوە، نووسیویانەتەوە چونکە مانەوەی خۆیان بە هۆی زوبانی نووسین و هۆنراوەی ئەو رابوردووانە یانەوە داناوە ئەو جۆرە شتانە و ئەو چەشنە دڵسۆزیانە کە نەتەوەکانی ترهەیانبووە و نواندوویانە، ئەو شتانە بۆ ئێمەی کورد داخی گرانم ڕێنەکەوتووە، لە بەر ئەم ڕێنەکەوتنە، گەلێ لە شاعیران و نووسەرانی ئێمە بوون بە ژێر لێوەوە و لە ژێر پەردەی تاریکی لە بیرچووندا لە بیرچوونەتەوە.

یەکێ لەو کەسانە کە هەموو جۆرە پەردەیەکی تاریکی کشابوو بە سەریا، خاوەنی ئەم دیوانە شێخ نەجمەدین (صابری) بوو.

صابری : هۆنەرێکی گەلێ بەرز بووە، کە لە سەدەی چواردەی کۆچیدا هەڵ کەوتبوو، ئاوازەی شیعری بەرز و تەڕ وپڕ ماناکانی، نەوەك هەر لە چوار دیواری ناوچەکەی خۆیدا دەنگی ئەدایەوە، بەڵکو لە گەلێ لاوە ئەو دەنگە لە گوێی گەلێ کەسا ئەزرینگایەوە، ئەوەندە هەبوو سۆزی ئەم زرینگانەوەیە هەر لە کاتێکا بوو کە خۆی هەبوو، کە خەرمانی تەمەنی کەوتە بەر شەنوبای نامرادی و بەهاری ژیانی کەوتە خەزانی نەمانیی، ئەو سۆزەیش کپ بووەوە ئەمیش تایبەتی نەبوو بەوە وە بەڵکو زۆری وەکو ئەو بەر ئەو بایە کەوتوون، ئەمەش هەر لە بەر ئەو هۆیانە بوو کە هۆی تیاچوونی کەسانی تر بووە،

بەلام ئەبێ ئەوەش بزانین، کە شیعر خەیاڵە، خاوەنی ئەو خەیاڵە شاعیرە،صابریش شاعیر بووە، شاعیر نامرێ، کەواتە(صابری وەکو لە ژیاندا دەنگی هەبوو لە دوای ژیانیشی هەر دەنگی هەیە). دەنگی هەیە، چونکە دەنگ لە شیعرەوە دێت، شیعریش گەلێ کێشەی هەیە، لە گۆڕانی ئەو کێشان ئەم دەنگانە دەگۆڕێن، شیعرە کانی صابریش چوونەتە ناو ئەو کێشانەوە، کە وا بوو صابری لە باتی دەنگێك گەلێ دەنگی هەیە، چونکە گەلێ شیعر و گەلێ لە کێشی شیعری هەیە، جا لە بەر ئەمە ، ئەو شیعرو دەنگانە ئەوەندەی تر ئاوازیان پەیدا کرد، ئەدەبی کوردی لەم رووەوە پلەیەکی تر پێش کەوت بەم دیوانە نایابە، ئەمەش لە بەر ئەوە چونکە ئەو شیعرانەی (صابری) لە ژێر پەردەی شاراوەییدا، بە هۆی دڵسۆزی رۆڵەی پایە بەرزی کاك شێخ عەبدولرەحمانی کوڕی و گەنجی بەنرخی نەوەکەیەوە کاك حوسێن بەرزنجیەوە، بە هۆی کۆشش کردنیان بۆ کۆکردنەوە و لە چاپدانیان دەرچوو، بەم ئیشە گەشەیەکی تر پەیدابوو لە ناو کتێبخانەی ئەدەبی کوردیدا، هیوادارم وێنەی ئەم جۆرە دڵسۆزانە بۆ بەرژەوەندی ئەدەبی کورد رۆژ بە رۆژ لە زیادبووندا بن و چاومان پێیان روون ببێتەوە.

بەغدا/١٩٦٧/١٠/٣٠

بە باڵا بڕین

بە پێنووسی زانای مەزن مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس (بیارە)

قەدری هەر ئەدیب و هونەرمەندێك بەوە دەزانرێ و هەقی خۆی بەوە دەسگیر دەبێت، کە ئەدەب و هونەرەکەی لە ناو دوو بەرگی کتێبێك، یا لە ناو چوار دیواری ژوورێکا راگیر نەکرێت، بەڵکو بکەوێتە بەردەستی خوێنەران و رەخنەگران و بیخەنە بەر تیشکی لێکۆڵینەوەو گەوهەرەکانی بدۆزنەوە، یەکێك لە هۆ و ئەنجامەکانی دواکەتنی ئەدەبی کوردی ئێمەش ئەوەتە بەرهەمی بەشی زۆری ئەدیبەکانی لە سنوورێکی تەسك دەرنەچووە، ئەوە بوو بە مایەی فەوتانی و کوێر بوونەوەی ناوی خاوەنەکەی بۆیە پاراستنی بەرهەمی ئەو ئەدیبانە و لە چاپدان و بە خەڵك راگەیاندن هۆیەکی کاریگەرە، یەکەم بۆ زیندویی هێشتنەوەی یادی ئەو ئەدیبانە و دووهەم بۆ بەرز کردنەوەی پایەی زوبان و ئەدەبی کورد و ئامادەکردنی گەلی کورد بۆ ئەوە کە لە ناو هەموو گەلان شانازیی بە کەلەپووری ئەدەبی خۆیەوە بکات، ئەو هەوڵەی جەنابی کوڕی بەڕێز و خاوەن تەکیەی شۆڕیجە کاك شێخ عەبدولڕەحمان و گەنجی دڵسۆز کاك حوسێن بەرزنجی داویانە بۆ کۆکردنەوەی شیعرەکانی خوالێخۆشبوو شێخ نەجمەدین (صابری) کە یەکێکە لە شاعیرە بەرزەکانی وە ئەدیبە گەورەکانی دوا چوری ئەدەبی کۆنی کورد، هەوڵێکی پیرۆزە و شایەنی قەدر زانینە و هەنگاوێکی بایەخدارە بەرێگای راگرتنی یادی ئەو شاعیرە و بەرزکردنەوەی گەشەپێدانی زمان و ئەدەبی کورد دا، خودا بکا هەمیشە وێنەیان هەر لە زیادیی بێ، هیوام وایە ئەم دیوانە بەرزەیش قەدر و حورمەتی شایانی خۆی وەرگرێ لە ناو خوێندەوارانی کورد و ببێ بە هۆی چاو لێکردن بۆ بڵاوکردنەوەی پاش ماوەکانی تری دێرینمان.

بەغدا ۱۹٦۷/۱۱/۱۲/

بە ناوی خودای بەخشندەو میهرەبان

بەیادی: جەنابی شێخ نەجمەدین صابری، بەبۆنەی دەرکەوتنی دیوانی پاك و موبارەکی چەند وشەیەك:

بە دڵێکی پڕ لە جۆش،جۆشی ئەدەب و شیعر و فەلسەفە و ستایش و لێکدانەوەی دین و دونیایی لە بارەگاهی ئەم مەقامی پاك و پیرۆزە، کە تەکیەی دێی شۆڕیجەیە کە لە خزمەت شێخ عەبدولڕەحمان (یحی الدین) نەجلی پاکی خاوەن ئەم دیوانە، هیوام وایە لە یەزدانی پاك، بۆ خاتری خۆشەویستی خۆی "محەمەد" دروودی خوای لە سەر بێت فەخر المرسلین یەکەم، دووەم بۆ خاتری ئەم مەقامە بەرزە ئەم عومر و ژیانەی کە لە مەولا لە سەرمان تێپەڕ دەبێ، روو لە قاپی خوا بکەین و لە هەموو چەوتی و گێڕی و کۆسپی دونیا لا بدەین، بە رێگەیەکی راست و بە دڵێکی ساف یەزدان بناسین، بەشکو لە رۆژی دوایی پەشیمان نابین، بە سەر بڵندی وەڵامی خۆمان پێدەدرێتەوە، ئامین.

تەقریز

بارك الله " صابری" لەم روحی پاك و خەلعەتـــە
لێت موبارەك بێ موحەقەق مەسکەنت ناو جــەنەتە

مەدح و ئەوصافی شعورت هیچ زوبان پێی ناکرێ
شیعر و ئەبیات و قەصیدەت مەصدەرێکی حکمەتە

نووری قەلبت دەر ئەخا بۆ عالەمی ئەمڕۆ بـــەیان
گەر شعوری پێبکەین بۆ ئێمە عەینی فــرصەتە

گەوهەر و دوڕن هەموو ئەلفازەکانی خۆشی تۆ
نووری ئیمانە ئەگەر تێبگەن لە بۆ ئەم میللەتە

لائیقی خۆتە بەخوا هەرچەند بڵێی هێشتا کەمـــە
ئەم کەرامات و حەدیث و مـــوعجزات و ئایەتە

با لە دیوانت وەربیگرێ گەلێ کەس حیسەێ
بە شکو خوا رزگاریکا دەرچێ لە ناو ئەم زیللەتە

من بـــە مەحســوبانە وا تقرێضي دیوانت ئەکەم
"جاهدێکی "بێ نەوا مـوحتاجی لوتف و رەحمەتە

جاهد : برهان دۆغرەمەچی
١٩٦٧/٧/٢٢

شێخ عەبدولڕەحمان

باسی شێخ عەبدەلڕەحمان نەجلی پاکی شێخ نەجمەدین " صابری " کە مەقامی موبارەکی لە دێی شۆڕیجەیە و جێنشینی جەنابی باوکیەتی و کوڕە گەورەیەتی :

(ثە نا)

ثە نای ئەم تەکیەی مەعمەورە یاران

ئەنووسم بێ ڕیا بۆ خزم و خوێشیان

حەقیقەت شێخ و تەکیە وائەبێتن

نییە فەرقی گەداە و شاە و سولتان

هەموو وەك یەك ئەبینرێ لەو مەقامە

مەقامێکی گەلێ بەرزە بە قورئان

لە سەیری بەدری روخساری جەمالی

لە ئاسمانا مەلائیك بووەنە حەیران

لە رەحمان عەبدێکی وا موخلیس و پاك

نە بینراوە لەم عەصرە لە ئینسان

زوبانی شیرینێکی زۆر موعەتتەر

قسە و گوفتاری خۆشی عەینی دەرمان

کەرامەت هەم سەخاوەت هەم بەلاغەت

هەموو مەوزوونە لەم زاتە بە میزان

ئەگەر سەد خامە و دەفتەر لە لام بێ

بەشم ناکالە بۆ وەسفی لە مەیدان

تەریقەت یا شەریعەت یا نەسیحەت

وەرە لەم شوێنە وەربگرە موسوڵمان

لە نووری شەوقی دێی شۆڕیجە ئەمڕۆ

مــەقالاتی شعوورم کەوتە جــــەولان

فیدای ئەم خاکە بێ سەد خاکی بێ گوڵ

بـــە قـوربــانی بــبێ ئێران و تـــــوران

دەف و دەروێش و شێخ مەستی محەمەد

هـەوا و ئاب و خاکـــی لـــوتفی یــەزدان

مـناجات و تەمەنا بۆ تـــەجەللا

لە قاپی صابری ئەڕواتە ئاسمان

رجام وایە منیش بەم شیعرە خۆشەم

کە رزگاربێ لە غەم جەمعی رەفیقان

نـەجاتمان بێ لە دەس زۆرداری زاڵم

بچوکتان شاعیری کورد ناوی بورهان

جاهد دۆغرەمەچی

كلمة..!

لفضيلة الأستاذ عبدالمجيد القطب

مدير معهد الأسلامي و رئيس رابطة علماء كركوك

بسم الله الرحمن الرحيم

حمدا لمن جعل صدور الأدباء صحائف الحكم وشكرا لمن أذاقهم حلاوة التعبير المحكم، و الصلاة و السلام على سيدنا محمد الذي لا ينقطع نسبه ما أضاء النهار و الليل أظلم و على آله و صحبه صلاة و سلاما دائمين الى يوم يقال للظالم تقدم و للمظلوم قف و تحكم.

و بعد: فقد أطلعني الشاب النبيل الذي قلما يوجد في هذا العصر من له مثيل السيد حسين نجل المرحوم السيد عمر البرزنجي على ما خلفه جده السيد نجم الدين (صابري) أبن السيد عبدالرحمن من أثر تأريخي منظوم الذي قارن فيه ما عليه المسلمون في عصره من الأنحلال الأدبي و العلمي والديني والأخلاقي والأجتماعي، و بينما كان المسلمون قبلا من التمسك بالدين و التحلي بالأدب و العلم و التخلي عن الرزائل الأخلاقية والأجتماعية بأسلوب طريف و تعبير قوي لطيف.

و الحق يقال أن الشاعر المرحوم غفر الله له كان من الأدباء البارزين المعروفين بمكارم الأخلاق والمتمسكين بآداب الدين و أهداب الأدب والعلم فلم يستطع أن يسكت عما يرى من التدهور السريع المريع خلال فترة قصيرة من عمره الطويل، فنظم كلما رآه في عصره من أنحراف المسلمين عن الصراط المستقيم، فعبر بمختلف اللغات، الكوردية، العربية، الفارسية و التركية تعبيرا عن واقع الأسلام

و المسلمين خدمة للدين والتأريخ و الأنسانية، وكان بيني وبينه رحمه الله صلة (المودة في القربى) مودة روحية كبيرة الى أن أنتقل الى رحمة الله.
و حيث أن تأريخ الأدب يحتم على أهله أن يحترم أهله أمسكت القلم لأعبر عما في قلبي تجاه فراقه الأبدي من ألم ألم بي كان رحمه الله ممن درس عند والدي مدة من الزمن و بعد أن أذاق قسطا من حلاوة العلم والأدب، ترك مخالطة الناس و قضى أكثر حياته بالبر والتقوى و العبادة و مساعدة المستضعفين في الأرض بقدر ما يسمح له الدهر، و لايزال يدعو الى سبيل ربه بالحكمة و الموعظة الحسنة(و يجادلهم بالتي هي أحسن) أقتفاء بسيرة جده (ρ)، المأمور بتلك الطريقة المثلى، و في الحقيقة والواقع كان رحمه الله نجما من نجوم الأدب اللامعة و علما من اعلام السجايا المرضية طول حياته.
و يقاسي من شدائد الدهر ما لا يقاسيه كل أنسان (صابر)على المكاره التي تعتريه في الحياة أمتثالا لقوله تعالى :" وأصبر و ما صبرك ألا بالله " فأرتأى لقب (صابري) وأرتضاه لنفسه أشعارا بأن يحذو نسله المبارك حذوه في الصبر و الثبات و لسان حاله يقول:" ولئن صبرتم فهو خير للصابرين " غفرالله له وتغمده في جنة النعيم.

سەرگوزەشتەی ...صابری

نتیجەی " أفكار" و ئازاری دڵی زامار و بیمارم بە برادەرانی خۆم بڵێم : یا خودا لە یاری
بێ وەفا و ڕۆژگاری پڕ جەفا تووشی دەردی سەر و زەرەر نەبن....*
"ئامین." *

و بعد : داعی کە نەجمەدین وەلەدی سید شێخ عەبدولڕەحمان نەجلی سید شێخ مەحمود
بەرزنجی قەرەحەسەنی شۆڕیجەم، غفر الله لهم و لنا ولسائر المسلمین."ئامین ".
تەوەلدم (١٣٠٠)ی هیجری بووە، لە تاریخی (١٣١٤) ی هیجری باپیرم شێخ مەحمود
وەفاتی کرد و باوکم لە ساڵی١٣١٨ی هیجری وەفاتی کرد، ئەو ساڵە لە پاش وەفاتی
باوکم، (تأهل)م کرد، ژنم خواست، بە فەلاحەت مەشغول بووم لە دێی شۆڕیجە، حاڵێکی
(مناسب) م پەیداکرد، (أعتبار)ی زۆر بە (أمر)ی قادری بیچون گەردونی دوون پەروەر
بەقانونی (سەفەر بەر) ماڵ و حاڵی وێران و پەرێشان و خۆشمی رووت و زەبوون کرد
(أنا لله و أنا أليه راجعون)، لە ساڵی گرانی بە ئاسانی چوومە (دێلێژە) چونکە هەموو
شێخانی دێلێژە خزم و ئەقرە با بوون مالا و بدنا..، ساعی و مکرم بوون خودا موعینیان
بێ زۆر موعاوەنەتیان کردم (والحاصل) ساڵی پاش گرانی کە ئەکا تأریخ لە هەزار و سێ
سەد وسی و حەوتی هیجری بوو (١٣٣٧) ، حب الوطن شەوقی کەوتە سەرم، ئارەزووی
گەڕانەوەم کرد بۆ دێی شۆڕیجە ، ڕۆژ بە ڕۆژ ئارەزووم زیاد ئەبوو، ناچار(أستدعا)و
(أسترحامم) لە خزمەت مەرقەدی شێخ رەزای دێلێژە "قدس سره " کرد هەوای
نیشتمانم نەما غایەلەی شیعر دانان بە دڵما ڕائەبورد عاقیبەت لە هیمەت شێخ رەزا وە
زوو بە زوو هاتمەوە بۆ شۆڕیجە ئەما فکرم هەر لە سەر شیعر دەڕۆیی، هەتا ئێستاش کە
ساڵی ١٣٤٧ی هیجرییە، هێشتا نەتیجەی ونهایەتی نەهاتووە.

ئەگەر چی قووەتی " علم "و خوێندنم زۆر نییە، ئەما جار بە جارێ لە هیمەت و بەرەکەتی چاکانەوە شیعرم بۆ دێت،" هذا من فضل ربي "، " حمدا لك و الشكر لك يا ذا المنن "، ئەما رجام وایە بە چاوی مەرحەمەتەوە تەماشای بفەرموون چونکە " " تأثيرات "ی وەیشومەی سەردی پایزی مەیلی یاری بێ وەفا و تەشویشات و موهاجەمەی دەردی رۆژگاری پڕ جەفا باغ و بێستانی " ئەقالیم " و "بلدان " ی نیشاط و " أنبساط "ی دڵ وجانی بە نەوعی فەوتان و سوتان مەگەر رەحمەتی رەحمان و نەسیمی "جنان" تازەیکاتەرە.

لە پاش هەزار ئازار و زاری مار کە بەدڵی هەژارم گەیشت و چەشتی بە غەیری " صبر" چارەی نەبوو، ناووم " ملقب " بە " صابری " کرد شایەد جەناب " صبار " جەزای "صبر" – أحسان –بکات .. ئامین.

شێواوم وێنەی قەیسی عامری ‌‌‌‌‌‌‌ ناوم نەجمەدین لەقەب"صابری"

ئومێدم وایە ستار العیوب ‌‌‌‌‌‌‌ بداتە" صابر"سەبرەکەی ئەیوب

یا دڵ غەمگین بە وێنەی یعقوب ‌‌‌‌‌‌‌ عاقیبەت رۆژێ بگاتە "مطلوب"

صابری

* * * * * *

ئەم سەر گوزەشتەیە بە پێنووسی دانەرە، لە پێش وەفاتیا نووسیویەتی ئەوا بە بێ دەست کاری خستمانە پێش چاو.

(تکا)

تکـا لـه خوێنـدەوارانی بـەڕێز وخۆشەویسـتەکانمان ئەکـەم کـەوا بـە چـاوێکی دڵسۆزانەوە سەیری ئەم دیوانە بە نرخە بکەن، چونکە زۆر لە شیعرەکانی وەکو دووبارە وایە، یان هەندێ لە قافیەی شیعرەکان دووبارەیـە، بـەڵام هـەمووی هـەر جـەنابی صابری خۆی فەرموویـەتی، واتـە جـاری یەکـەم بـە مسـوەدە دایـنـاوە: لـە جـاری دووەم کـە ئەو مسوەدەیەی نەقل کردوە، گـەلێ شـیعری جـوانتر و ڕێکـتری بـۆ هـاتووە، واتـە نوسـخەی مسوەدەکەو نوسخەی پاکەکە هیچ بە یەکتری ناچن، تـەنها لـە هەنـدێ شـوێنا نـەبێ، جا لەبەر ئـەوە وامـان بـە چـاك زانـی کـەوا هـەردووکیان بنووسـرێنەوە، لـە بـەر ئەمـە تکای سەرنجی بدەنێ.

دڵسۆزتان نەوەی صابری

شێخ عەبدولڕەحمان بەرزنجی

بۆ گەورەیی یەزدان

"حمد " ئەکەم بۆ "خالق"و پەروەردگاری ئینس و جان
وا بە لوتفی خۆی بە ئێمەی داوە " عقل"و دین و جان

ئەو خودا وا تاکو پاك و بێ شەریك و بێ غەمە
بێ نیاز و رازقی هەشتا هەزار نەوع عـالـەمـە

"فـرد" و بێ فەرزەند و زەن، هەم بێ وەزیر و بـاب و داك
واحدو بێ جسم و صورەت، هەم لە " نقص "و عەیب پـاك

خـەڵقی کـرد (فی ستە أیام) ئـەرز و ئـاسمان
هەم بەقودرەت ئەو محەمەد مصطفایی بۆ کرد بەجان

عالم و دانا بە ئەحواڵی هەموو خەڵقی جیهان
زەڕەیە ئەشیا بەبێ ئەو قودرەتی نابێ نیهان

جملە مەعلوماتی ئەهلی ئاسمان و سـەر زەمین
قەترەیە ئاوە لە بەحری عیلمی (رب العالمین)

وەرگەڕانی ئاسمان و نووری خورشید و قەمەر
بۆ بەیانی قودرەتی ئەو شاهیدێکن "مـعتبر"

تۆ لە "حیسیات "و ئاموشوی نەفس نابی جودا
یەعنی چی تێناگەی "آثار "ی ئەسراری خـودا؟

ئـەو خودا وا ئادەمی خاکی وحەوای ئیجاد کرد
وا بە نووری مستەفا دونیاو (عقبا)ی شاد کرد

قودرەتی ئەو بوو محەمەد مانگی چواردەی کرد دوو نیم
قودرەتی ئەو بوو عەساکەی بوو بەمار(موسا)ی کـەلیم

قودرەتی ئەو حەزرەتی" نوح"ی لە تۆفان دا نەجات

بێ ئیرادەی ئەو نەبوو" عیسا"بە مردووی دا حەیات

قودرەتی ئەوبوو سلێمان عالەمێ تەسخیر ئەکا

ئاگری ابراهیم بە گولزاری "جنان" تقدیر ئەکا

قودرەتی ئەو یوسفی کردە" قوت "ی زیندان و بەشەر

"یونس"ی کە کردە" قوت "ی حوت و تاریك و کەدەر

قودرەتی ئەو دەست و پەنجەی تۆ قەلەم نزدیك ئەکا

قودرەتی ئەو رۆژی ما رووناك و شەو تاریك ئـــەکا

ئەی فقیە ئاساری فضلي ئەو نەبێ "تصنیف "ی چی؟

ئەی حەکیم ئەتواری لوتفی ئەو نەبێ تەعریـفی چی؟

قادر و عەدل و تەوانا هـــەرچی حەزکا وا دەکا

لـطف و قـــەهری عالەمێ ئاباد و یا "أفنا"دەکا

من ئەبێ چیبم لە فضلي بێ شوماری دەم بـدەم

یا بەیانی " معجزات "ی " أنبیاو الله " بـکەم

" صابر" م ناقص ترینی بەندەکانی حەزرەتم

کەمترینی پاسەوانی دەوری نان و "نـعمەت" م

الله

بێ ئیرادەی ئەمرو تەوفیقی خودای " ذو الجلال"
ئیش و کاری هیچ کەس ناگاتە سەر حەدی کەمال

کەڕو وفەڕی جنبشی جملە وحوش و هەم طیور
هەر لە ئەوجی ئاسمان تاکو بیابان و "بحور "

ذی حیات و دار و بەرد و خاك و خۆڵ وئاب و نـــار
قودرەتی ئەو خەڵق ومەحوی گشت ئەکا لیل و نهار

یا خودا تەوفیق تا " منظومە"یە تألیف بکەم
عیلەت و ئازاری بێ دەرمانی دڵ تەعریف بکەم

بابمێنێ یادگاری دەردی "نەجمەدین نجل "
عەبدالرەحمان أبن شێخ مەحمود بەرزنجی ئەصڵ

کوشتمی ئـــــازاری زامی تیغی جـــەوری رۆژگار
باهەموو کەس تێبگا" أظهرمن الشمس "ئاشکار

هەر کەسێ گوێی هونەر دەرکا لە مەیدانی " مصاف "
بۆ سەری ئەو تیغی دەوران بێ غیلاف و بێ خـــیلاف

ذو الفقاری عەشق تیغی چەرخی دەوران کول ئـــەکا
حوسنی جانان دەرکەوێ کێ سەیری باغی گوڵ ئەکا

هەر کەسێ عەشقی حەقیقی بێ دەبێ پەروانەوار
خۆی نە پارێزێ لە سۆز و "أشتعال"ی شەمع و نار

هەر دڵ و جانە" نثار "ی خاکی پێی جانانەبێ
دوو گومانە "صابری " ئاخۆ قبوڵە یا نـــەبێ

أللە

ستايشى پێغەمبەر

(صلى الله عليه وسلم)

خوا کە خەڵقی کرد حەبیبی خۆی لە نووری زاتی پـاك

ئەو زەمانە هیچ نەبوو " لا آدم و لا ماء "و خـــاك

عـــالەمی کردە (جسد)، نووری حەبیبی کردە رووح

بـۆیە وا هەر ماوە ناخنکێ بە ســـەد تۆفانی نـــووح

خـوا بە قورئانی موبین أفضالي ئەو ئــــەکا أثبات

کـــافیە شـــق القمر، میعراج و بـــــاقی موعجیزات

ئـــایەتی " ما ینطق عن الهوی "صـــابر چییە...؟

هــــــەرچی پێغەمبەر ئەڵێ بێ شك کەلامی رەبییە

Scanned by CamScanner

دیوانی صابری

پیتی ئەلف (أ)

نەسیمی سوبحدەم

نەسیمی " سوبحدەم " موژدەی بەهاری حوسنی یاری دا
نیشانەی جـــەژنی نەورۆزی لە شاری دڵ دیـــاری دا
کـــە داخڵ بـــوو بە شاری دڵ سوپاهی حاکمی عـــادل
دز و جەردەی غــەم و (غصە) لە ترسی روحی غاریدا
(بحمـد الله)ســــــەفینەی دڵ لە گێژاوی بەڵا دەرچـــوو
ئیـــتر ئاسوودەیـــە بێ غەم لە بەحری لوتفی باریـــدا
نەما ئاساری غەیری حەق لە نێو شـــاری دڵم (مطلق)
کـــــە هەر کەس لێم قبوڵ ناکا خودا تەوفیق و یاریدا
نەما دەرد و غەم و میحنەت لە مەولا شادیە و عوشرەت
لە نێو بازاڕ و شـــاری دڵ (مبشر)هاتـــــوو جـــاڕی دا
وەرە (صابر) دڵ و جـــانت "نثار"ی پـــــایی دولبەرکە
نـــەوا بـــمری بـڵێن ئەو شێتە نەیزانی خـــەساری دا

ئومێدی دڵ

دڵ بە ئومێدە کە شابی شان و شین خاڵی دەکا
مامەڵەی فەرشی حەریر و ئارەزووی خاڵی دەکا

باوەڕم نایە مەزەندە خۆی دڵی خۆی خۆش ئەکا
کوێر و کەڕ کەی تەرجمانی حەزرەتی والی دەکا

جاهیلی ئەبتەر (وصیت)بێ عەقیدەی پێ مەکەن
" صبر"ئەگەر بیخەیتە ناو هەنگوینەوە تالی دەکا

گەرچی ئەمرۆ مەرتەبەی ناکەس بلند و کەس نەوی
(کذب-ي محضه) گەر بلێن عەللامە حەممالی دەکا

گەرچی مشکی و خامەك و ئەتلەس هەموو کاری دەسە
کوێری مادەر زادە کەی خورج و بەڕە و خاڵی دەکا

هەم نوشینی وشکە سۆفی قەت مەکەن نەفعی نییە
گەرچی (دائم)بەحسی شیعری مەولەوی و نالی دەکا

(صابری) وریابە -أبناء-ی زەمان نزدیکە لێت
نەك بلێن ناشی سوارە روو لە جێی چاڵی دەکا

(صابرا) تۆ چیت بەسەر دون پەروەری دەورانەوە
گوێدرێژی خۆیەتی حەزکا بە گوێی نالی دەکا

خودایە چ خۆشە

چ خۆشە کە روخساری جانان خـودایا ببینم فـــداکەم دڵ وجان خـودایا
چ شیرینە خەسرەو بە چاوانی پڕ خەو نەزەر کە لە راڕەو بە دەربان خودایا
غەریب و گـەدابم غەریقی بـەڵا بـم نەوا لەو جودابم بـەگریان خـودایا
بـریندار تـیرم پەرێشان (ضمیرم) دەواکەی نەفیرم بە (أحسان) خودایا
لیباسێکی چاکە خورشیدی حـوسنت بە (صابر) نیشاندەی زمستان خودایا
کە تانی وجودم بە (بدری)جـەمالی کە سووتا بسووتێ هەمیسان خـودایا
برینم بـە سـۆیە پەناهم بـە تـۆیە لـە چاوی نەخۆشی فرۆشان خـودایا
کە یار هات لەسەرخۆی منیش چووم لەسەرخۆم چـوو شـەبنم بـە خـورشید تابان خـودایا
نـەماوە سـەبووریم پـەرێشانی دووریـم کەرەمـکەی شفایە بـە قورئـان خودایا
لـە ناڵینی (صابر) چ جای حـەکیمـان چ بـوو وا جیهانـی خرۆشان خـودایا
وتی دیم لە شەودا شیفاکەم لە خـەودا نەکەی یاری (صابر) پەشیمان خـودایا

دەردی دڵ

دڵ نەخۆشـــــە ئینتزاری هــاتنی دڵدار ئـــەکــا
مـــــەیلی سەیری میوەهات و سێبەری گوڵزار ئەکا

" رینا " ساتێ حەکیمی "حاذق" ی چـــاری بکەی
وەرنە دەرمان و دوعای بێ چـــارەکان کەی کار ئەکا

خۆشە سوتانم بە شەمعی روومەتی پەروا نـــــەوار
چونکە سفتەم دەفعـــی لەککەی ئاینەی دڵدار ئەکا

چـــاوەکەی بیماری دڵدارم مـــەگەر رەحمێ بـکات
وەرنە دەردم سەد چوو لوقمانی حەکیم بێزار ئـــەکا

تا ئەدیبی چاوی دەرسی (صبر) و حیلمی پێ وتــــم
دڵ لـــەبەر ئەو چاوە تەحمیلی هـــەزار ئازار ئـــەکا

یـــا خـــودا ئەم دەردە تووشی دوژمنانیشم نـــەبێ
چـــونکە " تأثیر "ی لە دونیا و قیامەت کـــار ئـــەکا

ئـــەی موسوڵمانینە جـــەللادێکە مانـــەندی نییە
هەریەیەك دەم سەد هەزار ئەکوژێت و زوو ئینکار ئەکا

ئـــەڵبەتە خـــاکستەری پێلازمە بـــۆ ئـــاوێنە
بـــۆیە ئـــەو دڵدارە بۆ سووتاندنم " أصرار " ئـــەکا

"طرفة العین " ی بـــە ناهەق سەد برینم لێ ئـــەکا
تیرەکەی ئـــاخر لە "أول" دەفعە چـــاتر کار ئەکا

دڵ هەزار ئازاری بینی یەعنی چـــــی خۆشحاڵە پێی
یار ئەبێ چی بیستبێ "یا رب "کە خۆی بێزار ئـــەکا

تا لە کن دوختۆری چاوی دڵ "وثیقە "ی وەرنــــەگرت

سەربەخۆ کەی عەزمی میوەی گوڵشەن و گوڵزار ئـەکا

" صابری، ألحمـدلله " یـار " وثیقة" ی داوە پـێی

سەربەخۆ هەر ئەمسەر و ئەو سەر لە نێو گوڵزار ئەکا

" صابری"بێ ئـــاردە باراشی غەمی نـــاکاتە ئـــاش

شەو وەکو عارەب – بە" بالله الكريم "– دەستاڕ ئـەکا

پەیامێ بۆ موسڵمانان

ئـــەی مـــــوسڵمانان خودا لێمان قەبوڵ ناکا کـــەوا

وا بـــە جارێ دینی خۆمان نایە سەر نـــان و کـــەوا

حوببی دونیا زەوقی دینداری لە دڵمانا نـــــەهێشت

شەرمەزاری هەردوو دونیا تابیعی نەفس و هـــــەوا

تا بەکەی (عاصی) گەری و بێ تاعەتی دووری خـودا

بۆ تـــــەمێ نــــەگرین لـە بابا ئادەم و دادا حـــــەوا

یــــادی حـــەق و مـــــردن و ڕۆژی قیامەتمان نییە

(جملە)مــــعلولی گوناه و بێ حەکیم و بـــێ دەوا

ڕاستی دونیا هیچ وەفـــا و ئـــاســـایشی تێدا نییە

هــــــەرچی تێ فـــکرێ پەریشانە فەقیر و پێشەوا

دور لــــە چاکانی لـــە چارەی بێفەڕیدا سەد بەڵا

پادشاه موحتاجە بۆ دوو ئانە خـــــەرجی بێ نـــەوا

صابری ئەحواڵی ئەم دونیا مەگەر خوا چـــــاکی کا

تۆ مـــــەلێ عالەم وەها خەڵکی نەڵێ ئەو شێخە وا

بێ قیمەتی دونیا

بـەس بکە مەیلی جهانداری لە دونیای بێ وەفـــا
نایەنێ ئەم قیمەتە کەم بۆی بخۆ جەور و جـــەفا
ساعەتێ فکری قیامەت کە کە سبحەینێ ئـەڕۆی
چی ئەکەی جوابت چییە تۆ چی ئەڵێی لەو ڕۆژەدا
تـــا وەکو ماوی لە دونیادا بکە (أحسان)ی خـــۆت
گەر نەکەی مەسئول دەبی کێ دێ جەوابی تۆ ئەدا
ڕێگەکەت دوورە عەجەب بێ باکی چۆن پێیدا ئەڕۆی
بـــــەم شەوە تاریکە بێ تۆ شەو دەلیل و بێ چـــرا
ڕوو لە قاپی حەزرەتی مەولاکــە نەجمەدین ئەتۆ
ڕوح و ماڵت صەرفی ئەو کە بەڵکو دەسگیرت بکا

خۆر

خۆر ڕەنــگی نییە عاجز و داماوە لـــە کێوا
ئەڵبەت قەمەری ڕوومەتی تۆی دیوە لە شێوا
لا سووره مەگەر ڕوومەتی تۆی دیوە لە شەرما
ڕوو زەردە وەلـێ ناسك و نـــایابـــە لـــە سێوا
حەدی چییە نەوغونچەی گوڵ لێوی دەبزوێ
لـــەو باغە کە تـــۆ زەردەخەنە دێنییە لێوا
بیستومە زەدەی گورزی دەسی ڕۆستەمی عەشقت
بێ بـــاکە لە نێو جـــن و بـــەنی ئـــادەم و دێـــوا
ناهەق نییە (صابر) بە خـــــودا وا خەرەفـــاوە
کێ بێ(قمر)ی تەلعەتی تۆی دی کە نە شێوا

یار ئەبێ چۆن بێ..؟

سەد مەرتەبەیی شاهی لە تۆی بەرگی قوماشا
دەرحەق بە گەدا لوتف و کەرەم لازمە پاشـــا
زامـــارم و بێچارە نەهاتی کـــە بپرســـی
حاڵت چییە ئەی غەمزەدە لەم کاولە ئاشا
عنوان و (تکبر) مەکە ئەی یاری خـــەرابات
چی (صاحب)ی عنوانە پەشیمانە لە پاشا
هەر دەستەو دوعا دیدە بە شاڕێوە نەهاتی
تەئسیری دوعا و عەهدی من و تۆ نییە حاشا

ساتێ وەرە بازاڕەوە ئەی یوسفی مـصری

عالەم بە سەر وماڵەوە هاتوونە تـــەمـاشا

ئارام و سەبووری نییە(صابر) وەکو ماسی

بێ تونە کەڕ و گێژە پەریشانە لـــە ماشا

پایزی پیری

پـــایزی پـــیری پـــەیابوو نـەو جوانیمان نــەمـا

نـەو بەهاری عـــەیش و نـۆش وکـــامەرانیمان نــەما

شێری پیری دەست و پێی ئاسکی جوانی تێکشکاند

قـــوووەتی سەر پەنجە و بــاسك و زرانیمان نــەما

ئێمە دونیامان نەخست و ئەو هـــەمووی خستینە ژێر

ئـــیعتبار و دەســـتەلات و پـاڵەوانیمان نــەمـــا

نا خەڵەف بووین و رەوشتی باب و باپیرمان نەگرت

خوا شوناسی و ئیفتخار و خـــانەدانیمان نـــەمـــا

روو لە چۆڵی غەفلەت و پشتمان لە کەعبەی مەقسەدە

ئـــەی مـــوسلمانینە کـەلکـــی ئـاوەدانیمان نـەما

چونکە (سجادە) ی پدەرمان خستە سەر جادەی عەدو

زەوقی دیـــن و خوێندنی (سبع المثاني) مـــان نـــەما

خاوەنی خەرمان و مێگەل بووین و روتبە و (أعتبار)

ئێستە باشاری شوانی و ئـــاشـــەوانیمان نـەمـا

دزی پیری گەنجی عـــــومری خۆشەویستمانی دزی

بـۆیە وا مـــات و کـــزین و شادمانیمان نـــەمـــا

گاور و جوو واز لە دین و مەسلەکی خۆی نایەنێ
دینی (مسلم) وا لە بەر شێتی و نەزانیمان نــەما

(دائما) دەرد و بـــەلامان زۆر و بـــێ بارانییە
موستەحەقمان بێ کە ئاوی حەوز و کانیمان نەما

ئابڕوومان وەك عەرەق ئەتکێتە جام و بادەوە
حورمەتی دینمان بە قەد چایی بەیانیمان نەما

صابری فەقر و قەناعەت فەخرە بۆ دین پـەروەران
سەد شوکر وا مـــەرتەبەی دونیای فانیمان نــەما

خۆت بناسە

ئـــەی لـە چۆڵی غەفلەتا هـــەر ڕەوکەوانی چارەوا
ڕۆژ و شەو وردی زوبانت ئەم بەرخە وا ئەو کارە وا

ئەسڵ و نەسلی خۆت بزانە هاتوو وچونت تێبگە
بابە گەورەت حەزرەتی ئادەم (صفی) داکت حەوا

خـــالقت کێیە أطاعەی پــێ بکە ئەی بـــێ خەبەر
حەیفە لەو عاصی ئەبی کەوتویە دوی نەفس و هەوا

خەوفی مەولا بێنە دڵ ئەی غافلی بێ عەقڵ و هۆش
تا نـــەبی ڕۆژی قیامەت تووشی دەردی بـــێ دەوا

ئەلبیسەی تەقوی لە بەر کە سونەتی پێغەمبەرە
پیاوی دانـــا دینی دانانێ لەسەر نـــان و کـــەوا

تەسویەی ڕێی خاس و عام و تەرکی ڕێگەی دین ئەکەی
ئەی (مهندس) ئەی تەریقی خاس و عـــام و پێشەوا

تەسویەی خاشاکی ڕێگەی دین نەکەی بێ حاصلە

خۆ بە بەیداغ و عەلەم نـابی بە شێخ و پێشەوا

(صابری) تۆ تەسویەی ڕێی دینی خۆت ناکەی ئەلێر

ئـەم مەلا و شێخە وا ئـەو جاهیل و دەروێشە و

(صابری) وا چاکە تا ماوی لە دونیا عومری خۆت

سەرفی مەولا کەی لە مەولا تەرکی ماڵ و (ماسوی)

سکالا

ئـەی مـوسڵمانان بـڵێن بەو دولبەرە بـۆچ وا دەکـا

"طَرفةَ العین"ێ هـەزاران فـیتنە ها بـەرپـا دەکـا

قەسدی خـوێنی بـێ گوناهان بۆچ ئـەکا ڕۆژێ هـەزار

دەستەو خەنجەر غەرقی خوێنەو سور بە سورحاشا دەکا

هێندە بێ ڕەحمە لە "عین الفعل"ی قەتلی بێ خـەتا

عـالەمێ غـەوغا دەکـا ئەو خەندەیی قاقا دەکـا

ڕەحـم و (أنصاف)ی نییە دەر حەق بە مسکێن و فـەقیر

هیچ شـەرمێ نـە لە شێخ و نە لـە شاهەنشا دەکا

چۆن نەترسم مـوفتی و قازی کە چوون بۆ خزمەتی

بە ئەقلم مەیلی لە سەر چشتێکە " أستفتا " دەکـا

تێدەگـا بـۆ لـەرز و تا – عناب–ی لێو شـافییە

بۆیە لێوی خۆی گەزیوە دەست و پـەنجەی وا دەکا

چوومە کن نەوعێ " أطبا" بۆ عیلاجی لـەرز و تا

" جملە" فەرموویانە هەر " عناب" ە دەفعی تا دەکا

شەو بە هێواشی وتــی مەگری بـــەدایم ئـــاشـــکرا
ئیش و کـــاری عاشقی لازم بـــــە "أستخفا" دەکـــا
ســـەد فغانم کرد و لێی پاڕامەوە سوودی نـــــەبوو
وەرنە سەیری جەوری ئەم "سلطانە- أستغنا" دەکا
شەرق و غەربی "أستیلا" کرد و نەما نەوعی بەشەر
زاهـــیرا عـــەزمی گـــروهی عالەمی بـــالآ دەکـــا
"صابری" کێیە لە بەحسی خەت و خاڵی دەم بـدا
جار جارێ " شبە"ی شانـــە زوڵفەکەی تـاتا دەکا

شەوقی یار

شـــــەوقی یاری وا لە شاری سینەما
هەر دەمێ رەنگی دیگەر وەك سینەما
هەر کەسێ جارێ ببینێ یاری من
خاوەنی سەد گیسەبێ فلسی نەما
چونکە یوسف هاتە بازاڕی "مصر"
شیدەتی قاتی نەما برسی نـــــەما
بەندەکەی شوکری خودا دێنێتە جێ
وا رەقیبیش ئێسکی قورسی نــــەما
" شکرو لله" ناحیەی دڵ " صابری "
تـــــا بڵێی ئاسوودەیە ترسی نـــەما

چاوی یار

وا دیــاره چــاوی یـــارم مـــەیلی بیمــاری دەکا

دڵ کە بێ سەبر و قەرارە شیوەن و زاری دەکـــا

بە ئەقلم بادی" صبا "ڕێی کەوتە نێوگوڵزاری ڕووی

وا کە ئیستهزا بە عەتر و مسك و تاتاری دەکـــا

هەر کەسێ جارێ ببینێ سورەتی یارم لە خـــەو

تـــا بمێنێ زکر و شوکری نیعمەتی بـــاری دەکا

هەر کەسێ هۆشیارە مەیلی یار و دڵداری دەکـــا

بێنە سەیری چاوی یارم مەیلی بیماری دەکـــا

خۆشە شەو ناڵین و جەوری یار و زامی نـــادیار

"خاصة" بۆ ئەو کەسانەی زیکری جەبباری دەکا

گفتوگۆی " صابری " بۆیە هەمووی مەستانەیــە

چاوی یاری کاروباری خەمری "خلار"ی دەکـــا

مودەعی لۆمەم ئەکەن سەد کاشکی تۆیان ئەدی

تـــــا بزانن " صابری " هاواری ناچاری دەکا

بووکی دونیا

بووکی دونیا شوو بە مێردی جاهیل و ئەحمەق ئەکـــا
حـــەقیەتی بێزوو بە خوێنی جەرگی ئەهلی حەق ئەکا
وا جـــــەهەنەم پڕ لە جاهیل" لەهو لەعب"ی خۆی ئەکا
تێگەیشتوو بــــۆچ لــــەژێر عەباوە لێی ئێرەق ئــــەکا
ئـــــەی درێغ ئێستاکە ئـــەهلی حەق نەما ئـــەولادییان
غـــــەیبەتی دین پەروەران و کردەوەی ناحەق ئـــەکا
عالم و جـــاهیل لە مەعناو ســـورەتا فـــەرقی نـــەمـــا
چـــونکە هەردووکـــی بە بۆیاغی سمێڵی دەق ئـــەکـــا
هـــەر موسڵمانێ " قصە"ی حەق گەر لە جێگایەك بکا
جێبەجێ لەو جێگە خۆی بێ حورمەت و جێ لەق ئەکا
واعـــزێ وەعزێ بـــدا زاڵم وەکــــــو کتکی قـــەڵـــەو
گوشتی دابـــــەستوو ببینێ چاوی هەردوو زەق ئـــەکا
خـــــوانەخواستە " عالم "ێ تەعزیری جاهیلێ بکا
ئەو مەلا تووشی بەڵاو خۆی کافری "مطلق" ئـــــەکا
ئـــەی مەلا تۆ چۆلەکەی زاڵم پشیلەی مـــەتبەخـــە
تۆ نەچیتە مەتبەخی چاوی لە تۆکەی زەق ئـــــەکا
حـــــەق وتن قانون نییە ناحەق وتن بێ شـــەرعییە
شەققی شەفە " صادق "و" کاذب "نزیکی شەق ئەکا
تـــۆ دەلوبیبەر نـــــەخۆی تەئسیر لە داوێنت ئـــەکا
لا جرەم سییر خۆر رەفیقانی کە لـــووتی رەق ئـــەکا
" طالب "ی ئـــاسایشی حیفزی زوبـــانت کـــافیە
وەرنە قەولی بێ سەر و پا قەلبی ئینسان رەق ئـــەکا
"صابری " لەو ساوە تەبعی ئەهلی دونیای نـــاسیە
نە بچووکی تێگەییو نەگەورەیی ئـــەحمەق ئـــەکـا

چاوەڕوانیی

عومرێکە گەدا چاوی بە شارێوەیە پـــاشا
سووتاوم سەری ناکەیە ئەم کاوولە ئـــاشا

ئەو رۆژە لە سەر رێگەی عەشقت کە بکوژرێم
سەیرانە تەکەبر مەکە تـــۆش بێرە تـــەماشا

کەوتومە لە بەر قاپیەکەت سائیلی رووتم
رەحمت بە مەساکین و فەقیران نییە حاشا

عینوان و تەعەدا مەکە دەربـــارەی دەروێش
هەرچەندە کە پاشای لە توێی بـــەرگی قوماشا

ئازاری دڵ و دەردی سەرم بەس بدە قوربان
چـــی زاڵم و غـــەدارە پەشیمانە لـــە پاشا

ئـــازاری دڵی "صابری" بێ چارە ئەپرسی
بێ شوبهە ئەڵێی ماسییە شێواوە لە ماشا

پیتی بێ (ب)

کابوسی فیراق

عیللەتی کابوسی فیراقی حـــــەبیب

جوننەتە بۆ شێخ و مەلا و تــــەبیب

چار و عیلاجی نییە سەودایی عەشق

یا بە دوعا یا بە دەوا یا بە تــــەبیب

لادە لە - خاصیەتی - " أستخروس"

هەڵگرە ئیهلیلەج و عود و صەلیب

غونچەی لەبی بۆ "مرض"م شافیە

چــارێ خودا بیکەرە باری نـــەسیب

زامی دڵی " صابری"سارێژ ئـــەبێ

گەر قەدەمێ رەنجە بکەی عن قریب

جەنەتی رووی یاری من

جەنەت و گوڵزاری جەمالی حەبیب | دافعـــی ئازاری غەریب و تـــــەبیب
هەم لەبی لەعلی تۆ شفا بەخشی دڵ | یـــادی جەمالی تـــۆ ئەنیسی غـــەریب
رووی رجــــا ناکەمە شێخ و مـــەلا | ناچم و گوێ نادەمە (وعظ و خطیب)
سەیلی سروشکم وەکو تۆفانی نـــوح | ئـــــاگری دڵ – یجعل الولدان شیب –
زەڕە سیفەت عاشقی خورشیدی رووت | تێکەڵ ئەبێ بێ خەبەر و بێ شــەکیب
ئوجرەتی رێ حازرە ئەی جـــان و دڵ | گــــەر قەدەمی رەنجە بکەی عن قریب
(حصه) زەکاتم بدەیێ ئەی غــــەنی | (واجب الأحسان)م و رووت و غـــەریب
زامی جگەر چی لە مەکینە و خەیات | کـــۆششـــی بێ حاسڵە پینە و تـــەریب
تا گوڵی رووی یـــار لە من غـــائیبە | حـــاڵی دڵم زارییە وەك عـــــەندەلیب
مهری رۆخی دەربکە وەی من ئـــەکەم | چەشنی زەڕە رەقس و سەمایە عەجیب
چار و عیلاجم کە لـــــە راهی خـــودا | غـــایەتی ئیحسانە بـــە کـــوێری رەقیب
یـەك نەزەری تۆیــــە عیلاجـــی دڵـــم | لاوەکـــە ئـــەی دولبەری عـــابـد فـریب
با لـــــە تەماشای گوڵی باغـــی رووت | "صابـــری"بێچارە نـــەبی بـــێ نەسیب

بۆچی بێ سوچ و خەتا وا ئەمکوژی

ئەی قەمەری لەیل و بەرۆژ ئافتاب

عاشقی رووت بوونە کەتان و کەباب

عەکسی گوڵی روومەتی تۆی دی بەشەر

بـــۆیە سروشکی بووە عـــەینی گوڵاب

چا نییە بێ سوچ و خەتا ئەمکوژی

رۆژی قیامەت هەیە ئەکرێی حیساب

رەحـــمی خودا بێنە دڵ و بەسیەتی

نیمە تـــوانایی عیتاب و عـــەزاب

بەختی منە وەعدی تۆ نـــاکا وەفا

عەهدی تو نەبوو دوعا موستەجاب

بـــــەم دڵە بیمارەوە دەستەو دوعام

یـــەك لە هەزاران نەبوو موستەجاب

هاتە سەرینم وتی چی مەیل ئەکەی

هاتـە دەمی "صابری" جوتێ عناب

دووری دولبەر

تۆ وەرە ئەی دولبەری روو ئافتاب
لاوەکـە بە بێ پەردە و ناز و عتاب
بێرە ســــەرینم(مرض)م تێبگە
وا لە فیراقت جگەرم بوو کەبـــاب
وا لە غەمی دووری تۆوە کــــەوتووم
نەك حوکەما" قابض" ئەکا (أجتناب)
رەحمی خودا بێنە دڵ و بەسیەتی
محنەت و دووری و فراق و عەزاب
ســــەد کەرەتم دەربکەی و دێمەوە
تۆ کە میسالی عەسەل و من(ذباب)
دەردو غەمت حاسڵی عــومری منە
وەرنە (ثواب)م نییە (عند الحساب)
عەکسی گوڵی روومەتی تۆ (باعث)ە
وا کە سروشکم بووە عەینی گوڵاب
عاشق و غەمبارم و چاوت شــــەراب
خــەستەو و تادارم و لێوت – عناب –
فەرموو ئەگەر جان و دڵت پێ دەوێ
حــــازرە(صابر) لە بۆ رەدی جەواب

پیتی تیٚ (ت)

بەخێرهاتنی خۆشەویست

- جزاك الله - كـــە تــۆ هاتی بكەی سـەردانی بیمارت
شفـــات هێناوە یــەعنی میوەهـــاتـی رووی گــوڵزارت

به نووری حوسنی تۆ شمس و قەمەر بیٚ نوور و حەیرانن
غەزال و لەعل و گەوهەر سیٚ لـــە چاو و لێو و رەفتارت

لـه تــرسی بازی چاوت پــۆڕی دڵ چاری نـــەما جانا
ئـــەمیستاكه پـــەناهی داوەته جـــەناتی روخسـارت

أطباء دەردی دڵ مشكل ئـــەزانن ســـەهل و ئـاســـانه
به ئـەوراقی گوڵی حــوسنت به لێوانی شـــەكەر بـــارت

سـەلا لەو رۆژە تـــەشریفت بـچێته ســـەر نـــەخۆشانت
وەكـو زەڕە لە دەورت رەقس ئـەكەن سوتاوی دیـــدارت

تـــەماشـــە لـــە ئـاوێنه دیـــاره چـــارەیی دەردم
ئەگەر چی پێم ئەڵێن خەڵكی به لوقمان ناكریٚ چـــــارت

بفەرموو با نەچم بیٚ توشه بۆ ســـــەحرای بـــیٚ پـــایان
وە ئیللا خۆت ئـــەزانی دەبمە مـــایەی رەنـــج و ئـــازارت

بـــە قوربان نـەوبەتی ئنصافه عـــومرێكه تـــەمەننامه
ئـــیتر وەعـــده وەفـاكه با نەبم مـــەحرومی دیـــدارت

عیلاجـی زوعفی قەلبم مەیل ئەفەرمووی سەهل و ئاسانه
بـــە ئـــەوراقی گوڵی حوسنت به لێوانی شـــەكەر بارت

دوعـــا نـــاگاته گــویٚ و دەستی كـــەسێك نـــاگاته داوێنی
چ عـــالی قـــەدره یـــارەب بیٚ بـــەلا بیٚ (صابری) یارت

هاژە هاژی سەیلی چاوم

مـــودەتێکە شـــەو ئەناڵێنم لـــــــەژێر پاسارەکـــەت
خۆت نەکردە خاوەنی خەستەی لە گیان بێزارەکەت
وا لە چاوم جــــــاریە فرمێسکی خوێن باوەڕ بـــکە
پێ نـــەما خــــەیلی خەیاڵت بێتە لای بیمارەکـــەت
تـــا خـــــەیاڵت پـــادشاهی شــــاری دڵ بـــێ(مشکلە)
قــــــاسیدی خەو روو بکاتە چاوی خزمەتکارەکەت
هاژە هاژی سەیلی چاووم پڕ بە عالەم مەوج ئـــــەدا
قەترەیە نایەتە بەر چاوت لە سەختی قــــارەکـــەت
تـــا نـــەهاتم بوو نەهاتی تـا (تەبەیيون) بێ بـــە هات
تـــازە هـــاتی هاتنت هەیهاتە بـــۆ غـــەمبارەکـــەت
حـــەسرەتا ڕۆژێ نەهاتیتە ســـەرینم پێم بــــــڵێی
ئـــــەی غەریبی شارەکەم چۆنی لە گەڵ ئازارەکەت
ســـەبرە چارەی دەردی دووری زیکرە دەرمانی گوناە
زوو دەگاتێ حاسڵاتی ســـــەبر و ئیستغفارەکــــــــەت
(صابری) وریـــابە خۆ ئەو شۆخە وەعدەی دا بە تۆ
نەك هەمیسان ڕەنجەڕۆ بی دەردی ســــاڵی پارەکەت

تۆران و جنێودانی بە پیلان

تـۆران و جـنێودانی بــە پیلان و سیاسەت
پێم خۆشە کە بێگانە نەزانێ بە فەراسەت

سەد جار کە بە رووی ترش و قسەی سەرد دەرم کەی
هەر دێمەوە وەك مێش بە هەنـــگوینی هەنـــاسەت

هەرچەند کە لەبەر قاپیەکەت خوار و زەلیلم
نایدەم بە هەموو روتبەی شاهان و ریئاسەت

بـــڕوانە زەوی سینە هــەموو نەخلی ئومێدە
بێ حاصڵە ڕۆژێ نەبووە جێگە پیـــــاسەت

لەنــاکاو دەسی نــایە سەر چـاوم و یـەعنی
من کێم و ئەزانم بە دەسی نەرم و هەناسەت

عـومرێکە گلاراوومە شەو تــاکو بـــەیانی
تاخەو بزرێنی بە زرەی تاس و هەیاسەت

دوا گیانمە ئاخر نەفەسە توبی و مـەولات
دەم بێنە دەمم بیکەمە قوربانی هەناسەت

عومرێکە لیباسی غەمی دووریتە لە بەرما
گۆڕین و دڕینی نییە ئەم کۆنە کراسەت

سینەم بە سروشك ئاوەڕشێن کرد و نەهاتی
فەرموو کەرەتێ ! فێنکە بۆ جێگە پیاسەت

کەوتوومە لە بەر قاپیەکەی تۆ کەڕ و کـاسم

جارێ گوزەرێ ناخەیە سەر ئەم کەڕ و کاسەت

خەڵکی گەنمی دووریەوە چۆ چووە خــەرمان

تۆ هەر لە پەرێز مایتەو (تف)لەو دەس و داسەت

هــەر دێتەوە سۆ زامی دڵی (صابری) قوربان

ئـارام و سەبووری نییە سوتاوە لــە تـاسەت

حەسرەت لە دڵم ما کە شەوێ بێیو لە خەودا

"صابر" بە خەبەر بێ لە زڕەی تاس و هەیاسەت

نیگارا مەست و بیمارم

نیگارا مەست و بیمارم بە چاوی مەست و بیمارت
وەکو پەروانە سووتاوم بە نووری شەمعی روخسارت
بە شەو مەجنون و بێدارم بە یادی زوڵفی (واللیل)ت
خەیاڵی رووت بە رۆژ شێتم دەکا(والشمس)ی روخسارت
لە شەوقی عارزت شەمس و قمر حەیران و شەرمەندە
لە چاوی تۆ خەجاڵەت بارە ئاهو کەو لە رەفتارت
نە تەنها (صابری) گیرۆدەی زنجیری گیسوتە
دەبینم مەشرق و مەغرب پەرێشان و گرفتارت
عیلاجی دەردی (ضعف القلب) ئەگەر چی سەختە ئاسانە
بە گوڵ قەندی گوڵی روخسار و لێوانی شەکەر بارت
دەمێکە عالەمێ ئومێدەواری لوتف و ئیحسانە
کە تۆ پێیان نیشاندەی دەفعەیە روخساری گوڵزارت
کە یارم هاتە باڵینم نەما ئازار و ناڵینم
خودا لێکیان نەکا (صابر) حەکیم و بەختی بێدارت
مەسیح ئاسا بە ئیمایە هەزار ئەموات ئەکەی ئیحیا
وەرە سەیریکە (صابر) با نەبێ مەحروومی دیدارت

بۆ خودا

بۆ خودا دەرخە ساعەتێ ئەو گوڵی روخسارەکـەت
با بـــە کامی دڵ ببینێ بـــولبولی گوڵزارەکـەت
باوەڕت بێ وا لە چاوم سەیلی خوێنین جاریە
ئـــاموشۆ ناکا لە مەولا قافڵەی سالارەکەت
گەر دەپرسی حالی دەردی عاشقی روخسارەکــــەت
حـــالەتی بولبول تەماشاکە لە نێو گوڵزارەکـــەت
سوبحدەم بادی سەبا موژدەی وصالی دا بە دڵ
جانی شیرینم - نثار - ی پەیك خۆش رەفتارەکەت
(فارغ البال)م لە غەمزەی چاوی خوێن رێژی ئەجەل
چونکە ئەو نابێ موقابل غەمزەکەی خونخوارەکـەت
مـــودەتێکە(صابری) وەعدەی بەهاتن داوە یـــار
خـۆ نەهات ئەو بێ وەفای غەدارەکەی عەیارەکەت
سەد نەهاتی هات و سەد هەیهات هاتی تۆ نەهات
ئاخ لە جەور و زوڵمی یار و تالعی غەدارەکـــەت
مـــودەتێکە (صابری) یارت وتی دێم و نـــەهات
بە ئەقلم پێی خۆش نییە شەو شیوەن و هاوارەکەت

پیتی ثی (ث)

شەوقی جەمالی

شـــەوقی جـــەمالی دولبـــەره یـــاماهـــــی تـــابان – الغیاث–
ســـــووتانمی ســــووتانمـــــی مـــانەنــــدی کەتتان – الغیاث–
ئەڵبەت گوڵی گوڵزارەکــــــەی روخــــــساری دیــــــوه دڵ
بۆیه دەکا بــــــولبول سیفەت گـــــریان و نــــــاڵان –الغیاث–
من چیم به سەر لوقـــــمانەوه بــــــــەم دەردی بێ دەرمانەوه
کــــە ئـــاگری نـــــەکوژایــــــەوه سوتام وەك خەرمان –الغیاث–
دەردم مــــــداوا نــــــاکـــــرێ زومــــرەی حەکیمان – الغیاث–
بێ سووده حەب و شەربەت و مـــــەعجون و لوقمان – الغیاث–
دەرمانی دەردم چوو لــــــەدەس هــــــــــاواری من ناگاته کەس
فـــــەلاحــــــی دڵ وا ئـــــاگـــــری بـــــەربو له خەرمان –الغیاث–
زامــــــاری شمشێری بـــــــــرۆی یـــارم ئـــــەرستۆ شێت ئـــەکـــا
بیمـــــــــاری چاوی دەرکــــــەوێ حـــــــەیرانه لوقمان – الغیاث–
لوقمان و جالینۆسی چــــــــــی ژنــــگـــــار و مـــــالینۆسی چـــــی
بێ سووده حەب و شەربەت و مـــــەعجون و دەرمان– الغیاث–
دەرمــــــانی چـــــــاوی (صابری) خـــاکی بــــــەری پێی دولبـــــــەره
چـــــــی بکەم کە نیمه قیمــــەتی ئیــــلا دڵ و جــــــــان –الغیاث–
(صابر)ئەگــــەر چـــــاو ئێشەته دەرمــــــــانی هەر سەبر و سکوت
وەرنـــــە لــــە دەرمــــــــــانی دڵت حـــــــــەیرانه لوقمان – الغیاث–

هاوار

ئـــا میهرەبانی کــوشتمی ئـــەی میهرەبانان "الغیاث"

چـــار و عیلاجێکم بـکەن شێخ و حـــەکیمان " الغیاث"

دەرد و بـــــرینم کـــاریە نـــالانـــدنم بــــێ چـــاریە

بــۆ چـــارەی ئـــەم بیماریە حــــەیرانە لوقمان " الغیاث"

گاهێ بە بەدری رووم‍ـــەتی یـــار نیوە سوتم وەك کەتان

گاهێ ئەو خورشید و منیش وەك زەرە رەقـــسان " الغیاث"

داوێنی یارم چوو لـــــەدەس تـــەسکینی دڵ نایەت بە کەس

دڵ وەختە بشکێنێ قەفەس وەك عـــــەندەلیبان" الغیاث"

فرمێسکی خوێنینم نـــــە ما چــــــاوی جیهان بینم نەما

وا روحـــــــی شیرینم نـــەما چیبکەم بە قوربان " الغیاث"

(یا نـــار کـــوني مطلقا) ئـــــاگری دڵ نـــــەکوژایەوە

ئــــەم شەو دزێ وا ئـــــاگری بـــەردا لە خەرمان " الغیاث"

هـــــاوار و زاری پیشەمـــــە بــێ شك ئەڵێی چاو ئێشەمە

دەردی دەمــــار و ریشەمـــــە جــــەمعی موسڵمان" الغیاث"

نیل و فوڕاتی چـــاوی تـــــۆ خــــــەرمانی پێ ناکوژێتەوە

ئـــاوی سەبووری بێنە دەس بـــێ سوودە گریان " الغیاث"

عـــومـــرێکە واوەیلا ئەکەم هـــــەر شیوەنی لەیلا ئەکەم

"مەجنون" سیفەت وێڵی سەحراو دەشت و بیابان " الغیاث"

(صابر) لـەبـەر مەهتابی رووت بۆتە کەتانی نیوە سـووت

فـــەرموو بـڵێ نەختێ سکووت تو بیو قورئان " الغیاث"

(صـــــابر) بە گــریان و فـــغا نا کوژێتەوە خەرمانەکەت

تـا ئـاوی ســـەبری پیا نـــەکەی بێ سوودە نالان " الغیاث"

پیتی (ج)، (ح)، (خ)، (د)

ئەی بە شیرینی لە مەحبوبان ئەسێنی

ئەی بە شیرینی لە مەحبوبان ئەسێنی خەرج و بـــاج
وەی غولامی تۆ هەموو سوڵتانی خاوەن تەخت و تاج
ئەی بە غەمزەی چاوی بیمارت هەموو عالەم نەخۆش
وەی بـــە ئەنفاست (شفایا بن گـــروهی نـــامیزاج)
ئەی بە نیگاهی چاوی بیمارت هەموو عالەم نەخۆش
وەی هەموو عالەم بە ئەنفاسی مــــەسیحت ئیحتیاج
تـــا لـــەسەر چاوی نەخۆشت بیٚ(طبیب) بانی بڕۆت
هــــەرچـــی تێفکـــری پەرێشان و بە لوقمان ئیحتیاج
نەقدی جان و دڵ وتم قوربانی بەر پێت کـــەم وتـــی
خـــۆ لە شاری ئێمە ناچێ شێتە نەقدی بـــێ ڕەواج
تـــا "صبا" ڕێی کەوتە ناو گوڵزاری حوسنت ئـــەهلی دڵ
نـــا خەون شـــەو تـــا بەیانی پادشاه و میر و حـــاج
(صابری) هەر چاوەڕێ بوو تۆ کە ئیفای وەعـدەکەی
هــــەر نە هاتی چاری دەردی کەی ئەناڵێ نا عیلاج

عیلاج

ئـەی هەموو عالەم بە چاوانی نەخۆشت نامیزاج

ئینتیزارن ئەی مەسیحا لــەب بیاندەیتێ عیلاج

تۆ کە دەر کەوتی مەه و ئەستێرە شەو نووریان نەما

ڕۆژ کە مەیلت بێ لە مەحبوبان ئەسێنی خەرج و باج

بۆ غولامی تۆ بەنی ئادەم هەموو گەردن کــەچن

(جملە) دەروێش تا غەنی تا ساحێبانی تەخت و تاج

دەرد مەند و موستە مەندم تۆ حەکیمی حازیقی

تۆ بە ساغم سەرف ئەکەی حەزکەی بە نەقدی بێ رەواج

تــا دەماغی دڵ لە بۆنی جەنەتی حــوسنت پڕە

شاد و سەربەست و (مجازم) بۆتە داوی نـا میزاج

ئەی مەسیحا لەب بە چاوی تۆ کە روحم لێوەیە

تـۆ وەرە رەحمێکە یــا روحم بسێنە یــا عیلاج

(صابری) لەو ساوە سورمەی چاوی خاکی رێگەتە

چـاوی بینایە بە بەدری حوسنی پاکت لـەیلی داج

نیگاهی تۆ

ئـەی نیگاهی تـــۆ شیفایی تـــەندروست و نـا میزاج

" عـــــالم الله" ئینتزارن تـــۆ بیاندەیتێ عـــــیلاج

شەو بە میوانی دڵ و ماڵی فەقیرێ خۆش بـکەی

لائیقە دەروێش و پاشای پێ بسێنێ خەرج و باج

بـــەندەگی دەرگانەکەت چاتر لـــە روتبەی شـــاهیە

بەندە فەرمانن هەموو سوڵتانی خاوەن تەخت و تـاج

وا لـــــە دووری تۆ پەرێشانم کە روحم هاتە لێو

تـــــۆ وەرە یا روحی شیرینم بسێنە یا عــیلاج

(صابری) حەق وێژە گەر خوێنی برێژن (في المثل)

نەقش ئەکا رووی زەوی مانەندی (منصور) ی هــەلاج

نووری جەماڵت

نووری جـــەماڵت جەلا بەخشی تەماشایی ڕوح

لێوی شەکەر بـاری تۆ "ذائق"ە بەخشایی ڕوح

پــڕتـــەوەی ڕوخساری تـۆ دیدەیی بیماری تـۆ

مـــورسی ئـــازاری تۆ " منشأ "ی غـــەوغای ڕوح

عیللەت و ئازاری من قـــەلبی بریندارى مـــــن

دیـدەیی خـونباری من شاهیدی دەعـــوای ڕوح

خەڵقی خودا ئەی پەری بۆ لـــــەبی تۆ موشتەری

هەم بە سەمەرقەندی دڵ هەم بە بـــوخارای ڕوح

دڕکـــی غـــەمی عەشقی تۆ وا چەقییە پـــای دڵ

قـــووەتی نـــووری نـــەما دیـــدەیی بینای ڕوح

تەرجەمەی ئایەتی " مصحف"ی ڕووت مـــەقسەدە

وەرنـــە ئیجازەت نییە گـــوفتنی مـــەعنایی ڕوح

یـــا بە شەکەر خەندەیی لەرزی دڵم چارەکـــە

یا بە دوو عەننابی لێو واهیمەی شـــەوتایی ڕوح

بـــاســـی ڕەنگ و ڕوو نییە عیللەتی مـــەجنوونیە

کـــاری ئـــەرەستۆ نییە "جنة"ی ســـەودایی ڕوح

" صابر "ئەگەر جان و دڵ سەرف بکەی لائیقە

بۆ" صنم "و دولبەری هەم دەم و هەمتایی ڕوح

عەشقی پەری روویەك

لە تــــاوی ئاگری عەشقی پەری رووییەکی قـــەد بەیداخ
خودا ئاگاهە یەك لەحزە نییە جەرگ و دڵــم بـــێ داخ
کە زوڵفی رووت پۆشی سەراپا خەڵقی مەجنوونە
کە دەرخا رووی شیرینی وەکو فەرهاد ئەچن بۆ شـاخ
بـــە غەمزەی چـاوی بیماری ئـــەزانن چەند پەرێشانم
میسالی باخی بێ خاوەن وەیا بوستانی بێ چـــــەرداخ
بـــــە باڵا سەرووی بوستانە بە روخساری گـــولستانە
بە شەو " ساقی " مەستانە بە رۆژ بێ مەسکەن وسۆراخ
بە غەمزەی چاوی سەحاری مەلەك رەقس و ســەمایانە
لە شەوقی حوسنی شیرینی بەشەر کەوتۆتە شـاخ و داخ
گـــوڵی حـوسنی کە بنوێنێ بەشەر ئـــارامی نـامێنێ
وەکو بولبول ئەناڵێنێ لە شاخ و دەشت و باخ و شاخ
نیشانم دەن ئـــەگەر دیتان نیشانێکە لـــــە مـــــەردیتان
کە چونکە هیچ کەس نەیدیوە قەت ئینسانی وا گوستاخ
چ حاصڵ "صابری" هاوار ئەکەی "قاتل" لە دەس دەرچوو
هـــەتا رۆژی قیامــــــەت قاتلت پـــێ نـــاکرێ ســـــۆراخ

بە قەسدی کوشتنم

بە قەسدی کوشتنم ئەو شۆخە وا روخساری دا پەرداخ

بــە ناچاری دەکا زاری کەسیٚ وا دەیــدەنــە بەرداخ

بـــە غەمزەی چاوی بیماری جگەر زامـار و بیمارم

بـــە شـەو ناڵان و بێدارم بە ڕۆژ خۆراکم ئاخ و داخ

گـوڵی حـوسنی کـە بنوێنیٚ بە عاشق سەبـری نامێنیٚ

بولبول ئاسا دەناڵێنیٚ بە مەحزونی لـە سـەحنی بـاخ

لە چاوی مەستی مەخمووری لە شوعلەی روومەتی سووری

نیگـەداری بـکەی رەبـی لە چـاوی پیس و(ذي أوساخ)

ئـەگـەر باوەڕ دەکـەی یـارم بە نـەوعیٚ زار و بیمارم

بە شوعلەی روومەتی یارم وەکو فەرهاد ئەچم بۆ شـاخ

لـەبـەر ئەو خـەسرەوە شیرینە ژینم تـاڵە فـەرهادی

کـە چـونکە نـاڵە ناڵم نابیە نـاچار ئـەچم بـۆ شاخ

بـەبیٚ ئـەو خەسرەوە شیرینە(صابـر) ژینی لیٚ تـاڵە

لە بەر ئەو رەنجی فەرهادی دەدا دائیم لـە کێو وشـاخ

وجـود ئـەو جـا عـەزیزە تۆ عەزیزی لای عـەزیزی بی

نـە ئـانـکی باغچەی شار و دەرو وبیٚ خاوەن و چـەرداخ

مـەناڵە (صابری) گـریانەکەت تأسیری مـەعلومـە

کە تۆ هاوار ئەکەی یار خەنجەری موژگان ئەدا پەرداخ

گرفتارم

گــرفتارم بــه داوی زوڵفی شیرینێکی قــەد بــەیداخ
بە تەقدیری خودا نابێ دڵــــی دێوانە قەت بــێ داخ
لە کن دەرکەوتنی لەیلا دەمودەس شێت و مەجنوونم
لــە کن ونبوونی ئەو شیرینە فەرهادم لــە کێو و شاخ
دەبینی رەنگی زەردم بۆچ ئەپرسی حاڵی دەردی من
کە بێ شەوقم (مثالي) دالیەی بێ خاوەن و چەرداخ
نــــەخۆشی سەرسەری (صابر) مەگەر چابێتەوە رۆژێ
کە تۆ پێیە بنێیە ســەر سەری کۆتابێ ئــۆف و ئـــاخ

لەرزی پیری

ئەو کەسە وا زوڵفی خۆی و عومری ئێمەی دا بە بـــاد
هاتــــەوە خـــزمینە با ئێمەیش بخوێنین "أن یكاد"
لەرزی پیری نایەڵێ دەستم عەســـا بگرێ زەمـــان
نایە دەستم کلکی رەشمەی ئەسپە سەرکێشی موراد
"شکرو لیلا" هەرچی مەقسوودی دڵم بوو هاتـــە جێ
چاو و دڵ هەردوو بەرەو رووی یارە رووناکە و گوشاد
مـــن کە چاوم کەوتە یاری بەختیار ئـــــەوسا وتم
کامــە کامەم پێ دەکا دونیا خــودا هـــاوار و داد
چاکو و دونیا هەردوو خاتریان لە حەق یەك چانیە
بۆنی گوڵ ئازارە بۆ قالۆنچە ئەی مەردی جـــەواد

بـــا لەمـــەولا عـــومری رابـــردوو قەزا گێڕینەوە
ڕوو لە مەولا کەین و هەم بگرینەوە ڕێگەی ڕەشاد
ســـەر بڕینی نـــەفسی " أمارە" جیهادی ئەکبەرە
شێرە تەقوا نەفسە ڕێوی "صـــابری" ڕۆژی جیهاد

تابەکەی

تابەکەی قوربان لە دووری تۆ بکەم فەریـاد و داد
تەن نەخۆش و بێ حەکیم و دڵ حەزین و ناموراد
یاخودا ئەم دەردە بێ دەرمانە تووشی کەس نـــەبێ
دوژمـــنانیشم نـــەکەی وا مـــوبتەلا - رب العباد-
دەردەدار و بێ دەوا خۆم تابعی نەفس و هەوا خـۆم
موستەحەقم بێ کەوا خۆم کردە جەوتی بەد نەژاد
چوو بەزایە گەنجی عومرم لەم مەراقە چاکە بمرم
ڕۆژ ئەڵێی سەرخۆشی خەمرم شەو لە خەودا وەك جەماد
ئـــاخ لە دەس نەفسی لەئیمە تابعی دێوی ڕەجیمە
لائیقی نـــاری جـەحیمە تابعـــی فیسق و فـــەساد
"نفس"ی ئەمارە هەمیشە خواردنی لێ بۆتە پیشە
پێم ئەڵێ قەت دامەنیشە بۆم پـــەیاکە نـــان و زاد
بۆم پەیاکە چای و شەکرە ماڵی زەیدو عەمرو بەکرە
هێندە حەییال و بـــە مەکرە ئابڕوومی دا بـــە بـاد
چا و قوبڵیم بۆ پەیاکە تەرکی ئیمان و حـــەیاکە
ڕوو لە جەردەی پادشا کە بێنە هەرچی بـاد بـاد

بێنە قاورمە بـــە چەوری پڕ پیاز و پڕ بــە دەوری
نانی گەندوم بـــێ لەدەوری گەرم و نــەرم و بێ (رماد)
مالْ و عومرم چوو بەزایە (باعث)ی نەفس و هەوایە
یــا خـــودا سا پــایە پایە بێمەوە سەر ڕێی ڕەشاد
(صابری) پیری و فەقیری گەرچی نەقسن بۆ موجاهید
بـۆ شکاری نەفسی ڕێوی جـووتە شێرن بـــۆ (جهاد)

پەشیمانی

نا میزاج و بێ دەوا خۆم دلْ حەزین و نــامـــــوراد
تـــابعی نەفس و هەوا خۆم گەنجی عومرم دا بە باد
غافلْ و غەرقی گوناهم عاسی و نامە سیاهم
روو ڕەشی دیوانی شاهم عاجزی (یوم التناد)
گورگی نەفسم خستە ناو (أغنام)ی عومری خۆمەوە
ڕەنجە ڕۆ خۆم وا بە جارێ عومری گەنجیم دا بە باد
موشی نەفس و گەنمی ئەعمال و کوردی دۆ نەدیوو
عەرەب و حەلوا دز و جەردە و خەراپی و فـــەساد
نەفسی بەد خوو دائیما هەر پێت ئەڵێ بێنە و بخۆ
چەور و شیرین و تورش و ئەنواعی ئاش ونان و زاد
نـە لە قەهری حەق بترسە نە لە گورز و شەق بپرسە
مـــن نەوا بمـــرم لـــە برسا عەیبە بۆ مەردی جەواد
یا خودا دینم قەوی کەی نەفس نابوود و نەوی کەی
نـــــەفس وەك مێشوولە وا بێ تاعەتم مانەندی باد

(صابری) نەفسی خەبیس و دزدەستەکی شەیتانی پیس
ڕێویە گــەر تــۆ بە شێری (صوم)بۆی دێیە جیهاد
شێری پــیری بەردەرە سەر نــەفسی ڕێــوی (صابری)
گەر تۆ (صیاد)ی بزانە هەم شکار و هــەم جیهاد

نامورادی

عەندەلیبی دڵ کە چاوی کەوتە غونچەی بامیداد
دائیما ویردی زوبانی بــۆتە ئایەی (أن یــکاد)
لەرزی پیری عودی سیواکی لە دەس بــەردامەوە
تازە چەرخی بێ وەفا بۆم زین ئەکا ئەسپی موراد
نــامورادی پیری کردم مــوختەسەر لێم ناگەڕێ
کامە کامەم پــێ ئەکا دونیا خودا هــاوار و داد
عومری گەنجیمان بە (غصە)و نامورادی بردە سەر
وا لە پیری هاتە دەس سەر ڕشتەیی کــار و مــوراد
بــاوە کوژمان کردە باب و باوەژنمان کــردە داك
گەنجی عومرو حاسیلاتی ڕەنجی خۆمان دا بە بــاد
(یا ألهی)خــۆشەویستم ماری نەفسی نــەیگەزێ
چونکە تریاکی نییە ئەو زەهرە تا – یــوم التناد–
کردەوەی نا پوختە گشتی بۆ تەماعی پــــوختەیە
ڕۆژ ژیانت خوی حەیوان شەو بە خەوتن وەك جەماد
زیکر و فیکری ئەهلی دونیا نان و ئــاشە (صابری)
یەعنی چی خۆ دوژمنیشیانە لە ئــەسڵانان و زاد

یەعنی چی خۆ دوژمنیشیانە لە ئــــەسڵانان و زاد

لەم نەخۆشی بێ دەوایە دادڕەس "صابر" خودایە

هیمەتێکە پایە پایە بێمەوە سەر ڕێــــی رەشـــاد

(صابری) عــومرت بە زایــع دا ئیتر وریــاوەبــە

عومری رابردوو قەزاکە بێرە سەر ڕێگـــەی رەشاد

(صابری) دونیا لە تۆ بێزارە ئەمما مەیلی تـــۆ

هەر لە سەر ئەو ماوە بۆیە ناگری ڕێگەی رەشاد

پیتی ذ ، ر، ز

یاری لذیذ

جەژن و شادیمە ئەم شەو هاتەوە یاری " لـذیذ"

زیرەك و شیرین زوبان و ماهی روخساری "لذیذ"

تا بلێی خوڵقی حەسەن نازك بەدەن نادر دەهــــەن

نیم نیگاهی نازی چاوی مــەست و بیماری "لذیذ"

سورەتی گوڵ فێنکی دڵ چاوی کاڵ و لێوی ئـــاڵ

گیانی سەر تاپا بلوورە مەیل و رەفتاری " لذیذ"

چاوی بیماری حەکیمی " حاذق"ی دەرد و " مرض"

هاتن و تەشخیس و فکر و حب و ئازاری " لـذیذ"

نا کەسم سەر دانەنێم بۆ بەردە بازی رێگەکــــەی

یا نـــــەکەم روحم فیدای یاری وەفاداری " لذیذ"

هــــاتە بــــاڵینم " طبيبة " تێگــەیی دەرد و دەوام

خوا دەوامی دا " دەوا " میدا بە گوفتاری " لذیذ"

دەستی نــــایە سەر دڵم " فى الفور" ئازارم نەمــــا

هیچ کەسێ نەیدیوە بەم دەستوورە دڵداری "لذیذ"

"صابری" جەژنت موبارەك بێ حەکیمت هاتە سەر

" حبذا" بوس و کە نار و یار و شەو گاری " لذیذ"

" صابرا" شوکرانە ببژێرە لە سەر ئەم نیعمەتە

بەڵکو تا ماوی بمێنێ لەزەتی یاری "لــذیذ"

دولبەری عیشوە فرۆش

یاری کەس نـــابێ بە یارم " حبذا" یـــاری " لـذیذ"

"غبطة"بەخشای حۆرییانە رەنگ و روخساری " لذیذ"

دولبەری عیشوە فرۆش و میهرەبـان و دڵ فریـــــب

غەمزە و نـــاز و ئیشارە و چاوی بیماری " لـذیذ"

گـوڵ عوزارە قامەتی شمشادە ئـەنـــدامی بـــلوور

دەست و پەنجەی نازك و کردار و رەفتاری "لـــذیذ"

تەلعەتی " دار الشفا "یە چاوی بیماری حـــــە کیم

حەببی ئەمساڵیشی وەك مەعجونەکەی یاری " لذیذ"

نیوە شەو بوو چاو لە خەو بوو لەب بە ترم و تارەوە

" حبذا" تـــۆران و عـــاجزبوون و ئـــازاری "لذیذ"

گوڵشەنی حوسنی شیفا بەخشی نەخۆشی بێ دەوا

ئەی خودا حفزی بکەی یاری وەفـــاداری " لذیذ"

" صابری" خۆشی لە خۆت ئەم شەو حەکیمت هاتە سەر

سەر لە بـــەر پێی دابنێ ئەتوار و ئـــەفکاری " لذیذ"

" صابری" وەسڵ و فیراق و جەور ولوتف وخار و گوڵ

تۆ هەمـــوو یەکســـان بزانە جەور و ئازاری " لذیذ"

بە مەخسەد گەیشتن

" تعال الله" بە نووری تەلعەتی یــار
مونەوەر بوو بە جارێ چەرخی دەوار
بە حەملەی عەشقی یار ئەغیار دەرچوو
لــە شــاری دڵ نــەما بێگانــە دەییار
کە شادی یاری شیرین هاتە بــازاڕ
غەمی فەرهاد کێوی بوو بە یەکجار
خـــەرابەی دڵ کرایە بـــەیتی مەعموور
چ حــاجەت " ألتجا" کردن بـــە میعمار
فەرەح خورشید و غەم مانەندی سێبەر
کە ئەم هەڵهات و ئەو رووی کردە دیوار
ئیتر خۆش خوانە دائیم بــــولبولی روح
لە دەشتی دڵ کە بۆتە عــەینی گــوڵزار
لە جێگایەك کە بەحسی عەشقی یــارە
چــی یــاراییکە ئــاموشۆی ئــەغیار
نـــەسیمی زوڵفی عــەنبەر بــۆی یارم
خەجاڵەت بار دەکا سەد مێشکی تــاتار
ئەگەر چی سەد هەزار دەفتەر بنووسم
لە وەسفی یار کەمە بۆ عوشری میعشار
ئیتر بــا موختەسەر بــیّ نا پەسەندە
لە کن ئەربابی مەعنا کەشفی ئــەسرار
دمێکە "صابری" هەر چاوەڕێی بـــوو
گەیشتە عەینی مەقسەد ئــاخری کار

چاوی بازی

چـــاوی بــازی تا بخوێنێ ئــــایەتی " أين المفر"

جان و دڵ بێ فەڕ ئەبن وەك كۆتری بێ باڵ و پەڕ

خۆت ئەزانی بەندەیەكم بێ گوناه و دەستــــەڵات

یەعنی چی چاو و برۆت دائیم لە گەڵ من دێنە شەڕ

تا بە نووری حوسنی تۆ رووناكە ئەرز و ئاسمان

هەر وەكو تۆفان نەما فەرقی میانی بەحر و بەڕ

تـــۆ لە سورەی "زەلزەلە" تێفكرە ئازارم مـــەدە

خەیر و شەڕ ئیفشا ئەبێ سوچم نییە میسقالە زەڕ

مـــــن لــە شمشێری برۆ و لێو گەزتنت بـــاكم نییە

شێتی سورەت هیچە تێناگا لە مەعنای نەفع و "ضر"

" ليس للأنسان ألا ما سعى"– صـــابر– وەرە

هیمەتێكە گەرچی بوویە كۆتری بێ باڵ و پەڕ

چاو و دڵ ڕۆشن و شادە

- بحمد ألله – بە نووری تەلعەتی یـــار
کە ڕوون و شادە چاو و دڵ بە یەکجار
بە حەملەی عەشقی جانان (ما سوی ألله)
لـــە شـــاری دڵ نـــەما (لا ریب دیـــار)
نـــــەسیمی جەننەتی حوسنی دلارام
کە پەیدا بوو بڵێ چـــی مێشکی تاتار
ئەگەر ڕۆژێ بنووسم سەد سەحیفە
هەتا ڕۆژی قیامەت وەســـفی دڵدار
تەواو نابێ وەلێ با موختەسەر بـــێ
ڕەوشتی چاك و پاکە کـــەتمی ئەسرار
قسەی بێ سەرفە ناکەم باوەڕت بێ
بە پارەی قەڵبەوە ناچم بۆ بـــازاڕ
نێك کاری لـــە بەد کاران مەحاڵە
بەدی ناکاتە خوو قەت مەردی نێککار
دەمێکە "صابری" هەر چاوەڕێ بوو
شەوێ بیستی خشەی داوێنەکەی یار

کۆتری دڵ لە ترسی چاوت جێی نەما

تـــا بخوێنێ چـــــاوی بازت ئایەتی "أين المفر"
کۆتری دڵ لای نەما - والله - حەیاتی موستەقەڕ
تۆ لە سورەی - زەلزەلە - تێفکرە (من يعمل) چییە
بۆچی ئازارم ئـــەدەی ســـوچم نییـــە میسقالە زەڕ
ڕۆژ و شەو خورشید و مەه لاف و گەزافی زۆر ئـــەکەن
فەرموو فەرموو بابکەن هەر یەك بە لا یەك کەڕ و فەڕ
خـــۆ ئـــەزانی کـــە هـەژار و دەستەڵاتیشم نییە
پێم بڵێ وەجهی چییە چاوت ئەکا ئیعلانی شـــــەڕ
تا رموزی (مصحف)ی حوسنی لە عالەم بوو عــــەیان
ئەهلی دونیا - جملە- مەجرورن بەوی ئەو حەرفی جەڕ
تۆ کە دەرکەوتی ئەزانی چی بە سەردێ مەردومان
خۆر هەڵات تێفکرە حـــاڵی شەونم و میسقالە زەڕ
خۆت ئەزانی بێ گوناه ئازاری خـــەڵقی چـــا نییـــە
پێم بـــڵێ ئەی تۆ لە سەر چی وا لەگەڵ من دێیتە شەڕ
ئەی بە نووری حوسنی پاکت شەرق و غەرب و بەحر و بەڕ
روون و داگیرســـاوە ئـــەرز و ئـــاسمـــان و وشـك و تـــەڕ
بازی چاوت پۆڕی دڵمـــی دی وتـــی (أيـــن المفـــر)
لێی جودا بوو پوڕی بێ چارە حەیاتی موستەقـــــەڕ
ئەی لە بەر ئەو جووتە چاوی مەست و بیمارت مرم
قـــاتیلانی بێ دڵان و مـــائیلانـــی شـــۆڕ و شـــەڕ

گەر رموزی (مصحف)ی حوسنت تەواوی تێبگا
عالمی عالەم هەموو مەجرور ئەکا وەك حەرفی جەڕ
ئەی کەوان ئەبرۆ لە بەر چی تیرە بارانم ئەکەی
چاوی تۆ خۆش (صابری) نەیما حەیاتی موستەقەڕ
(لیس للأنسان الا ما سعی) ئەمما چ سوود
دولبەرم شابازە (صابر) کۆتری بێ باڵ و پەڕ

لە سەفەر هاتەوە

لەسەفەر هاتەوە سەرپۆشی لە روو کردەوە باز
قەمەری تەلعەتی دەرکەوت و دڵم بوردەوە باز
بە سەلامی دڵی ئاتەش گەدە تەسکینی هات
بە کەلامی جگەری رێشمی چاکردەوە باز
ئە مە جێی سەجدەیی شوکرانە و سەردانانە
کە خودا مەرحەمەتی کرد و گەیشتم بە مەراز
(ذهب و فضة) ی جان دەرچو لە بۆتەی هیجران
نیەتی ترس و غەمی دەست و دەمی مزگەر و گاز
دڵ و جان گەر چی لە دەردو غەمی دووری دوورن
هیچ فەرقی نییە کەوتونەوە بەر غەمزە و و ناز
بە خودا هەر غەم و ئازارە چ دوورو چ نزیك
هەردوو هەر قاتلی دوڕاجە چ شاهین و چ باز
وەکو دونیا غەم و ئازارە چ بوون و چ نە بوون
مار هەر ماری زەهردارە چ کوتا و چ دراز

فەرەح و راحەتی تێدا نییە دونیا بە خـــودا
بە مەفادی خەبەری سەییدی ساحێب ئیعجاز

لە پـــــەنان و قومە ئاوی کە بەهەر کـەسێ دابێ
بە یەقین نانەکە زەهـــراویە ئـــاوی کـولــــە گاز

بە زگێ مادەری دونیا دز و جـەردەی هێنا
نە لە عەللامە ئەپرسن نە لە حجاجی حیجاز

بە خەبەر هاتـــم و زوو سەجدەیی شـــوکرم هێنا
کە هەموو زامی دڵم خۆش بووەوە کـــۆنە و تاز

غـــەرەزت یارە دیارە مەکە هاوار و فوغان
غەرەزت ماڵە بماڵەبە عــــــەبا جێگە نماز

بە خودا زەحمەتە دەروێش قەبوڵ بێت و نوێژ
کە لە بەر چاوی قبوڵی ئەکەی ئەم سوجـدە دراز

(صابری) مادەر و فەرزەند هەموو باوە کوژن
عەجەبا باوە کوژت کردووەتە مەحـــرەمی راز

هاوار له داوی نه‌فسی پیس

(یـــا أله العالمین) و پــــادشــــاهـــی بـــیٚ نــیاز
رستگارم که‌ی له داوی نــه‌فسی پیس و حیله بــــاز
دین و ئیمانی بــه دینار و درهه‌م دا ســـه‌ر بـــه سه‌ر
ئابڕوی بردم له به‌ر ده‌رگاهـــی پــه‌تریق و پــه‌پاز
قه‌سد ئه‌کا مه‌غزی سه‌رم ده‌رکا وه‌کو ماری (ضحاك)
لا مل و چه‌رمی بنا گوێمی هــه‌مـــوو بچڕی بـــه گاز
گاهی تیره مه‌زهه‌بی نه‌مرووود و فیرعه‌ونی هـــه‌یه
گاهی برسی مه‌شره‌بی دوڕنده وه‌ك گورگ و به‌راز
قـــازی یه فتوا ئه‌دا ئـــه‌مـــلاكی ئـــه‌یتامی عـــیراق
موفتی یه بۆ غاره‌تی ئـــــه‌موالی (حجاجی) حـــجاز
تا بلێی غه‌داره بیٚ شه‌رم و ویـــقار و بـــیٚ وه‌فـــــا
موخته‌سه‌ر خۆشه قسه‌ی نا سازه گـــــوفتاری دراز
تا وه‌کو به‌رخی ده‌ساژ و نانی شوانی نه‌فس ئه‌خۆی
سه‌د به‌لاّ بۆتۆ له پــــــارێزایه وه‌ك گورگ و بـــه‌راز
تا به گیانی جـــوجه‌لّه‌ی پیره ژنان كـــۆلاره‌بـــی
هه‌ر ئه‌سیری نه‌گبه‌تی وه‌ك كۆتری ژێر چنگی باز
تۆ كه خزمه‌تكاری نه‌فسی نزمی ئازاییت نـــه‌مـــا
لافی مه‌ردی لیٚ مه‌ده پوریٚ به خشلّ و چه‌ك مـــه‌ناز
ئه‌ی درێغا پیاوی ئـازا وا لـــه دونیادا نـــه‌مـــا
ته‌كیه چۆلّ و پڕ له ئه‌ولادی ئه‌وان ئوتێل (په‌لاز)[1]

---

[1] - ئوتێل پالاّس: یه‌كێك بووه له ئوتێله زۆر تازه‌كانی ئه‌و سه‌رده‌مه له كه‌ركوك.

داخەکەم بۆ مـــوئمینی ساغ و سەلیم و بـــــێ ریا
زۆر کەمە دەس ناکەوێ لەم وەختەدائیلا بـــە شاز
(صابری) تەن پەروەری تاکەی ئەجەل نزیکە لێت
تـــۆشەیە پـــەیداکە ئەی بێچارە بـــۆ رێگەی دراز
(صابری) تاکەی مەراقی (مطم الغازي) دەکـەی
(عارف یکفیك)ئەگەر مەیلت حەقیقە یا مـــــەجاز

ئەی پرتەوی حوسنت

ئەی پرتەوی حوسنت کە دەکا دیدە جەلا ساز
مایـــەی تـــــەرەبی عاشقی شەیدا و نەزەر باز
وەجهی چییە ئەو دیدەیی (فتان)ە بە ئیما
هەر لەحزە دەکا سەد گلەیی و عەربەدە ئاغاز
بـــڕوانە سەما تا بە(سمك)ی عولوی و ســوفلی
مەجموعی لە دەرگاهی تۆ پابوسوو ســـەر ئەنداز
تێفکرە کـــە وەستاوە لە ئەتراف بە مـــلیۆن
کورد و عەرەب و رۆم و عەجەم ساکنی شیراز
بیمار و بـــرینداری و زەدەی چـــاو و بـــرۆتن
بێ چارە و بێ پارە و بێ هەم دەم و هەم راز
تـــۆ دولبەری نازك بەدەنی شـــۆخی شـــەکەر راز
حوسنت کە جەلا بەخشە لە بۆ چاوی نەزەر باز

چاوت کە دەکا هەر دەمە سەد غەمزە و ئاغاز

لێوت کە بە مانەندی مەسیحایە بـــە ئیعجاز

(صابر) لە گەڵ ئەم جەمعە پەرێشانە هەمیشە

دیـوانە لـــەرن دەفتەری ئـسمەندە ئـــەنن یاز

ئازارم مەدە

ئازار و عەزابم مەدە ئەی یاری شەکەر راز

تـــا چەند عتاب و گلە ئەز ماکنی ئەز ناز

خۆت توورە مەکە سووچ و گوناهم نییە بە خوا

زشت ئـەست کە با بـــێ گوناهان معرکە ئـاغاز

ئەو جووتە برۆت داوە بە یەك چیم دەسەڵاتە

ئـان کـــیست کدام ئەست باشە کند ئـەنباز

دوختۆری برۆت دێنییە سەر چاوی نــــەخۆشت

زان ئـــەست همە خـــــلق بـــجان در زدە ئـــاواز

لێو بۆچ ئەگەزی یەعنی کە زاری مەکە (صابر)

چشمی تـــو بە مـــن گفت شب و روز بە پەرواز

غەمم شادیە

تـــا نەوعی بشر در دوجهان چشم کند بـــاز
نەی دیوە کەسێ شانی تۆ چۆن لایقی مومتاز

تـــا شمس و قــمر بـــر فلك چـــرخ دوارست
چاوت بە مەسەل قاتلە بۆ رەند و نەزەر باز

تـــا هەست بە دورانی تو معلول و مـریض
ئەنفاسی تۆ مانەندی مەسیحایە بە ئیعجاز

تا دیر مغان ئەست پرواز زمـزمەی عـــشق
پەروانەیە بۆ شەمعی روخت عاشقی جنباز

پیش نـظرش ســــورمە کـــودا مست کـــسیرا
کەش خاکی رەهەت دیدەیی ئەو کردە جەلا ساز

تـــا ماضي حـال ئەست دگر مستقبل نیز
نامد بجهان هم چو توی مەحرم و دم ساز

ئەز غنچەی گولزاری رخت موهبتی کن
تـا بلبل بـێ چارە دڵ لا بـــەکند باز

وەجهی چییە ئەو دیدەی(غضبان)ە بە ئیما
هەر لەحزە دەکا ناز و عیتاب و گلە ئـــاغار

شەو رۆژە، غەمم شادیە، زیندان جـــینانە
لەو ساوە کە یادت بوەتە مونیس و هەم راز

(صابر) نەزەرت باز و قسەت شـــازە و لیکن
چاو و دەمی خۆت بگرە لە بەر دیدەی غەماز

پیتی ژ، س

پەرێشانم

پەرێشانم بە تیری چاوی خوێن ڕێژ
وەکــو حــۆلی بیابانم وڕ و گــێژ
عیلاجم نــاکرێ دەردم گــرانــە
بە قورئان و حەکیمان و بە راوێــژ
ئەزانی باعیسی شەو تاو لــــەرزم
بە تا تای زولف و چاوانی گەلاوێژ
هــەتا ئومێدی مــانم بوو نــەهاتی
کە مردم بێرە سەر قەبران و بمنێژ
بە بەرزی قامەتی کۆتاهە دەستم
بەڕاستی سەرووی قەدی تالعم لێژ
نەمامی قەدی تۆ با سەوز و تەڕ بێ
لە کانی چاوی مــــن پــاراوە بینێژ
بپرسە "صابری" چۆنە لە دووریت
پــەرێشانە میسالی بەرخی لا مێژ

چاوی گەلاوێژی

بە خۆری روومەتی چاوی گەلاوێژ

بە جارێ عالەمی گێڕا بە شەو گێژ

بە مانگی روومەت و چاوی گەلاوێژ

موسڵمانان عیلاجێ بوومە شەوگێژ

هــــەموو عـــالەم ئەسیر و زامـــدارن

بە داوی زوڵف و تیری چاوی خوێن ڕێژ

لە داوی زوڵفی دەرچوونم مەحاڵە

بە قورئان و بە لوقمان و بە راوێژ

لە دەستی زۆر مەحاڵە رستگاری

بە لوقمان و بە دەرمان و بە راوێژ

ئــــەوا کردم لە داوی زوڵفی دەرچووم

بۆ کوێ راکەم لەترسی چاوی خوێن ڕێژ

نەهاتی دەفعەیە دەردم دەواکەی

وەسێتبێ وەرە سەر قەبران و بمنێژ

لە ترم و تار و تیرت تێر نەبوومە

بە کاوی دڵ بە چاوی تۆ بــهاوێژ

بە غەمزەی چاوی دڵ تەسکینی نایێ

وەکو بیستومە بۆتە بەرخی لامــێژ

خــــودا بەختی بڵندی دا بـــە ئێوە

بە ئێمە دەستی کورت و تالعی لێژ

نەهاتیتە سەر ئەم ناساغە جـــاریٚ
کە مردم بێرە سەر گۆڕەکەم بمنێژ
مەپرسە(صابری) چۆنە لە دووریت
پەرێشانە بە وێنەی ئـادەمی گـێژ

مەسیحا لەب

ئەی مەسیحا لەب بەچاوی تۆ عیلاجم چوو لە دەس
بـــۆ خودا رۆژیٚ نەهاتیتە ســەرینم یەك نـــــەفەس
من کە مردم دێیە سەر قەبر و جەنازەم شین ئەکەی
فائیدەی چی ئاوەڕشێنی خاك و خولٚ و خار و خەس
بولبولی دلٚ بۆ گوڵی روخسارەکەت ئەی غونچە لەب
شیوەن و زاری دەکـا هەر وەختە بشکێنیٚ قـەفەس
حەز لە یاری و تێکەڵی ئەغیار ئەکەی وەجهی چییە
دەفعەیە بۆ جانبی یارانی خۆت ناکەی هـــــەوەس
کۆمەڵی بێگانە دائیم مــەستی عــەیش و عــوشرەتن
دوور لە تۆ بۆ ئێمە هەر شینە لە جێگەی شەو چەرەس
دەستی من کۆتاه و خورما بەرز و باڵای ئەی خودا
تۆ سەبەب سازی بکەی رۆژیٚ کە خورما بێتە دەس
(صابـــری) تۆفانی چاوی پڕ بە عالەم مەوج ئـەدا
زۆر نەماوە کێوی عومری دوور لە تۆ بێنیٚ هەرەس

چاوەکەم سەیریکە

چاوەکەم سەیریکە با خورشیدی حوسنت یەك نەفەس
دەرکەوێ بۆ عـــاشقی رووت و فـــەقیری بێ هـــەوەس
بـــۆ گـــوڵی گوڵزاری حوسنت بولبولی دڵ دائیما
(مضطرب)حاڵ و نەخۆشە وەختە بشکێنێ قەفەس
بۆ بریندارانی چاوت مەرهەمی لـــوتفت نییە
گەرچی وەستاون لە دەورت – مشتکا– و– ملتمس–
بـــۆ تەماشا کردنت جـــانا کە روحـــم هـــاتـــە لێو
ئەی (صنم) رۆژێ بفەرموو ئەم شەوی هیجرانە بەس
تەرکی عەشقت ناکرێ تەفرەم مەدە بێ هودەیە
تا لە دونیادا شەکربی دەوری ئەو دەگرێ مەگەس
چاوەکانت (غضبان) ە فەرموو روحەکەم با پێت بڵێم
واز لە هەنگوین نایـــەنێ بێ حاسڵە پاســـی مەگەس
(صابری) دەرمانی چاوت تۆزی رێگەی دولبەرە
جان فیداکارانە رۆژێ دامەنی بگرە بە دەس

مەرحەمەت کە یەک نەفەس

ئەی مەسیحا لەب بە چاوانی نەخۆشت یەک نەفەس
مەرحەمەت کە وا پەرێشانم عیلاجم چوو لە دەس
یارەکەم مەیلی رەفیقی ناکەس و ئەغیار ئەکا
ئەی دریغا ئارەزوو ناکا ببێتە یـاری کــەس
دائما کونجی دەروونم پــــڕ لـــە خـــاری بێ گـــوڵە
قەت بە دەستی خۆمەوە نەمدی گوڵی بێ خار و خەس
بۆ جەفاکاری هەمیشە خۆی موهەییا کردووە
بۆ بەجێهێنانی وەعدە موتلەقا ناکا هـەوەس
خۆت دەزانی خۆ دەساژ و بەستنی پێ ناتەوێ
بۆ مریشك و جوجەڵە نەچارِ ناتاشێ قەفەس
خۆ لە بەد بەختی شەو و رۆژێکی خۆشیمان نەدیت
رۆژ گریانە بە شەو شینە لە باتی شـــەو چـــەرەس
کاروان دەرچوو لە شار و (صابری) تۆ خەوتوی
وا دەزانم گوێت گرانە نابیسی دەنگی جـــەرەس
بێ بەلا بی حەز لە یاری و کۆمەڵی ئەغیار ئەکەی
بۆ گروهی خۆشەویستت جارێکی ناکەی هـــەوەس
(صابری) تەعمیری نەقشی خانو مانو تا بە کـــەی
کێوی عومر و دین ئەوا هەردوو کە هێنایان هەرەس

ئەی تەبیبی مەسیح ئاسا

ئەی تەبیب ئەی مەحرەمی راز و مەسیح ئاسا نەفەس
تۆ وەرە سەیریکە ئیحسانە عیلاجم چوو لـــە دەس
گـــوڵشەنی حوسنت بپارێزە لە ئـــاهی پـــایـــزم
مومکنە فەسڵی زمستان خۆشە شەمع و شەو چەرەس
تۆ کە سوڵتانی بپرسە حاڵی مەزڵومان چییە
وا کە وەستاون لە دەورت(مشتکا– و – ملتمس)
ئەی تۆ لوقمانی حەکیم و من نەخۆش و بێ هەوەس
بۆ خودا چارەت نەکردم وا عیلاجم چوو لـــە دەس
رۆژی شینم دێیە سەر قەبرم ئەرێژی ئەشکی سوور
فائیدەی چی کێلی قەبرم تەڕ بکەی یا خار و خەس
بـــولبولی دڵ بۆ تەماشایەکی باغی رووت ئـــــەوا
نەوعە کرداریٚ ئەکا هەر وەختە بشکێنێ قـــەفەس
دەستی ئاهم تا بگاتە دامەنی رووی زەحمەتە
سا خودایە تۆ بکە کاریٚ کـــە بیهێنیتە دەس
خـــــوا نەکا بەو رۆژە ئەو چاوانە وەرگێڕێ نـــەوا
گشت موسڵمانان وەرگەڕێن و دین لە بن بێنێ هەرەس
(صابری) رۆژ و شەوێ خۆشی لە عومری خۆی نەدی
بەزمی رۆژی ناڵە ناڵە و ئەشکی چاوی شەو چەرەس
(صابری) دونیا پەرستی و نەوجوانی تا بە کەی
غافلی تا کێوی عومرت نا گەهان دێنێ هـــەرەس

پیتی شین (ش)

شیوەن کە ئەی دڵ

ماتەمە، شیوەنکە ئەی دڵ، چاوە ئەمجا بێرە ئێش
وا دلارامم ئەکا عەزمی سەفەر رێی هـــاتە پێش
ئەی رەفیقان ئیختیاری خۆم نییە کەوتوومە داوی
تۆ خودا مەنعم مەکەن یارم بە زۆر ئەمکاتە کێش
گەر بزانی حاڵی من، مەعلومە رەحمم پێ ئەکەی
گشت بە بێگانەم ئەزانن، ئاشناو قەوم و خـوێش
دڵ تەمـــای وابوو ئیجازەی ماری زوڵفی وەرگـری
ناگەهان دووپشکی ئەگریجەی هیلاکی کرد بە نێش
ناری هیجر و سەیلی چاو نەکوژایەوە نەبڕایــەوە
خۆ سروشکم وا لە هەردوو لاوە گوناکی کردە رێش
مەنعی چی دەرمانی چی مەعجونی چی لوقمانی چی
قەتعی خوێنی چاوی من ناکا خەنە و تورش و سرێش
بـــۆ دەوای ئەم دەردە لوقمان و ئەرەستۆ عــاجزن
وا جنونم ! ئیجتنابم لێ دەکەن سەد قەوم و خوێش
پیاوی سست و ترسنۆك ناگاتە مەقسەد (صابری)
چاپك و ئازا بە کەیف و مایەشا زوو کەوتە پـێش
ئـــەم سەر ئێشەی (صابری) لوقمانی عـاجز کـردووە
پێم ئەڵێن تەوقی سەرت بگرە وەسمە و (خل) و سرێش

ئەی شاه تەماشاکە

ئەی شاه تەماشاکە لـە دەرگاهی تـۆ دەروێش
کەوتۆنە هەموو بێ خەبەر و عاجز و دڵ رێش
بۆ خاتری ئەو شەوکەت و شۆخیتە کـە عـالەم
هاتوونەتە خزمەت قەدەمت جوملە کەم و بیش
بێ بەرگ و نەوا موستەحەق و (واجب الأحسان)
هەر یەك لە وڵاتێکەوە هاتوونە کـەمەند کێش
هەر روح و دڵە بیکەمە قـوربانی بـەری پـێت
بێجگە لە مە هیچم نییە خۆ بیکەمە پێش کێش
لەم حوسنە زەکاتێ بە مەساکین و فەقیران
ئیعتاکە بە کوێرایی رەقیبانی بەد ئەندێش
بـێ جەژنی ویسالت بە خودا نەبووە و نـابێ
ئازاری دڵ و زامی جـگەر سـاکین و سـارێش
خاکی قەدەمت تا نەکەمە سورمەیی چاوم
دڵ سەبر و قەراری نییە (وألله) کەموبیش
مێرووله هـەموو تـالبی خـەرمانی فـەلاحـن
(لابد) لە کن بوونی عـەسەل حـازر ئـەبێ مێش
سوتاندمی لەو لا شەوە یارم ئـەگەزێ لێـو
یەعنی کە مەناڵێنە لە بەر دەرد و غەم و رێش
من سائیل و موحتاجم و تۆش شاه و ئـەمـیری
خێرێکە بە تەقلیدی ئیمامـانی لـە مـەو پێش
یەعنی قەدەمێ بێنە سەرینم کە نەخۆشم
ئیحسانە برینی جگەر و دڵ بکەی سارێش

جــانا وەرە بــا جــەژنی ویــساڵی تـــــۆ ببینم

شــادمکە نــەجاتم دە لــــە دەستی ئــەلەم و ئیش

تا زوڵفی سیاهی تۆ پــەناهی دڵـــی مـــن بـــێ

باکم نییە بێ شوبهە لە سەد ئەژدەری پڕ نیش

هەر کەس وەکو (صابر) کە زەدەی دەستی پەری بێ

مەجنونە جـــگەر خـــونە دڵ توونە جـــەفا کێش

فەرموو بە دڵ و جانەوە ئامادەیە (صابر)

جانا بە خودا بێجگە لەمە نیمە کەم وبێش

(صابر) تۆ ئەگەر عـــاشقی لـــەم دەردە مـــەناڵە

ئەو شۆخە جەفا پیشەیە تۆ دەرد و جــــەفا کێش

ئازارت خۆشە بە گیانم

توبی یو خودا ئەی بوتی سورەت گوڵ و دڵگەش

بەندی جگەر و دڵ مەبڕە مــەیخەرە ئـــاتەش

بەو قەوسی برۆ و چاوی گەش و زوڵفی سیاهت

زامـــارم و بیمار و پــــەرێشان و مـــشەوەش

هاتـــوومە لە بـــۆ حیسە زەکاتێ لــە خــــەبەردا

وا هاتووە، قەت سائیل و مسکین مەکە بێ بەش

باوەڕ بکە ئازاری تۆ وا خۆشە بــە گیانم

عومرێکە جەفاکێشم و نابێ لە دڵم غەش

ئیفتادە و بێچـــارە و مـــسکین و زەبـــوونـــی

(صابر) خۆشە لەو یارەوە ئازار و کەشا کەش

چاوی تۆیە لوقمانی نەخۆش

یا خودا خۆش بی ! سەعاتێ بێرە سەردانی نـــەخۆش
خۆ خودا پێی خۆشە تۆ خۆشکەی دڵ و جانی نەخۆش

هــــەر بە ئومێدم کــە تۆ بێیە سەرینم بــۆ خــودا
یـــا عیلاجێکم کەی و یا وەرگــری گیانی نـــەخۆش

عومری شیرینم بە ناڵین و نـــەخۆشی بـــردە ســـەر
خۆشی خۆشیمە کە تۆ پێتخۆشە ناڵانی نــــەخۆش

هەر سەری موویە برینێکی مــــوژەی تـــۆی پێوەیە
روو تـــــرشی ناکەم کە چاوی تۆیە لوقمانی نەخۆش

تـــا لە وێرانـــەی دڵم گەنجی غـەمت شـــارایـــەوە
بــــەردی بنچینەی نەما خــــانوی وێرانی نـــەخۆش

تا نەخۆشی عەشقی تۆ رووی کردە مەیدانی مەساف
رۆستەم و بەهرام پەشۆکاون لە داستانی نــــەخۆش

لەزەتی دەرد و غەمی عەشقت لە شاهی خــــۆشترە
چونکە تۆ پێتخۆشە شەو ناڵین و گــــریانی نەخۆش

(صابری) خاوەن مــوغازەی شاری دەرد و میحنەتە
وەرنـــــــەوە ئەی موشتەری کاڵای هەرزانی نەخۆش

یار عەزمی شکار ئەکا

ماتەم و شیوەنکە ئەی دڵ تاکو چاوم دێتە ئێش
یار ئەوا عەزمی شکار و راوئەکا رێی کەوتە پێش
ئەقرەبا لۆمەم مەکەن ناچاریە کەوتوومـــە دوی
ئیختیاری خۆم نییە" وألله" بە زۆر ئەمکاتە کێش
خۆت ئەزانی من بە تەخویف و هەرا دوور ناکەوم
مادەێکە زەحمەتە پاس کردنی حەلوا لـە مـێش
سەد جا بە جەفا دوورم ئەکەی دێمەوە – فورا–
مانەندی دەروێش و کەریم یا عەسەل و مێش

دولبەری سەنگین دڵ

دولبەرا رۆژی ســـــەعاتێ بێرە سەردانی نەخۆش
سونەتی " خیر الورا " یە خێرە سەردانی نـەخۆش
من لـــە دەرمانم کە لوقمان و ئــەرستۆ عــاجـزن
فائیدەی چی – ألتجا –کردن بە نامەردان و خوێش
یەك ئیشارەی کافیە لە و چاوە دڵ ئەگرینجە بـــۆچ
دەیگەزێ وەك ئەژدەها جارێ وەکو دووپشك بە نێش
دڵ بە دویا رائـــەکا بـــۆ دڵ ئـــەچم بیهێنمەوە
ئێوە بۆ مەنعم ئەکەن ناچارییە ئەی خزم و خوێش
کەوتمە دووی پاڕامەوە نەیدایەوە ئەو دولبەرە
هیچ تەئسیری نەبوو دەنگم وەکو ئاوازی مێش
یا خودا زوو بێتەوە بەڵکـو بداپێم مــەرهــەمێ
زوو بە زوو دانێمە سەر چاوەی دڵی بیمار و ئێش

داد و فەریادی زەعیفان نـــابیسێ ســـەنگین دڵـە
پادشاهی جابر و سەربەست و هەم بێ دین و کێش

دڵ لە بـــەد بەختی سەعاتێ خۆ لە غەم فاریغ نییە
بۆیە وا فرمێسکی چاوم رووەمەتی کردووە رێـــش

وا بە ماری زوڵفەکانت بەندی جـــەرگم داڕزا
دڵ هەراسانم ئەکا دووپشکی موژگانی بە نێش

ترس و خەوفی هاتوچونت جان و دڵ بەرباد ئـــەکا
حەیفە وا تۆ دڵ رەقی بێ رەحم و بێ ئاین و کێش

زامدارم و قیبلەی حاجات و دەرمـــانم ئـــەتـــۆی
-ألتجا - ناکەم بە لوقمانی حەکیم و قەوم و خوێش

خـــۆ لەبی چاری ئەوا کەوتوومە شوێنی دولبـــەرم
ئیختیاری خۆم نییە " بألله " بە زۆر ئەمکاتـــە کێش

تەرکی سەر ئاسانە ئەمما تەرکی دولبەر ناکرێ
تۆ لە دوکانی شەکەر تێفکرە سەردانانی مـــێش

ئەی رەفیقانم مەکەن مەنعم کە ناکەم تەرکی یـــار
تەرکی ناکا" صابری "میغناتیسە ئەمکاتە کـــێش

وەعدەی کەرەمە

وەعدەی کەرەم و مەوسیمی ئیحسانە کە دەروێش
هەر یەك لە وڵاتێکەوە کـــردوتە کــەمەند کێش
کەوتونە لە بــەر قاپیەکەت تونـــــی و بــرسی
سەیرێکە هەموو " واجب الأحسان" ن و دڵ رێش
لــەو ساوە بریندارى مـــوژە و قـــەوسی بـــرۆتم
بـاکم نییە ئـــەی دۆست لە بێگانە کـــەم و بێش
هـــــەر کەس کە ترا دیدکە برادشت دل ئەز جان
بـــا ئانکە دوو ئابــــــرۆی تـو گـــویند میندیش
روحم چووە لەو شۆخە کـــەوا لێوی گـــــەزیوە
یەعنی کە مەناڵێنە لە بەر دەرد و غـــــەم و ئێش
هەر کەس کە زەدەی دەستی پەری زادەیە(صابر)
مەحزوونە دڵی توونە بێ ئـــــارام و ســـــەر کێش

پیتی ص ، چ ، گ ، ع
بۆیە کەس رزگاری نابێ لە زولفت

بۆیە کەس ناکەی لە حەلقەی زولفی زنجیرت خەلاص

تێگەیشتی حاکمی هەرچی ئەکەی ناکرێ – قـصاص –

تیری غەمزەت رۆستەم و بەهرامی کوڕی کرد ئەسیر

قەوسی ئەبرۆت بێگومان عاجز ئەکا سەعدی وەقاص

خوا جەفای قابیل بە من دی بێ وەفایی دا بە تۆ

صابرم گەرچی لە ژێر باری جەفا نابم خـــەلاص

دڵ بە شەمعی رووت وەکو پەروانە سوتا فەخر ئەکا

دوکەڵی هەر دوو لە هاتوچوونە مـــانەندی – رقاص –

یـــار ئـــەگەر لێم دوورە ئـــازاری فیراقی ئـــەمکوژێ

یا بە وەسڵی گیان ئەدەم مەعلومە گیان ناکەم – خلاص–

شـــەمعی روو هەڵکا بە جارێ عالەمێ پـــەروانەیە

گێژ و بێ ئارامە شەو تاکو بەیانی وەك – رقـاص –

عاشقی و دانانی سەر شایستەیی هەر کەس نییە

کێیە بۆ دوڕ دانە تەرکی سەر بکا ئیلا – غواص–

" صابری" دوڕ دانە داپۆشە لە سەر خۆشی عەوام

گەوهەری خۆت دەرمەخە ئیلا لە بەر چاوی – خواص–

هـــایوو هویو پرچ و ریش و تەپڵ و دەف بێ "حاصل"ە

حوسنی نیەت و عەمەل تەوبەی نەسوح ئەتکا "خلاص"

تاکو تەرکی سەر نەکەی دەستت بە مەقسەد ناگەیێ

هەر وەکو بیستوتە " صابر" گەوهەری دەستی "غواص"

غواص

ئەی جیهانی زەڕەیی خورشیدی حوسنت عام و خاص

عاجز و پێکاوی غەمزەت رۆستەم و سەعدی وەقاص

تۆ کە لەیلی ئاگرت بەردایە دڵ مەجنوونی خۆت

بۆیە وا ئێستاکێ دەمبینی وەکو دوکەڵ " رقاص"

تا نەسوتێنن لەشی خۆیان هەوادارانی رووت

شوبهی پەروانە لە خەوفی عەشقی تۆ نابن "خلاص"

دوڕ و گەوهەر کێ لە قوڵیی بەحر و دەریا دەری ئەکا

تانەکەن تەرکی وجود و" مالملك" نەوعی "غواص"

" صابری" دوڕ دانە داپۆشە لە بەر چاوی عەوام

کێ لە قیمەت دوڕ و گەوهەر تێدەگا ئیلا "غواص"

ریش و پرچ و هەم عەمەل ناتباتە جەنەت تێبگە

تەوبەیی خاڵیس مەگەر بتکا لە (نارألله) " خلاص"

واز لە سەرهێنان و بۆ گەوهەر لە بەحرا غەرق بوون

" صابری" نایێ لە دەستی هەر کەسێ، ئیلا "غواص"

ئەو شۆخە

ئەو شۆخە کەوا موسحەفی عوسمانە بە "عارض"

عیسا نەفەس و یوسفی کەنعانە بە " عارض"

خورشیدە بە خاسیەت و لوقمانە بە حیکمەت

ئارام و شیفا بەخشی دڵ و جانە بە " عارض"

شمشێری برۆی فاتیحی سەد خەندەق و خـــەیبەر

حەیدەر سیفەت و رۆستەمی داستانە بە " عارض"

نا حەق نییە گوڵ غەرقی عەرەق بێ لە بەرەو رووی

یارم کە ئەڵێی" روضە"یی- رضوان- ە بە "عارض"

چاکانی جیهان نازی ئەکێشن بـــە دڵ و گیان

ناز پەروەر و ئەسکەندەر و سوڵتانە بە"عارض"

سـایەی لە سـەری خەڵقی جیهان لا مەدە (ربی)

پڕ مەنفەعەت و حیکمەت و دەرمانە بە "عارض"

(صابر)بـــە دەوا دەردی دڵی چاکەوە نـابێ

ئیلا بە کەسێ حەزرەتی لوقمانە بە" عارض"

* * *

ئەو شۆخە کە ئارامی دڵ و جانە بە "عارض"

تەفسیری هەموو سورەیی قورئانە بە"عارض"

غەرقی عەرەقە میسك لە بەر زوڵفی عـــەبیری

پەژموردە دەکا سونبول و رەیحانە بە " عارض"

مەعنای روخی حورە کەوا شەرحی کراوە

بنوارە کە مەجموعی نمایانە بە " عارض"

شەرمەندە دەکا" سەروو" ـبە بـالآیی بڵندی

" ماحی" بە شوعاعی مەهی تابانە بە "عارض"

کەی دێ بە سەر ئەم خەستەی بێچارە خـودایە

ئەو خونچە لەبە شەربەت و دەرمانە بە "عارض"

موره بـــەکەمەر، لەعــلە بـــە لێو، سەرووە بـــە بـالا
بێچووە ئاسکە بە چاو "روضە"ی -رضوان -ە بە "عارض"
دەرکەوتنی مایەی فەرەحی خــاس و عـــــەوامە
سەرداری هەموو لەشکری سوڵتانە بە "عـارض"
بۆ چیمە دڵ و جانم ئەگەر نەیکەمە قوربان
یارم کە ئەڵێی یوسفی زیندانە بە " عارض"
دەرکەوتنی بێ هۆشییە، ون بوونی نەخـــۆشی
تەسکینی شیفا بەخشی نەخۆشانە بە "عـارض"
" صابر" کە پەریشانە ئەسووتێ بە شەو و ڕۆژ
زوڵفی شەوە یا میهری درەخشانە بە "عـارض"[1]

سۆفی

سۆفی دەبێ لەوحی دڵی سادە و سپی بێ شیبهی " بط"
ئەوسا رموزی موسحەفی رووی یاری تەفسیرکا بە "خط"
ئەی موستەعید دەرسێ لە عیلمی عەشق ئەگەر تەحسیل ئەکەی
یەکســـەر عــلوم و دەفتەر ی "أثنی عشر" هاویتە -شط-
بۆ دەرسی دین ناکەیتە بەر ئەی جێ نوشینی پێغەمبەر
برسیتە وەك " جوع البقر"هەر نانە ئەیخەیتە ناو "سبط"
تۆ " باغظ"ی مورشید مەبە عەیبە لە گەڵیان زید مەبە
تا حوبی دەروێشت هەیە رێگەی خودا نـــاکەی "غلط"

---

١ – عارض: واتە دەمو چاوو ڕووی مرۆڤ .

چاك پەیڕەوی عالم ئەكەی هەر كاتبی زاڵم ئــــەكەی

هەر چاوەڕێی چاڵم ئەكەی لێدەی بە گوفتاری" سقط"

عەقڵت لە نحوا سەرف ئەكەی(حفظ)ی كەلام و حەرف ئەكەی

بیٚ دەرسی عەشقت پیٚ بڵێم علمێكە بیٚ حــەرف و "نقط"

تا تۆ خەریكی غەیبەتی بیٚ ئیعتبار و هــــەیبەتی

گەر تالبی ئاسایشی خامۆش و " صابر" بە -فقط-

بەو موسحەفی حوسنت قەسەم

بەو موسحەفی حوسنت قەسەم بیٚ عەیب و شاذ و بیٚ "غلط"

ئەگەرچی چوارن مـــــوجتهید تەفسیری نازانن بە"خــط"

گوڵزاری حوسنی تۆ ئیرەم دڵ بولبول ئاسا " لاجرم"

زاری دەكا ئەی " ذو الكرم" ناچێتە ئەو گوڵزارە "قط"

نەوعیٚ بەشەر لەیل و نەهار گەرچی دەكەن مەیلی شـــــكار

"صید" و نەچیری تۆن ئەگەر پێیان نیشاندەی خاڵ و "خط"

ڕۆژیٚ وتم ئەی غونچە لەب مەقسوودی دڵ كەی دێتەجیٚ

فەرمووی مەگەر وەختیٚ كە خوێناوی سروشكت بیٚ بە"شط"

(صابری)بەسە گفتوگۆ تێكەڵ مەكە هەردوو برۆ

گەر تالیبی یاری برۆ لادە لە گوفتاری "سقــط"

سالیک ئەبێ دڵی پاک بێ

سالیک دەبێ لەوحی دڵی سادەو سپی بێ شوبهی "بط"

ئەوسا دەبێ سیڕی خودای تێدا بنووسن "خط به خط"

ئەی موستەعید ئوستادی تۆ بەو جوملە بەحری عیلمەوە

چونکە سیڕی عەشقی نەبوو بەو عیلمەوە خنکا لە "شط"

هەر کەس –سماع– ی مەدرەسەی عەشقی حەقیقەت تا نەکا

تـــەرکیبی ئەشیاکەی دەکا بێ عەیب و نـــوقسان و "غلط"

نەحوت هەموو مەحویەتە سەرفت غەم و بێ سەرفییە

ئاداب و –منطق– دەر ئەخەی ناکەی بەیانی عەشق "قط"

گەر تۆ موسڵمانی لە سەر رێگەی شەریعەت لا مەچۆ

روح و سەر و ماڵت هەموو سەرفی مەولات بکە "فقط"

شەخسێ حەکیمانە وتی رۆژێ بـــەجێ دێ کـــامی دڵ

وا شیوەن و زاری بکەی فرمێسکی چاوت بێ بـــە "شط"

ناحەق نییە نەوعێ بەشەر دێوانە وا رو بـــێ خەبـــەر

کەوتوونە کێو و دەشت و دەر دیویانە حوسن و خاڵ"خط"

لەو مەدرەسەی پڕ وەسوەسە سی ساڵە کەسبی عیلم ئەکەی

مانەندی (طفل)ی ئەبجەدی ئەرکان و رێی دینت "غـلط"

ئاداب و عیلمی هەندەسە هەر (قیل وقال)ە و وەسوەسە

تۆ وەرگرە لەم مەدرەسە دەرسێکە بێ حەرف و"نقط"

(صابر) بە یـــار و ئاشنا چـــاو و دڵـــی بـــوو رۆشـنا

حـــەمد و سەنا " یاربنا"لێم دوور نەبێ ئەو یارە "قـط"

(صابر) ئەگەر تۆ ئارەزووی دەرسی ئەدیبی عەشق ئەکەی
عیلمێکە قەت حەل ناکرێ بێ حەرف و ئیعراب و "نقط"

(صابر) چییە هاواری تۆ پێی خــۆش نییە دڵداری تــۆ
گەر هەر زوبانە یــاری تــۆ لادە لە گوفتاری "سقـط"

زۆر کـــەس بە تەحمید و سەنا چـاوی دڵی بوو رۆشنا
(صابر) ئەبێتە ئاشنا دوور نــاکـــەوێ لەو یارە "قــط"

رۆژ و شەو

رۆژ و شەو "شمس و قمر"لەو حوسنە وەرئەگرن "شعاع"
دولــبەرا تــا "کل سر جــاوز الأثنين شـاع "

روو مە پۆشە سەر زەمین تاریکە بێ خورشیدی رووت
ئەی جەمالی بێ نەزیرت حیکمەتی مــەحز و "نفاع"

یادی حوسن و عەشقی چاوت هەم حەریف و هەم شەراب
کافیە ئیتر لە ســەر مــوڵکــی جیهان نــاکـەم نیزاع

چونکە " دار المحنه" و دون پەروەرە ئــەهلی هــەموو
ناکەس و بێ شەرت وبەد خوو دین فرۆش و پــڕ تەماع

دوژمنی دونیا لە گەڵ ئەهلی شەرەف نــاحەق نییــە
تەبعی دونە وەك "جوعەل" دەگرێ لە بێنی گوڵ " صداع "

هەر کەسێ "فضل" و هونەر دەرخا لە بازاری جــیهان
پێی ئەڵێن یاساغە سەد لیرە جەزای خـاوەن "مــتاع"

(صابری) گــەر عــاقلی تێکەڵ بە دونیای دون مــەبە
مەرحەبای ئەو زەهرە، تۆ پەیداکە تــریاکـــی "وداع"

تۆ روحی

ئفتاب أز روی رخـــــــشانی تـــو میگیرد شعاع

"لاجرم" بـــــلا نوشینت جیهان گـــیرد "نفاع"

کائینات ئەمڕۆ غولامی تۆ بە جان و دڵ ئەکەن

چونکە تۆ روحی عالەم تەن " أطعنا" ئەی "متاع"

تۆ کە غائب بی ئەمن ناچار ئەکەم مەیلی گرین

خۆر کە گیرا "عالم ألله" دێنـە گریان و فیزاع

لەزەتی دونیا هەموو زەهراویە سەر تا قـــەدەم

(صابری) خۆت لادە گـــەر بووی بە خاوانی "متاع"

پیتی غ، ف، ق، ك، ل

عەشق پیری کردم

پیری کردم دەرد و زامی عەشقی جانان ئەی درێغ
توشی من بوو داستانی پیری کـەنعان ئـەی درێغ

مەحرەمێ دەس ناکەوێ شەرحی غەمی دڵ "بالتمام"
پێی بڵێم بەڵکو دەواکا دەردی هیجران ئـەی درێغ

بولبول و گوڵ شەمع و پەروانە هـەموویان پێکەوەن
من وەکو یوسف بە تەنها حەپسی زیندان ئەی درێغ

دڵ بە دوتا هات و چاودێری کـە یا بینێرەوە
با نەفەوتێ میحنەتی کێشاوە بۆمان ئەی درێغ

داد و فەریادم لە لای ئەو شۆخە تەئسیری نییە
گەرچی فرمێسکم جیهانی کردە تۆفان ئەی درێغ

تا بەکەی قوربان بناڵێنم لـە نـاو "بيت الحزن"
بۆنی جامەی تۆ نەهات بۆ نووری چاوان ئەی درێغ

مەحرەمێ دەس ناکەوێ ئازاری دەردی پێ بڵێم
ڕۆژ و شەو یار و حەکیمم بۆتە گریان ئەی درێغ

ئەم هەموو گریانە یا (رب) بۆچی تەئسیری نەکرد
شیوەنم مانەندی تۆفان خەڵکی شێوان ئـەی درێغ

"صابری" لا تقنطوا" موژدەی تـەواوی دا بـە تۆ
حەیفە قەلبت "مطمئن" نابێ بە قورئان ئەی درێغ

بو عەلی سینا

بو عەلی سینا لە سۆز و ئاهی سینەم عـــاجزە
لەم برینی بێ دەوا حەیرانە لوقمان ئــەی درێغ
(طب)ی جالینۆس و لوقمان و ئەڕەستۆ موشکلە
تێبگەن لەم عیللەتە یاخود لە دەرمان ئەی درێغ
چاوەڕێی موژدەی نەسیمم تاقەتم چوو بۆ نەهات
بەڵکو بێنە قالبی مردوو دڵ و جان ئــەی درێغ
(صابری) هەر چاوەڕێی جەژنی (وصال)ی دولبەرە
کاشکێ رۆژێ دەبوومە قۆچی قوربان ئەی درێغ

عومری شیرینم لە رێگەی عەشقا رۆیی

عومری شیرینم لە رێگەی عەشقی یارا بوو تەلەف
دائیما دڵ ناموراد و پــڕ لە ئـــازار و ئــەسەف
هەر نەهاتی حەسرەتی دووری لە دڵ بێنیتە دەر
خاکی بەر پێی نازکت بێنم بە چاوا بۆ شــەرەف
دڵ لە کن ئەو چاوە خوێندی ئایەتی " أين المفر"
بساوەڕی نایە بە ئەبرۆی تۆ ئیشارەی " لاتخف"
شاهی حوسنی لەشکر ئارایی ئەکا روحــم چــووە
پەرچەم و موژگان و زوڵفی جوملە وەستاون بە " صف"
شەو نییە شاهی خەیاڵی شاری سەبرم مات نـەکا
رۆژ نییە روحم وەکو شەونم نەکا مەحوو تەلەف

من لە بەر لەرزینی دەس تەرکی سیواکم کـردووە

تازە دەوران پێم ئەڵێ فەرموو شەراب و نای و دەف

سـاقیـا هـاوارە وا غـەم لـەشـکری هێنامـە سـەر

تۆ لەگەڵ موترب وەرە ئەو دەس بە دەف تۆ مەی بە "کف"

(صابری) تالیب بە عەیش و لەزەتی دونیا مەبە

تا مورادی فەخرە بۆ ئەولادی سولتانی "نجف"

شەو کە سوڵتانی خەیاڵی

تا غوباری ڕێگەکەی دێنم بە چاوا بۆ شـەرەف

چاوەکەم بێ مەیل و دڵ کەیلە لە ئازار و ئەسەف

شەو کە سوڵتانی خەیاڵی حەملە دێنێ سەبری دڵ

تا یەڵێ مانەندی حوزن و دەنگی چەنگ و نای و دەف

چەرخی کۆنە پیری کـردم تازە ئیکرامم ئـەکا

ساقی و مەی موترب و چەنگ و رەباب و نای و دەف

تا جووان بووم پیرە دونیا کامەرانی پێم نـەدا

پیری کردم تازە بۆچی حەسرەت و ئاخ و ئەسەف

دولبەرا لەم خانەیی خەوف و رجادا تا بەکەی

چاو و ئەبرۆ ئەم دەڵێ "أين المفر" ئەو "لاتخف"

لەو برۆ کەچ کردن و لێو گەستنە روحم چـووە

بە ئەقڵم کەوتە دڵی وەك بەدری روخساری "کلف"

من کە لەو چاوانە دیتم ئایـەتی " أين المفر"

تا بیەم سەد جار بڵێ ئەبرۆت " تعال و لا تخف"

(صابری) سەبری نەما وەك توشنەگانی کـــەربەلا
لازمـــە وابیٚ ســولالەی تـاهیرەی شـاهی "نجف"

تەیری دڵم

ئەز قەزا تەیری دڵم وا کەوتـــــە نێو داوی فـــیراق
ئاسکی روحم کەوتە نێوی دەستی " ضرغام" ی فیراق
ئـــەی درێغا بۆ حەکیمی ئـــاشنا و میهرەبـــان
یەك بە یەك عەرزی بکەم ئازار و ئالامی فـــیراق
حاڵی دەردم، ناڵە ناڵم، ئەو کەسانە تێدەگـــــــەن
زەهری هیجری چێشتبیٚ، یا زامی سەرسامی فیراق
تابەکەی بەدری جەمالت دادەپۆشی بــــــەسیەتی
جەوری بیٚ پایان و هیجری میحنەتی شامی فیراق
شەو نخونی خۆشە بەو ئوممێدە (صبح) ی تەلعەتی
دەرکەویٚ هەرچەندە نا مەعلومە "أيام" ی فیراق
(صابری) کۆتاکە شەو ناڵین چونکە وەسفی یار
ئینتهای نـایە و بە بـیٚ پایانە ئـەنجامی فـــیراق

کوا موسلمانێ بزانێ چارەم

یـــوسفی دڵ موزمـــــەحیل ماوە لـــە نێو بیری فـــیراق
کـــوا مـــوسڵمانێ بزانێ چـــار و تـــەدبیری فـــیراق

وەرنە سەیری بەرقی ئاە و رەعدی ناڵە و سەیلی ئەشك
هەر ئەڵێی تۆفانەكەی نـــوحــە لە تەئسیری فـیراق

بـــو عـــەلی سینا و جالینوس ولـــوقمانی حـــەكیم
عـــــاجـــــز و داماو و حەیرانن لـــــە تەدبیری فیراق

تـــا لە توحفەی روومەتی نوسخەی عیلاجـــم بۆ نەیێ
خـــۆشەوە نـابێ بـــرین و زامی شمشێری فـــیراق

شێخی روفـــاعی بـــە عیلمی جـــــەلجەلوتی (مشكلە)
چـــاری دەردم كـــا دەرم بێنێ لـە زنجـــیری فـــیراق

خـــۆر هەڵاتی سێبەرێ ناخەیتە ســەر سووتاوی رووت
ئـــەی بەری پێ و سێبەرت قورسی تەباشیری فـــیراق

قـــەت تەباشیرت لــــە سووتاوی لـــەشی (صابر) نەدا
تـــا بەكەی قـــوربان بناڵێنم لە تـــەئسیری فـــیراق

ئـــــەی مـــەسیحا لەب بفەرموو با بە جارێ عـــالەمێ
شێت نـــەكەم یەكسەر بە ئاە و سۆزی دلگیری فـــیراق

وا لـــــە دووری تۆ لە پا كەوتم مەسیحا لـــــەب بەسە
دەستی " صابر" بـــگرە با دەرچێ لـــە نێو بیری فیراق

تا بەکەی قوربان سروشك..؟

تا بەکەی قوربان سروشکی خوێن و ناڵەی دەرد نـــاك

وەك خەیاڵت بێ بە چاو و سینەدا " روحـــی فیداك"

فەرموو، فەرموو ! عاشقانت وا بە جان موشتاقی تـــۆن

گەرچی تۆ خۆری ئەوان شەونم ئەبن مــــەحوو هیلاك

خۆ بە ئوممێدی " وصال"ت وا حـــــەیاتم بـــاقییـــە

وەرنە دووریت دەم بـــــە دەم دەمخاتە گێژاوی هیلاك

گـــــەر بە قەسدی کوشتنم هاتی دەسم دامانی تـــۆ

چـــــاکی نازك هەڵکە، خوێناوی نەبێ دامێنی پاك

بمکوژە بەڵکو حەیاتی جـــــاویدانیم دەس کــــەوێ

چاك ئەچم بۆ چاکی چاکان چاك بە دار و سینە چـاك

وا بـــرۆی هێنایە یـــــەك یار لێو گەزانە یەعنی چی

پڕ حەزەر بە "صابری" بـــــێ باکە بـــا نەتکا هیلاك

خۆری یا پەری...؟

ئەی شوعاعی حوسنی تۆ رۆشن دەکا تیره مــو غاك

خۆری یا حۆری و پەری یا روحی..! ئەی روحی فیداك

فەرموو سەیرێکە نەخۆشانت کە موشتاقن بە جان

با وجـــــودی ئافتاب هەرچی دەبێ شەونم هیلاك

کاشکی رۆژێك دەهاتی دەس بـــــە تیغ و خەشمناك

خۆم بە یەکجاری دەکرد خەڵتان و غەرقی خوێن و خاك

چـــاکی دامەن هەڵکە با چڵکن و خوێناوی نەبێ

چـــونکە جێی بالآیە دائیم ساحیبی دامانی پـــاك

بۆ نمایش خۆی پیشاندا عومری خەڵکی دا بە بـــــاد

عادەتەن وەختێ کە خۆر هەڵدێ دەبێ شەونم بە خاك

چاوەکەم ئومێدی وەســـڵی تۆیە سایــــەی ژینمە

با بەرەو زەردی نەچێ روحم بە نێو ئەرواحی پاك

"صابری"تێفکرە یارت لێوی خۆی بۆچ گەستووە

یەعنی وسکت، ئەم قسە بێ سەرفە نازانم بە چاك

شێخی تەکیە زل

ئەی شێخی تەکیە زل وخانومانی دیـــن بچووک

وەی پیری دەعیە زل و گران جان و عەقلّ سووک

بۆ مەنفەعەتت ئەچیتە پێشەوە برا گەورەکەم

ڕۆژی سەخا ئەکەویتە دووا وەک برا بـــچووک

ئەمڕۆ بە باڵ و پەڕی دەوڵەمەندی ئەفڕی و سبەی

باڵ و پـــەڕت لـــە دۆزەخا ئـــەبێ هەڵەپڕووک

چونکە خودا گرانی و حورمەتێکی دا بە تۆ

لائیق نییە بڕوانییە ئێمە بە چاوی سووک

سەد کە ساحێبی دەرهەم و دینار و شەوکەتی

وێرانە باغ و زەراعەتی دینت بە دۆک و شۆک

هەرچەندە گفتوگۆم خۆش نییە لە کن عەوام

بۆ عیللەتی دەروون خاسترە لە "حـب الملوك"

باوەڕ بکە قسەکانم هەموو کۆک و بێ غەشە

گەر عەیبی لێ ئەگری وەرە بکۆکە چرووک

هەرچی بڵێم بە قەوم و بێگانە فـوجئەتەن

ئامادە لە سەر چۆک و ئەمدەنە بەر چەپۆک

هەر پووکە پووکتە گوێزی پووک ناشکێ بـــە پـــووک

ئەی پیری سەر سپی سووکە سووک مەکە لە دەوری بووک

خامۆش(صابری)کـە نەسیحەت شنە و نـــەما

نووسراوی خۆت بشارەوە "مظروف"و سەر بلۆک

چاوی خەشمناك

بۆ نەچێ روحم کە چاوم کەوتە چاوی خـــەشمناك

خۆر هەڵات و جێ بەجێ بۆچی نەبێ شەبنم هیلاك

فەرموو سەیرێکە لە رێگەی عەشقی تۆدا عالــەمێ

عاجز و بیمار و ماتەم بار و غەرقی خوێن و خاك

تۆ کە رابوردی بە سەرمانا، دەسم دامێنی تۆ

چاکی نازك هەڵکە ئــالودە مەکە دامێنی پاك

(صابری) لێو گەستنی ئەو شۆخە بێ حیکمەت نییە

یەعنی ناڵین و شکات و گریە نازانم بە چـــــــاك

ئەی پیری ئێسك گران

ئەی پیری ئێسك و گوێ گران عەقڵ و حۆقە سووك

وەی میری تەکیە زل و خــــــانەی دین بــچووك

پووکت نەما گوێزی پووك مەنێ بەدەم بەدە

بۆ پیر و ریش سپی جووان نییە تازە بــووك

رۆژی تیجارەت و تەمەع خۆت بە برا گەورە عەد ئەکەی

مەیدانی نوێژ و جەماعەت ئەبی بــــــە بـــرا بچووك

شوکری خودا شەوکەتی داوە پێت و شۆکەتە

بوستانی دینی تۆ بەرەڵایــــە بە دۆك و شۆك

عالەم گرفتیان کردووە ناچنە سەر حـــــەکیم

سەد کاشکی ئەچوون و ئەیانخوارد "حب الملوك"

ئەم ناڵە ناڵە مناڵانە کە فەخری پێوە ئـــەکەن
بـــــێ ئیعتبارە ناڵەی مناڵـــــــی ناڵە فسوک[1]
(صابر) ئەگەر چی قسەت راستە بەسیەتی مەڵێ
تەعزیری ناس مەکە لە مەساکین تا مـــــــلوک

عاشقان

عاشقان مەدهۆشی تەئسیری خەیاڵی حوسن و خاڵ
(فارغ البال)ن لـــە تەئسیری هەر ئافات و مـــەلاڵ
عاشقان مەستی موتالای دەفتەری (صنع)ی خـــودا
عاقڵان غەرقی جەمال و سورەت و مەغرووری ماڵ
عاشقان بیمار و دووری یار و بێ سەبر و قـــــــەرار
عاقڵان جوملە (صحیح الجسم)و مەسرووری ویساڵ
عاشقان پەروانە ئاسا دوژمنی جان و وجـــــــــود
عاقڵان تەن پەروەر و سووتاوی گرد و کۆشی مـــاڵ
(صابری) بێ خۆت بناسە عەقڵ و عەشقت کامەیە
عاشقێکی ترسنۆک و عاقڵی بێ حـــــاڵ ومـــاڵ

---

١ –ناڵە فسوک: کابرایەکی هیچوپوچ و بێ دەسەلات و بێ خێر و ئاپاغ بووە.

بیابانی دڵ

(بحمد الله) بیابانی دڵ ئەمساڵ
پەڵەی لێداوە بێ مانەندو (أمثال)
به پاچی تاعەت و جووتی ریازەت
موبەڕا بوو موهەڕا بوو لە ئەو باڵ
کە خالی بوو لە بەرد و خاری ئەغیار
مەقـــامی یـــارە پڕ ئاڵتون و کوتـــاڵ
وەکو (باغی ئیرەم)[1] خۆش و دڵ ئـەفزا
نەمامی عەرعەر و هەم سەر و شمشاڵ
بە دائیم پڕ فریشتە و بـــێ شەیاتین
لە کن تەعریف و ئەوصافی زوبان لاڵ
هـــــەمیشە بولبولی روحم ئەخوێنێ
لــە نێو گوڵزاری دڵــــدا (فارغ البال)
دەمێ روحم کە شیرین بوو لــــەمەولا
مەسەلمێنە لە دڵ بـــگرم قسەی تـــاڵ
کە من مەستی شەرابی عەشقی یـــارم
بە سەربەستی ئەکەم ئیزهاری ئەحواڵ
دڵ و دینی رفـــــــــاندم شۆخ و شەنگی
بە غەمزەی چاوی بیماری لــــــەبی ئاڵ

١- شەدادی کوڕی عاد داوای خوایەتی ئەکرد، داوود پێغەمبەر داوای لێکرد کە خوای یەکتا بپەرستێ و بەڵێنی بەهەشتی پێدا، بەڵام شەداد لە جیاتی ئەو بەهەشتە باغ و کۆشکێکی دروست کرد کە بەناو بانگە بە(باغی ئیرەم ــإرم ذات العماد) بەڵام کاتێ کە ویستی بچێتە ناوی گیانی دەرچو.

ئیتر زاری ئەکا تاجر بە نـــــاچار
ئەگەر چی جەردە ناکا رەدی کـوتاڵ

لـــە لاشەی پیسی دونیا لادە (صابر)
دەنووک نادەن لە چاوت سەرگەڕ و داڵ

عەجەب شیوەن ئەکەی بۆ بەرگ و نانت
چ بێ باکی لە رۆژی مـــەرگ و ئەوباڵ

عـــــەمامەی پاك و پڕ پێچت دەلیلە
دڵت بێ غەش نییە ئەی شێخی بەرماڵ

بە ریش و پرچ و تەسبیحت تەواوی
نمازت ناتەواوە ئەی کـــوڕی خاڵ

ئەگەر مەردی، لیباسی زوهدە بەرگت
لە بۆ ژن چاکە سورمە و خامەکی ئـــاڵ

وەکو زەڕ خالیس و بێ غەش بە قوربان
وەگەر نــــە ئەتخەنە بۆتە ئـــەبی قاڵ

لە بۆتەی ئاگـــــری دۆزەخ بـــــترسە
بە ملیۆن پیاوی تێدا بۆتە زوخــــــاڵ

ئەگەر تۆ تالبی دونیای لە گەڵ سەگ
گەلێ جار تووش ئەبی شەڕ و دەمەقاڵ

لیباسی زوهد و تەقوا بێنە مـــەیدان
مەئاڵێنە لە خۆت بـــەرگی شڕ و شاڵ

قسەی پیاوانە نــــــازانم بڵێم چـــی
دەسم پێکردووە وەك شێت و مـــــنداڵ

لە بۆتەی یار (صابر) زۆر بــــــترسە
گەلێ خەڵکی لە ناودا بۆتە زوخـــــاڵ

ولاتی دڵ پەڵـەی داوە

ولات و شـــاری و دێهاتی دڵ ئەمساڵ
پـــەڵەی لێداوە بیٚ مانـــەند و(أمثال)
به پـــاچ و بێڵی تەقوا و ریـــازەت
(مبرا) بوو له دڕك و داڵی ئەو بـــاڵ
موهڕایه بـــه جووتی زوهـــد و تـــەقوا
بـــه سیٚ گاسن نـــرایـــه باغـــی شمشاڵ
مەلائیك سەف بە سەف بۆ باغـــــەوانی
که ئاموشۆ ئەکەن پەیوەسته و خۆشحاڵ
مەجالی تەنگ و باری سەنگ و بیٚ رەنگ
شەیـــاتینی هەموو مانـــدوو ووبـــیٚ حاڵ
خەیاڵی خام ئەکەی کورتەك ئەکەی نەقد
خەیاڵی خام مەکە ئـەی شێخی بـــەرماڵ
لە بۆتەی نار و ئـــازاری جـــەهەنـــەم
بترسه خـــەڵکی تێدا بـــۆتـــه زوخـــاڵ
بە پـــاچی زیکر و خـــاری (ماسوی ألله)
برژاو وشك و سـوتا شـــوبهی زوخـــــاڵ
مەلائیك هاتووە دەیـــکاته زەرعـــــات
که بیبینیٚ دەبیٚ حەیران و خـــۆشحاڵ
مەتاعی چاکه مـــەقبول و بـــە قیمەت
که لائیق پادشـــابیٚ ئـەی کـــەسی خاڵ
له بـــۆتەی یار(صابر) پڕ حـــەزەر بـــه
به ملیۆن خەڵکی تیدا بۆتـــه زوخـــاڵ

عاشق و عاقڵ

عاشقان دڵیان به دائیم پــڕ خەیاڵ و پــڕ مــەلال
بۆیە ڕۆژ و شەو دەکەن بەحسی جەمال و زوڵف و خاڵ

عاشق و عاقڵ ئەگەر چی ڕەنگ و سورەتیان یەکە
هەریەکی تامێکی تێدایە تورنج و پــــورتەقـــاڵ

عاشقان ناڵان و بێ سەبر و قــــــەرار و گوفتوگۆ
عاقڵان دڵشاد و خورەم نیکتەدان و خۆش مەقاڵ

عاشقان مەجنونی دووری لەیل و بیمار و زەعیف
عاقڵان ساغ و سەلیم و شاد و مەستی خەت و خاڵ

عاشقان پەروانە ئاسا سەرف ئەکەن جان و وجـــــود
عاقڵان (صابر) گەلێ کۆشش ئەکەن بۆ (جمع)ی ماڵ

پیتی (م)، (ن)

رۆژێ کە نەبینم رووی یار

رۆژێ کە نەبینم قـــــەمەری روویی دلارام
روحم لە جەسەد دەرچووە بێ شك لە دڵ ئارام
لەیلێ کە لە توێی خەیمەوە تیرێکی لـــە من دا
لەو رۆژەوە مەجنون سیفەتم مائیلی ســەحرام
چاوی بە ئیشارە تەلەبی کردمە قـــاپی
(حاجب) بە حەقارەت دەری کردم وەریگێڕام
بەو ناوکی موژگانی بە ئەبرۆیی کـــەمـــانی
(وقاص)ی زەبوون کردووە هەم رۆستەم و بەهرام
ئـــەو رۆژە ئـــەگەر روو بنوێنێ لـــە شـــکارا
ئاهوویی بە ڕوو شێری نەڕو وەحشی ئەبن ڕام
بیستومە سبەی دێیتە ســـەرینم بـــە تەبابـــەت
ئـــەمڕۆ کە ســـولێمان و کە ئەســـکەندەر و دارام
لەو ساوە سەنا خوانی تۆ وا بۆتە وەزیفەم
سەد شوکری خودا کافیە بۆ وەجهی ئیدارام
عومرێکە لە رێگەی سەفەر و کەعبەیـــی رووتم
وەستاوم و بەستومە لـــە تەوافی تـــۆ ئیحـــرام
لە وساوە جگەر خەستەیی شمشێری بـــرۆتم
بڕواکە غەم و دەرد و بەلا نابێتە ئـــــارام
سوونی غەمی تۆ گەندمی دڵمی بـــــە تەلەفدا
نانی غەزەلم شاهیدە بێ قـــووەت و بـــێ رام
هەر چەندە کە (صابر) نیەتی خزمەت و تاعەت
ئەمما بۆ دوعا خوانی ئـــەو دولبەرە خـــێرام

وەرە جانا

وەرە جانا بە لا گـــــەردانی روویی دڵ فریبت بـــم
هەتا کەی دڵ نەخۆش و چاوەڕێی چاوی طبیبت بم
هەتا کەی ئینتزاری چاوی عەییار و طبیبت بم
ئەوا کردم منیش بێگانە با ساتێ (قریب) ت بم
ئەوا چاوم بەشاڕیوەوە ئەوا روحم لە سەر لێوە
هەتا کەی عاجز وبیماری چاوانی غەریبت بم
رەقیبم دی لە بەر پێتا وتم خۆزگەم بە خۆی جانا
کە تۆ گوڵبی بە قوربانی هەموو خار و رەقیبت بم
بە سەیران و – تفرج – چـــویە نێو گوڵزارەوە جانا
بە سەر گەردی گوڵ و گوڵزارو نەغمەی عەندەلیبت بم
ئیشارەت کردمی (عودالصلیب) پەیداکە ترســـاوی
فیدای غەمزەی ئیشارە و پەنجەی (عود الصلیب)ت بم
وتم کەی دێی و فەرمووت (یا نصیب العلم عند اللّه)
هەتا کەی دڵ بە داغ و ئینتزاری – یانصیب– ت–بـــم
وەرە(أنت و حلیبك) خۆ سەرم دانا لە رێگەی تـــۆ
تەبیبا تا بە کەی هەر چاوەڕێی مشتێ زەبیبت بم
دەمێکە تەن نەخۆش و چاوەڕێتم بێ عیلاجم کە
بەڵا گەردانی نوسخە و شەربەتی چاوی طبیبت بم
بە شەو وا شەمعی ئەغیاری بە رۆژ بنوێنە رووی یاری
بە زەڕەی پرتەوی خورشیدی حوسنی دڵ فریبت بم
وتم کەی دێی و فەرمووت یا نسیب خۆ هەر بە ئومێدم
فیدای هات و نەهاتی سوبح و شام و یـــا نەسیبت بم
وتی (صابر) لە بەزمی عوشرەتا سینە (مجمر) کە
وتم فەرموو بە قوربانی بخور و عود– طیب–ت –بم

مەرحەبا لە یاری شۆخ و ئاهوو چاو

مەرحەبــــا ئارامی گیان و رۆشـــنایی چاوەکەم
شۆخی کەو رەفتارەکەم عەییار و ئاهوو چاوەکەم
ئەی برۆ شمشێر و لێو مەرجان و پەرچەم خاوەکەم
قەد نەمامی عەرعەر و رومەت تــــریێ کاژاوەکــەم
دولبەری گوڵ رەنگەکەم تەن نازك و دڵ سەنگەکەم
نازەنین و شەنگەکەم مەست و خودا پێداوەکـــــەم
یا خودا زوو بێتەوە روحی رەوان و نووری چـــــاو
یـــەعنی کـــەو رەفتارەکەم دڵ نازك و تۆراوەکەم
مەستەکەی مەی نۆشەکەم سەریەست و - مشرب- خۆشەکەم
جان و عەقل و هۆشەکەم مەستور و روو پۆشراوەکـــــەم
گوفتوگۆ شیرینەکەی مایەی حـــەیات و ژینەکەم
جوێن و بوغز و قینەکەی چای و جغارە و قاوەکەم
هاتن و دەرکەوتنی دەرمانی دەرد و زامـــەکـــەم
خاکی رێگەی سوورمەیە بۆ نووری هەردوو چاوەکەم
تابەکەی چاوم بە سەر شارێـــوە بێ هەیهات هـــات
ئاگری نەکوژایەوە کـــــورەی دڵی سووتاوەکــەم
یوسفی "مصری" تــەماشایە کە حاڵی (صابری)
پیرە دڵ سوتاوەکەی کەنعانم و بـــێ چاوەکەم

ڕەحمێکی خودا بێنە دڵ

ڕەحمێکی خودا بێنە دڵ ئەی ڕوحی شیرینم
دوا گیانمە فەرموو قەدەمێ بێنە سەرینـــــم

دەستێ بخە سەر جەرگ و دڵ و زام و برینم
بەو دەستە بلوورینەوە گـــۆتاکە گـــرینم

بەو ڕوومەتی دەرکەوتنی تۆ جەژنمە قوربان
ئەو ڕۆژە کە لێم غائیبی غەم بۆتە قـــەرینم

ئەو ڕۆژە لە چاوم ون ئەبی زەرد و زەعیفم
هەرچەندە نزیکم ئەکەوی سوور و سەمینم

جـانا سەبــەبی دووری و شیرینی تـــۆیە
فەرهاد سیفەت و کۆهکەن و ئەلبیسە شینم

بنوارییە ئاوێنە لە ئـــــــازارم ئـــــــەزانی
تەدبـــیری دڵی ڕێش و لە سەد جێوە بـــرینم

(صابر) کە گوڵی ڕوومەتی تۆی دیی قەسەمی خوارد
(فارغ) لە گوڵ و گـوڵشەنی فـــیردەوسی بـــەرینم

به تاجی پادشا نادەم

کڵاوی سەر دڕاوی خۆم بە تاجی پـــــادشا نادەم
کەلاوەی دوکەڵاوی خۆم بە قەسر و گەنجی شا نادەم

پڵاوی سەر بە کشمیشی فەقیری یـــــەعنی ئاسایش
خودا بیدا لە مەولا روو بە ترشی و شۆربا نـــادەم

کەلاوی[1] خۆم بە دەستی خۆی گوڵاوم لـــێ بپەرژێنێ
ئیتر حاشا و کەللا دەس لە داوێنی (صبا) نـــادەم

بە خوێنی جیفە بەرگی زاهیـــدی ئالودەکەم شێتم
بە تەوفیقی خودا دینم بە (دوو نان)[2] و عەبا نادەم

کلیلی (صابری) قاپی هەموو مەقسودێ هەڵدەگرێ
(بحمدألله) بە دەس گرتوومە ڕەنجی خۆم بە با نادەم

١- بەواتای لاو دێت وە بەواتای ئەستێڵ کە ئاوەکە کەلی کردوەو دێتە خوارەوە.

٢- واتای ناکەس ئەبەخشێت، وە هەروەها دو پارچە یا دوو پاروە نانیش، ئیشارەتە بۆ حەدیسی (یبیعون دینهم بعرض من الدنیا قلیل).

یار وتی گوڵی رووخسارم ئەنوێنم

وتی یارم لە جەناتی گـــوڵی روخـــسارم ئەنوێنم
هەموو شەو تا سەحەر بۆیە وەکو بولبول ئەناڵێنم

لە مەغریب رۆژ هەڵات ئەم شەو وتم رەنگە قیامەت بێ
موسڵمانان مەکەن مەنعم نەما عـــەقڵ و دڵ و دینم

بە غەداری دڵ و جەرگی بڕیم و پێم ئەڵێ: مەگری
نـــەوا لێشاوی فرمێسکت بـــکا تـــەقبیلی داوێنم

لـــە ترسی سۆز و ئاهی ئـــاگرینم موشکیلە عـــەقڵم
بـــدا رێگا کە ناوی نـــازکـــت بۆ نـــاوی دەم بێنم

بە چاوی مەست و مەخمورت ئەوەندە مەست و مەسروورم
لـــە سایـــەی تۆوە وەك شێری ژیـــان زنجیر ئەشکێنم

بـــە ئومێدم لـــە حـــاڵی نەزعدا تۆ بێیە باڵینم
کە تۆ بخوێنی یاسینم ئەکەن حۆر و مـــەلەك شینم

بە زستانی فیراقت (صابری) وەك پایزی زەردە
بە روخساری بەهارت ئاهی گەرمم شیبهی هاوینم

چی بکەم..؟

کـــە نووری تەلعتی یارم لە تـــــوری دڵ بـــرا چیبکەم..؟

تەنووری میحنەتی دووری لە سینەم هـــــەڵگرا چیبکەم.؟

ئـــــــــــەوا چوو بۆ سەفەر لەیلا بە جێماوم لە بن کەیلا

دڵـــــــەی مەجنوون بە واوەیلا بە دویا هەڵخڕا چیبکەم..؟

هەتاکو تاقەتم مابوو هەموو غەم نان و حـــــــــەلوا بوو

کە خانەی سەبرەکەم سووتا کـە پەردەی دڵ دڕا چیبکەم..؟

بە ئەمری حەق قەڵەم بۆ ئێمە هەر دەرد و غـــەمی نووسی

ئەگەر شیوەن نەکەم ســـــــەبـــر و قەرارم لێبڕا چیبکەم..؟

قەڵەم ڕۆژی ئەزەل بۆ ئێمە هەر دەرد و غەمی نــــــووسی

هەموو ڕۆژ گەر نەناڵێنم لە ناو خاك و قوڕا چیبکەم..؟

ئـــــەگەر چـــــــی شین و ناڵینم لە کن تۆ پارەیە نـــاکات

لە دووری تۆ هەموو شەو خـــــــەو لە چاوانم زڕا چیبکەم.؟

لە بـــاغی عومری خۆم وحـــــوسنی تۆ بێ بەهرەبم تاکەی.؟

لە بەر دەرگاهی تۆ هەر دابنیشم لــــــــــەم قوڕا چیبکەم..؟

بـــــە بەرگی تازەوە هەر کەس ئەبینم مەست و مەسرووره

هـــــــــەمیشە قانع و (صابر) لە تۆی بەرگی شڕا چیبکەم..؟

بە چاوی مەستت

بەچاوی مەست و بیماری نەخۆشم
نەماوە ئیختیار و ئەقڵ و هـــۆشم

بە زاهیر گـــەرچی مسکین و فـــەقیرم
لە باطن دا دوڕ و مـــەرجان فـــرۆشم

دوڕ و مەرجان چیە یەعنی دڵو جان
بە چاوی تۆ لە چاو ئەرژێتە کـــۆشم

ئەگەر تۆ موشتەری مەرجانو دوڕ بی
بـــە گیانی تۆ وەرە هـــەرزان فرۆشم

ئەگەرچی عاجزو بـــــێ دەستەڵاتم
بە جانو دڵ بە قوربان تێ ئەکۆشم

هەتاکو تۆ نەیەی تەسکینی نـــاێی
بە رۆژو شەو دەمێکە غەم ئـــەنۆشم

گەلێ ناڵاندمو سودی نەبەخـــشی
لە مەولا (صابر)و ماتو خـــەمۆشم

خودا هاواره

خودا هاواره ئەم شەو دولبەرم لێ دابڕا چی بـــكەم

شەرارەی ئاگری دووری لە سینەم هەڵگڕا چی بكەم

لەبـــەر دەردو غـــــەمی یارم نەخۆش‌و خانە بێزارم...

وەكو مەجنون دڵم بۆ چۆڵ‌و سەحرا هەڵخرا چی بكەم

خـــودا ڕۆژی ئەزەل گریان‌و قوڕپێوانی پـــێ بەخشیم

بە ئەمری حەق وجودم هەڵنەكێشم لەم قوڕا چی بكەم

قەڵەم ڕۆژێ ئەزەل بۆ ئێمە هەر دەردو غەمی نـــوسی

هەموو ڕۆژ گەر نەناڵێنم لە ناو خاك‌و قوڕا چـــی بكەم

قسەی بێ فائیدەو بێ جێ زەرورەت پێم نەكا نایكەم

ئەگەر گریەو فوغان ناكەم كە ئارامم بڕا چی بـــكەم

هەمو عالەم بە بەرگی جەژنەوە سەرمەست‌و خۆش حاڵە

ئەگەر قانع نەبم (صابر) لە نێو بەرگی شڕا چی بـــكەم

نەگەییە دامەنی حوسنی هەناسەی "صابری" یاران

لە دونیادا بە بەد ناوی كەمن زەنگم زڕا چی بكەم؟

پاڕانەوە لە یەزدان

خودایا عـاجـزو بـێ دەستەڵاتم بـگاتە بارەگـاهی تـۆ شکاتم

سەراپا غەرقی عـوسیانو گـوناهم عـەفو فـەرمو گوناهو (سیئات)م

بە دەستی دەردەوە غایـەت زەبونم بە حەولو قووەتی تۆیە نـەجاتم

ئەگەرچی دەردەکەی من بێ دەوایە لە کن تۆ سەهلە (حلی مشکلات)م

خەزینەی ڕەحمەتی تۆ بێ شومـارە منیش مسکینو موحتاجی زەکاتم

لە شوکری نیعمەتت دەرچم مەحاڵە وەکـو (صابر) هەتا ڕۆژی مەماتم

چاوت بە کینایەت وتی پێم

چاو ت بە کینایەت وتی بێ وەقتی زەکاتە
موژەت بە سەراحەت لە منی دا وەری گێڕام
دوێنێ ووتی ئەی خەستە سبەی دێمــە عیادەت
هەی هەی کە چ بەزمێکە دەڵێی خوسرەوو دارام
(صیاد) بە سەد حیلە دەکەن (صید)ی نەچیران
مەجموعی بە یەك غەمزەیی ئەو چاوە دەبن رام
بێ رەبتیی شیعرم سەبەبی گــەندمی قـــــەلبە
ســــوونی غـــەمی لێداوە بێ قووەت و بــێ رام
(والشمس)ی قەسەم (والقمر)ی رۆیی دلارام
روحم لە بەدەندا نییە "بالله" لە دڵ ئارام
رۆژێ لە توێیی پەردەوە تیرێکی وەشــاند لــەیل
لەو کاتەوە مەجنون سیفەت و عاشق و شەیدام
فەرموویە کە حازربە شەوێ دێم و نەخۆشم
راوەستە لەسەر هەیئەتی (حجاج) لە ئیحرام
بیستومە کە پرسیویە لە ئەحواڵی نــــەخۆشیم
لەو ساوە چ خۆشیمە ئەڵێی شــاهی بــوخارام
هەر چەندە کە پایانی نییە بادیەی عەشق
مەداحیی تۆ کافیە بۆ وەجــــهی ئیدارام
لەم مەزرەعە (صابر) نیەتی کــەشتی عیبادەت
ئەمما بە دوعا گۆئی بیی ئەو شافیە خـــــــێرام
(صابر) تۆ ئەگەر عاشقی ئازار و جەفای دۆست
وەربگرە بە شوکرانەوە هەر وەك گوڵی ئیکرام

دەستێ بخەرە سەر دڵم

جانا وەرە دەستێ بخەرە سەر قەلبی حەزینم

دواگیانمە (تالوکەمە) کــــۆتاکە گــــرینم

بنواڕیـــە ئـــاوێنە ئـــەزانی چیـــە دەردم

ئیحسانە کە چاکەیتەوە ئـــازار و بـــــرینم

هەر چەندە کە بێ ڕەنگ و لەڕو زەرد و نەخۆشم

هەر لەحزە بەیادت قەڵەو و سوور و "سەمین " م

عومرێکە گلاراومە ئەی یـــاری شیرینـــــم

ڕەحمێکی خودا بێنە دڵ و بێرە ســـــــەرینم

بنواڕیە ڕەنـــگم کـــە عەلاماتی دیـــارە

وەجهی چییە شەو تاکو سەحەر شین و گرینم

نایدەم بە هەموو نیعمەتی فردەوسی سەعاتێ

ئەو ڕۆژە کە تۆ یاری وەفادار و قـــــەرینم

فەرهاد سیفەت و (دائم الأوقات) لـە کێوم

ئینساف و وەفا عەیبە لە لای یاری شیرینم

(صابر) لە فیراق و ئەسەفی خێوەتی لـــەیلا

ئاشوفتە و مەجنون سیفەت و ئەلبیسە شینم

لە هەوری دڵ

لە هەوری دڵ پەیا بوو باد و بەرق و رەعدەکەی جاران
فوارەی چاوی من فرمێسك ئەرێژن هەر وەکو بـــاران
لە تاوی ئاگری دووریت نەماوە ســــەبر و ئارامم
بە سەر ئەم ئاگرە ئاوێ لە رێی پێغەمبەرا یـاران
ئەگەر ئایاتی قورئانە ئەگەر هەنگوینی لوقمانە
پەیاکەن گورج و ئازانە لە دەشت و شار و بازاران
خودایە تۆ حەکیمی (حاذق) ی بۆ خاتری قورئان
شیفایە زوو بەزوو نازل بکەی بـۆ دەردی بیماران
لە بەر لەیلایە مەجنونم لە بەر شیرینە فەرهادم
مەکەن مەنعم لە گریە و شیوەنی سارا و کۆساران

شەرع و دینم دی لە خەودا

لە خەودا شەرع و دینم دی ئەگریان
بە دەستووریَ کە مردوو بێ پدەریان
کە چاوم کەوتە شین و باوکە رۆیان
دڵ و جەرگم لە تاوا بونە بوریـــان
ئەگەر چی دڵ رەق و غەرقی گوناهم
منیش بوومە شەریکی دەردی سەریان
لە پاش ئەم شیوەن و گریانە پـــــرسیم
کەچی بوو باعسی دەرد و کـــەدەریـــان

جەوابیان دا بە دەنگی نەرم و مەحزوون
لە بــەر ئازار و ســـووتاوی جــگەریان
برادەر تەعزیەی شێخ و مـــــــەلایە
لـــە دونیادا نـــەما شوێن و ئەسەریان
کە ئەهلی دین نەماوە ئەهلی دونیـــا
هەموو دوورن لە ئەمری پێغەمبەریان
چرا بکوژێتەوە تاریـــکە دونیـــــا
پدەر مردوو هەتیو مــا رووت و عوریان
ئیتر بێ حورمەتی شێخ و مـــەلایە
(خصوصاً) عالم و مێزەر لە سەریان
ئەوان بوون قەدری شەرع و دین بزانن
نەمان و شەرع و دینمان قوڕ بە سەریان
موسڵمانی ئەمیستا ئیسم و رەسمە
پەرێشانن بە خزمەت گاو و کەریان
پــەنا بەخوا لە شەڕی ئـــەم زەمـــانە
زوبان بگرن نەبن تـــووشی زەرەریـــان
لـــە ئەبنائی زەمان دڵ هەر ئەشێوێ
نەزیک و دوور حەزەریان تا سەفەریان
بـــە شەربەو شۆربا رازیبـــە (صابر)
بە شەر بابێنە شەڕ دووری لە شـــەڕیان

بەیانیانێ وتم ئەی نازەنین

سبەینانێ وتم ئەی نازەنین و شاهی لێو ئاڵان
گوناهێکی نەبوو دڵ داوی زوڵفانت لە پێ ئاڵان

هەزار ئیفتادە لەو مەیدانە وریا بوونەوە وتیـــان
ئەمە شوێنی کەڕ و لاڵانە نەك بێ ئەقڵ و مناڵان

هەموو زامار وخامۆشین هەموو هوشیار و سڕ پۆشین
وەگەر نە شوبهی کوێری بێ عەسا ئەڕمێیە نێو چاڵان

ئەگەر تۆ شێخی بەرماڵی بە ئێمە ناکرێی حاڵی
گەلێ کەس هات و تاویدا و ئەسپی زینی داماڵان

ئەگەر خۆ تۆ خودا ناسی وەکو ماسی کەڕ و کـاسی
وە ئیللا وەك سەگی پاسی، چییە ناڵان لە دەر ماڵان

بە رەنگ و ریش دەروێشی بە خولق و خـو بەد ئەندێشی
عەجەب ئەسپێکی سەرکێشی خودا بتخاتـــــە ژێر پاڵان

گەلێ کەس (صابری) لەم ئاستانی یارە هات و چوو
بە هێواشی و بێ دەنگی ئەگریان و ئـــــەیان ناڵان

هـــەموو کەس (صابری)لەم ئاستانە بەهرەوەر نـــابێ
مـــــەگەر بێدەنگ وخامۆشان و رووت وبێ سەر و ماڵان

دەشتی سینە

له دەشتی سینە هەڵگیرسا بڵێسەی ئاگری جاران

عیلاجیٚ ئاویٚ تەدبیریٚ لە ڕێی پێغەمبەرا یاران

ئەگەر تەعویزی دەرمانە ئەگەر تەدبیری لـــوقمانە

پەیاکەن گورج و ئازانە لە دەشت و شار و عــەتاران

لە تاوی ئاگری دووری بە غایەت دڵ پـــەرێشانم

خودایە زوو بنێری تۆ حەکیمی دەردی بیٚ دەرمان

شەرارەی ئاگری کوورەی دەروون نەکوژایەوە ئەسڵا

کە فرمێسکم بە دەشتی سینەدا ئەڕژیٚ وەکو بــاران

دوعا یا (طب)ی جالینۆس موفیدی شەرعی یا کابووس

لە دەردی عاشقان مەعکوس ئەبیٚ دەرمانی عـــەتاران

لە تاوی ئاگری دووری سەبووری دڵ نەما رەبــــی

سەبەب سازی بکەی هەر تۆ حەکیمی دەردی بیماران

عەجایەب ئاگری سینە بە فرمێسکم نەبوو ساکین

کە(صابر) سەیلی ئەشکی وا ئەبارێنیٚ وەکو بـاران

رۆژێکیان شەرع و دینم دی ئەگریان

که رۆژێ شەرع و دینم دی ئەگــریان
به هەر دوو دەست بەربوبونه سەریان
لـــه تەئسیراتی شین و بـــاوکه رۆیـــان
برینی قـــەلب و ئـــازاری جـــگەریـــان
وتم چیتان به سەرهات ئەی عەزیزان
نەمابو قووەتی سەمع و – بەصەریان –
خـــولاصه تێگەیشتم مـــا جـــەرایان
به جارێ قەلب و جەرگم بوونه بریان
که وتیان : ماتەمی شێخ و مـــەلایه
هەتیو ماوین و بێ خاوەن و عوریان
ئەوانه کۆڵەکه و فانۆسی دیـــــن بوون
له دونیادا نەما شوێن و ئـــــەسەریان
_ عموما_ مونکیری سادات و دەروێش
_ خصوصا_ جێنیشینی پێغەمبەریان
وتم :فەرموو شەوێ میوانی مـــن بـــن
دەستم هاویته سەر ئەستۆ و سەریـــان
رجام لێکردن و سوودی نەبەخـــشی
منیش بوومه شەریکی دەردی سەریان
قـــەسەمیان خوارد نـــاچینه ولاتـــێ
نـــەزانن شەرع و دین و پێغەمبەریان

پەنا بەخوا لە شەڕی پیاوی ئەحمەق

دیارە(باطن) و زاهیر و زەرەریـــــان

بـــخوێنن ئایەتەلکورســـــی مــــنەڕەر

لە سەر کورسی ئەکەن قانون لە بەریان

وەرە (صابر)مە بە وێڵداشی جاهیل

مـــوبەڕابە لە ئەخلاق و سەقەریان

پیتی و، ھ

یا رەب

یـــارەب پەناە نییە غـــەیرەز پەناھـــی تۆ
بە سەد گوناھەوە رووم کردە بارەگـــاھی تۆ
ئومێد ئـــەکەم بە عەفو خـــەتام داپـــۆشی
تۆ پادشاە و مـــن بـــەندەیی روسیاھی تـــۆ
عومری خدرو موڵکی ئەسکەندەرم گەر دەبوو
سەرفم دەکرد بە خودا ھەمووی لە راھـــی تۆ
نا شارەزام و ئاشنایە نییە دەســـم بـــگرێ
قەیدم بکا لە دەفتەری تیپ و ســـوپاھی تۆ
یا رەب بگاتە دامەنی ئاشنا دەســتی (صابری)
(ثاني) بە جاھی ئەنبیا ئەوەل بە جـــاھی تۆ

برینم کارییە ئەم شەو

شەهیدی خەنجەری عەشقم، برینم کاریە ئەم شـــەو
لە بەر چاوم عەجەب "نیل و فرات"یٚ جاریە ئەم شەو

لە سەردا سەیلی ئەشکم هات و خانەی سەبری روخاندم
" مهندس"عاجز و حەیرانە لەم میعماریە ئەم شـــەو

رەفیقان ئـــاویٚ تـــەدبیریٚ وەیـــا قـــورسی تـــەباشیریٚ
سەراپا جسم و جانم، ئاگری لـــیٚ بـــاریە ئـــەم شـــەو

لـــە دووری یـــوسفی ســـانی میسالی پیری کـــەنعانی
مەدینەی "مصر"و جان و دڵ لە شین و زاریە ئەم شەو

نـــەما سەبر و دڵ و جـــانم جنون و سینە بـــــوریانم
بـــە لوقمان ناکریٚ دەرمانی ئەم بیماریە ئـــــەم شـــەو

طبیب و خوێش و بێگانە هەموو لەم دەردە حـــەیرانە
نە دەرمانیٚ نە تەدبیریٚ نەکەس هاوارییە ئـــــەم شەو

خـــەزانی غـــەم گڵاڕیزانی خستە باغچەی عـــەیشم
لە بەرگی خورەمی نەخلی ئومێدم عاریە ئـــەم شـــەو

خەتا بارم مەکەن خزمینە لـــەم گـــریان و نـــاڵینە
جـــگەر ســـوتان و دڵ برژانی من ناچاریـــە ئەم شەو

کـــەسیٚ مەجنونی لەیلایە نەبیٚ لـــەم حـــاڵە تێناگا
ئـــەگەر چی عیللەتی من دوور لە یارم هاریە ئەم شەو

لە شەرحی شەمسی رووت دەرسیٚ بخوێنیٚ موستەعید فەوراً
مـــــودەڕیس هەم مجەووید هەم موجاز و قاریە ئەم شەو

ئەگەر چی رووت و موحتاجم رفاندی جـــــەردە تاراجم
بحمد الله دوڕ و مەرجان لـــە دەورم بارییە ئـــــەم شەو

بەیانی حیکمەت و ئادابی دەرسی شـــــەرح شەمسی رووی
لـــە کن عـــەللامە ئیزهاری بـــکا فەنناریە ئـــەم شـــەو
گـــەزانی عـــەشقی لێدا "صابری" بـــــا موستەحەقی بێ
بـــە چنگی شاهبازی عەشقەوە پـــاساریە ئـــەم شـــــەو

ڕۆژ و شەو

بۆ حەکیمی تێگەیشتوو ئینتیزارم ڕۆژ و شەو
شیوەن و گریانە دائیم ئیش و کارم ڕۆژ و شەو
ڕۆژ خەیاڵی روومەتی شەو یادی زوڵفی نـایـــەڵن
خواردن و خەوتن نییە سەبر و قەرارم ڕۆژ و شەو
من لە خۆشی وەعدەکەی یەک لەحزە ئارامم نییە
(أنتظار) و کاتبی لەیـل و نەهارم ڕۆژ و شـــەو
خۆ لە شمشێری بـــرۆ و لێوگەستنت بـــاکم نییە
خۆت دەزانی بێ شعورو بێ ویقارم ڕۆژ و شـــــەو
گـــەر تـــــەماشاکەی لە ئاوێنە دیـــارە عیللەتم
خۆ بەبێ حیکمەت نییە بەحر کـــەنارم ڕۆژ و شەو
ئەی پەری روو، تۆ بە شمشێری برۆ ترساندمت
هاتەوە سۆ کۆنە زامی ساڵی پارم ڕۆژ و شـــەو
باوەڕت بێ سوورەتی تۆ وا لە دڵما نەخشی بـــەست
زیکر و فیکری حوسن وخاڵە کەسب و کارم ڕۆژ و شەو
یادی تۆ دائیم برینی (صابری) دێنێتە ســـۆ
یەک هەوایە زامەکەی ئەمساڵ و پارم ڕۆژ و شەو

دڵ

دڵ نەخۆش و زامداری دەردی یارم ڕۆژ و شەو
گریە و شینە لە باتی کەسب و کارم ڕۆژ و شەو

ڕۆژ و شەو دێنن خەیاڵی حوسن و زوڵفی بۆیـــە وا
بێ قەرار و (غصە) بار و بێ ویقارم ڕۆژ و شـــەو

یا بە ئومێدی ویساڵم یا لە بەر دەردی فیراق
وا دەمێ شاد و زەمانێ بێ قەرارم ڕۆژ و شەو

ڕۆژ و شەو تەفسیری ئایەی حوسن و زولفی یار ئەکەن
وا کەهێ فەرهاد گەهـ مەجنون وارم ڕۆژ و شـــــەو

شەو لە بەرعیدی ویساڵ و ڕۆژ لە ئازاری فیراق
خوا بو خۆراکم نییە سەبر و قەرارم ڕۆژ و شەو

پێی وتم: مـــەگری کە ئازاری دڵت ســـاکن ئـــەبێ
هاتەوە سۆ کۆنە بـــرینی ساڵی پـــارم ڕۆژ و شـــەو

لەو دەمە لەفزی کەجاری بوو لە چاوم سەد هەزار
جۆگەلەی خوێن جارییە بەحر کەنارم ڕۆژ و شەو

خۆی نوان و لێوی گەست و لێم بزربوو فوجئەتەن
فەتحی کرد و ڕوحی بردو (غصە) بارم ڕۆژ و شـەو

دەستی نایە سەر دڵم پرسی لە ئەسبابی (مرض)
تیگەیی وا لێدەدا – نبض – و دەمارم ڕۆژ و شەو

خۆ لە ناو ئاوێنە وا مـــەعلومە دەردو عیللەتـــم
–أنتظار– ی ڕەحمەت و دەرمان و چارم ڕۆژ و شەو

چـــــاوی ئاڵۆزە برۆی جولانەوە لێوی گـــەزی
پەنجە دەبزێوی شوکر مەستە خەسارم رۆژ وشەو

چاوەڕێمە چونکە وەعدەی رۆژی وەسڵیدا شـــــەوێ
وا بە دائیم کاتبی لەیـــل و نــــەهارم رۆژ و شــــەو

شەو لەبەر جەژنی ویساڵ و رۆژ لە ئازاری فیراق
خوا بو خۆراکم نییە وەللاهی یارم رۆژ و شـــەو

شەو کە دەنگی هەلهەلەی دڵ هات و(صابر) راچەنی
خۆ بەبێ حیکمەت نییە وا -أنتظار- م رۆژ و شەو

(صابری) لەو ساوە ئەو دڵدارە وەعدەی داوە پێم
" أنتظار " و کاتبی لەیل و نەهارم رۆژ و شــــەو

ئەی نووری رویی پاکت

ئەی نووری رویی پـــاکت	خۆراك و بـەرگی ناسە
شەمس و قەمەر "ضیا"یان	لـەو نوورە _أقتباس –ە
هـــاواری رووت و بـــرسی	ئـاڵایە عەرش و كورسی
ئیحسانە گـــەر بپرســـی	ئـــەسبابی ئەم ئەساسە
عالـــــەم کە نیوە سووتـــە	سووتاوی شـەمعی رووتە
عینوان و ئـــارەزووتـــــە	بێ حورمەت و کـەساسە
سـەر بێنە بـــاڵەخانـــە	غـەوغایی عـــاشقانە
خـورشید و مـاه نیهانـــە	بـــە دووکەڵی هەناسە
عـاشـق دڵـی بـرینـــە	هــەناسەی ئـــاگرینە
شـــەو خـەوتنی گــرینە	بـــە رۆژ خوری لیباسە
عاشق بە سۆز و گــــریان	دیـوانە رووت و عوریان
ئازار و دەردی ســـــەریان	ئـاسایـــش و کــراسە
فـــەرموودەی حــــەکیمە	هەر کەس دڵی سەقیمە
مـــــوعالەجەی عەقیمە	تـــا ئاخری هـــــەناسە
نـــاس "أنتظار" ە دائـــــم	میسلی ئـــازانی –صائم–
بۆ دەفعی لۆمی – لائــم –	جـــاری بڵێ چی باسە
هەر کەس بچێتە مـــەکتەب	ئاخر دەگاتە مـــەتڵەب
"صابر"ئــەگەر مـوخاتـەب	پــــیری خودا شوناسە

ئەو دولبەرە

ئەو دولبەرە قەد عەرعەرە ئەو ڕو گوڵە باغە
ئارامی دڵو جانو فەرەح بەخشی دەمــاغە
هەر وەختە دەڕێن دیدەو دڵ هەردو بەجارێ
بۆ ڕۆیی گوڵو زنجی وەکو سێوی مەراغـــــە
هاوارە بە شمشێری بڕۆ جەرگی بڕیوم
چاوی بە ئیشارەت دڵی هێنا لە بیناغە
ئەم ماتەمو گریانە کە بۆتە مەرەزی عــــــام
تێ فکرە هەموو قوڕ بەسەرو سینە بە داغــە
یارەبی لە ئافاتی بپارێزی بـــــە جـــاهـــی
ئەو زاتە کە سوڵتانە لەسەر تەختی بەلاغە
تادێـــــری زەمان جەننەتی روخساری بمێنێ
سەد ناوی خودا چەند بە سرورو بە دەماغە
صابر لەدەس ئەو شەو دزە دەرچونی مەحاڵە
شەو خانە بڕوتەڕ دەسو خاوانی چراغــــە

پرتەوی خورشید

پرتەوی خورشیدە ئەم شەو یا جەمالی دولبەرە
بۆنی باغی جەننەتی روی یارە یــاخو عەنبەرە
جانو دڵ غەرقی "فنا فی النور"ی روخساری حبیب
عوسرەتی دووری موبەدەل بو بە وەسڵو مەیسەرە

ئەڵبەتە بیستوتە تەرکی سەر ئەکا غواصی روت
وا لە دەریا دێتە دەر ساحێبی دوڕڕو گەوهـــەرە
تا لە سەرنی روحی وەك پەروانە بێ پەروا نـــەبێ
ســادقی مـــەپروانە جێی بڕوا نیە تـــەن پـــەروەرە
(صابری) گەر تالیبی یاری بزانە موختەسەر
ناگەیە مەتلوبی جانی تا نەبوری لەو ســەرە

دڵی تەنگم

تەماشاکە دڵی تەنگم مەقاڵەی ئاتەشینێکە
مەچۆ نێوی وەرەسەر چاوەکانم شانشینیکە
بـترسە ئاگـــری ئاهم بگاتە خەرمەنی حـــوسنت
ئەگەرچی خۆر لە خورشیدی جەمالت خۆشە چینێکە
مەحاڵە عەندەلیبی دڵ بکا تەرکی گوڵی حـــوسنت
چ دەربەستە نیهایەت مەرتەبەی هەر سەر بڕینێکە
بریندارانی ئەترافت پـــەنایان بـــــردە ئینسافت
بە حەقی رووەمەتی سافت تەماشایی بـــــرینێکە
دەبێ کەی دەرکەوێ روخساری شیرینت بکەم شورای
بە عالەمدا بڵێن ئەڵبەت ئەمیش فـەرهادی چینێکە
دەڵێن رەحمو وەفاداری نەتیجەی حوسنی ئەخلاقە
لە کن دەورانی چـــاوی تۆ وەفا قـــاتە چ دینێکە؟
لە دووری چاوەکانت (صابری) یەك جار پەریشانە
بە چاوی تۆ هەمیشە چـــاوەڕێ یاسینو شینێکە

هەتاوی تەلعەتی سوتاندمی

هەتـــــاوی تەلعەتی سوتاندمی ئەو شۆخە مەمدوحە

دڵـــی عالەم بە غەمزەی چاوی تیر ئەندازی مەجروحە

لـــە تاوی ئاگری دووری ئـــەوا کەوتم لە دەستو پـــا

خودا مەرگێ بە ئاسانی ئیتر بۆ چیمە ئـــــەم روحـــە

بفەرمو وەعدەکەی خۆت بێنەجێ سەبرم نەما قوربان

کە تاقو پەنجەرەی حوجرەی دڵم بەبینێکە مـــەفتوحە

تەنورەی ئاگری سینەم فـــوارەی ئـــەشکی چـــاوانم

وەرە بنوارە ســـــەرچاوەی ئەڵێی تۆفانەکەی نـــوحە

لە دووری تۆ لە پا کەوتم نەهاتی دەستی من بـــــگری

بـــە چاوی تۆ میلاکە (صابری) بێزارە لـــــەم روحـــە

چاوت

بەلا گەردانی چاووت بم ئەڵێ ی (نجم)ی گـــەلاوێژە

دەمێ عیساو لوقمانە ! دەمێ سەفاکو خوێن رێژە

بە ئەوەڵ تیری دالەرزیمو غافڵ بومو نـــەمزانی ! !

کە من ئێستاکە هوشیارم خەدەنگێ تـــر بهاوێژە

لەبەر ئێشی برینی دڵ دەکەم فەریادی بێ حـــاسڵ

بە شێتم ناو دەبەن خەڵکی، زەمانێ پێم ئەڵێن گێژە

نەمامی قەدی تۆ بەڵکو هەمیشە تازەو تەڕبێ
وەرە جانا، لەسەر ئەم دیدەیی پاراوە بینێژە.!
کەسێ خاری تەریقی عەشقی چاوی تۆی بە دڵدا چوو
وەکو وشتر بە ناچاری دەکا ئەم نەوعە کاوێژە
طبیبی پڕ فەنو حازیق مەبەن بۆ خزمەتی عاشق
کە دەرمانی دڵی عاشق وەرائی عەقڵو راوێژە
حەکیمێ میهریان جامێ گولابو قەندی بۆ هێنام
ووتم: ئەی بێ خەبەر لەم دەردە ئەو دەرمانە بیڕێژە!
سەبا تۆ مەحرەمی رازی دەخیلەك عارەب ئاسایی
گەیشتی بەو تەبیبە، لەم نەخۆشە شەممەیە بێژە..!
بڵێ: مەجنونەکەی سەحرانشین.. ئەم شەو لە دووری تۆ
لە حاڵی (نەزع) داماوە....! بڕۆ ئیحسانە بینێژە!
چ غەوغاییکە "صابر" بەسیە ئەم ناڵانە کۆتاکە
قسەی بێ رەغبەتە هەرکەس وەکو تۆ تالعی لێژە
دڵی کردە نیشانەی تیری غەمزەت تێ گەیی "صابر"
کە غەمزەت هەروەکو تیری ئەجەل چالاکو خوێن رێژە
حەکیمی دەردی "صابر" موشکلە دەس ناکەوێ ئیللا
لە فەیزی مەرقەدی سەیید "رضا"ی قوتبی دێلێژە
عەجەب بۆچی بەبێ عیلمی کە "صابر" شیعری داناوە
بە فەیزو یومنو ئیستمدادی "قطب"و پیری دێلێژە

تابکەی قوربان

تابەکەی؟ قوربان بە چاوی تا سەحەر بێ خوابەوە
بەم دڵەی پڕ سۆزو سینەی پڕ شەرارەو تـابـەوە
بێمە بەر دەرگانەکەت شەو تا سەحەر خوارو زەلیل
دەس بنالێم بـە چـاکی دامـەنێ "بـواب"ەوە
مونتەزیر بم، تۆ بە سەرما راببوری ئـەی طبیب ! !
تێ بگەی ئەم خـەستە بۆچ؟ ئالاوەتـە خـونابەوە
دەفعەیە نەبزی دەمـاری دەستی راستم نـاگـری
سەیری رەنگی زەردی من ناکـەی بـە ئیستغرابەوە
بەو ئومێدە تا شەوی بەدری جـەمالت دەرکـەوێ
جان فیدای ئەو خاڵەکەم بەو روومـەتی مـەهتابەوە !
چەرخی دون رۆژێ لەگەڵ کەس مەیل و فکری چا نەبو
سەد خەلاتی وا بـەشانی دوونـی ناکـەس بـابـەوە
ناکەسان سـەرمەستی بەزم و وەسڵی یارو کەس هەموو
دڵ پەریشان و بـەداغ و حـەسـرەتـی ئـەحبابـەوە
بـۆ گەدایی چـومە قاپی دولبەرێ لـوتفی نـەکرد
گـەرچی بیـمارم دڵـم زۆر هـابـە دوو عـوننابەوە
گـەر دەپـرسی چۆنە حـاڵم هەر زەمانێ دەرکـەوێ
گـوسفەندی خـەنجەری دیبی بـەدەس قـەسابەوە . !
بـۆ گـەدایی چـوم و سـەیری کـردو نـەیناسیمەوە
سـەیری یارم چەند شیرینە، هەر بە ئیستغرابەوە !
دائیما روحـم بـە لێوی تـەشنەو ئـومێدەوار
چـاوەڕێی ئەمرێکە دەرچێ، لەو لـەبی سیرابەوە
دولبەرم رۆژێ لە پـەردەی نـازەوە سـەیرێکی کـرد
"صابـری" هاویتە نێو بـەحری غـەم و گەردابەوە

حەبیبا نوری ڕوخسارت

حەبیبا نوری ڕوخسارت لە باتی بەرگو نیعمەتمە
تەبیبا چـاوی بیمارت دەوایی دەردو عیـللەتمە
ئەگەرچی خوارو سوتاوم لەبەر چـاوت (بحمد الله)
هەموو عالەم ئەزانێ مایەیی فەخرو ســەعادەتمە
لە شمشێری برۆت ترسم نیە ســەد جار نیشانم دەی
لە ریشەی جەرگو دڵ کالانی ئەو شمشێرە سەنعەتمە
بە شمشێری برۆ گەر بم کوژی یا تیری مــوژگانت
مەداری ئیفتخارە هەم سەعادەت هــەم شەهادەتمە
لەبەر خورشیدی حوسنت دائیما وەك زەڕە-رقسا-نم
لە شەودا هەروەکو پــــەروانە خۆ سوتانن عادەتمە
بە نوری حوسنی! سەرتاپا وجودم..، گەر بسوتێنی
کە بم هاڕیتەوە وەك کل بە سەر جێگای عیزەتمە
لەهەر شوێنێ کە دانیشتی بەهەشتو حوری پەیدایە
دەمی وون بی لەبەر چاووم وەکو رۆژی قـیامەتمــە
کە یوسف هاتە نێو بازاڕ هەمو کەس تالیبو کڕیار
منم بێ درهەمو دینار غەزەل خوانی "بضاعە"تمە
بەبێ حیکمەت نیە "صابر" وەکو قەیسی بەنی عامیر
بە رۆژ (والشمس)ە ئەورادم بەشەو (والليل) تاعەتمە

قەسدی روحم!

بــــە چـاوی قەسدی روحی من ئەکا دائیم لە پارێزە

خـــــودا یارم لە فیتنەو من لــە چـــاوی ئەو بپارێزە

بە تـــــیری غەمزەکەی یارم پــــەریشان‌و بـــریندارم

خەریکی نەزم‌و ئەشعارم ئەگــەرچی دەوری ئینگلیزە

لــــە جێگایە کە سوڵتانی جـــەمالی لەشکر ئـــارابی

چ جێگەی سەلم‌و تورو جامی جەم یا تاجی پەروێزە

لە کن تیغی بڕۆی بەحسی "علی" یو ذو الفقاری چی

لەکن موژگانی ئەو بێ عەقڵی یە بەحـــسی رم و نێزە

عــــەجایب دڵ رفێنێکە بــــە نازی چـــاوی عەییاری

کە نیمە قیمەتی ئیمایـــەکـــی شـــیرینو شــــەو دێزە

چ یـــــارایـــکە تــــەقدیری بەها بو چــاوی مــــازاغی

کە ئەدنا قیمەتی رۆم‌و عــــەجەم کوردان‌و تـــەورێزە

لەدوو جادوی سوخەندانی لە غونچەی لێوی خەندانی

ووتی: (موسی) کــە یا (عیسا) منی ئـــاسا بـــپارێزە

لەکن ئارایشی حوسنی زولێخـــا دەس بــــــە ئـــاوێنە

کــــل‌و شانەی لـــەکن لەیلایە هـــــەم شیرین پەروێزە

لە هاوارو فـــــــــیغانم پێکەنینی دێ چ بــێ رەحـــمە

موسوڵمان ئیشی وا نـــاکـــا مــــەزەننە روس‌و ئینگلیزە

خودایە چاوی، چاوی مـــن لــــە چـــاوی بــــەد بپارێزە

ئەگەرچی چاوەکەم چاوی رەش‌و فەتتان‌و خوێن رێژە

غەزەل ببڕێتەوە چاکە بـــە یـــانە، وەخـــتی ئیمساکە
لەمەولا روو لەمـــــــەولاکە زەمانی وەرعو پـــارێزە..!
دڵـــــی "صابر" بـــرینداری خەدەنگی چـــاوی دڵداره
سروشکی چاوی دائیم جـــاریە مـــانەنـــدی کـــارێزە

فیدای روته مانگ و خۆر

فیدایی روتە مەهرو ماه بە چەرخی حوققە بازەوە
نەساری پێتە رووی زەوی بە مەعدەن و رەکازەوە
نیمە بەهای نیم نیگاهی تۆیە ئەرز و ئاسمان
نمایشی ئەگەر بکەی بە چاوی مەستی نازەوە
هەوەس بکەی بەیەکدەمێ دەوا ئەدەی بەعالەمێ
بەو نەفەسی مەسیحی تۆ بە پێکەنین و نـازەوە
ئاوێنەداری دەستی تۆ شانە بەدەستی مویی تۆ
بە شەرقەوە بە غەربەوە بە مەکەو حیجازەوە
حوورو مەلائیکی سەما لە تاوی تۆ روویان نـەما
زەوی بە ئینس و جنەوە بە جاهیل و موجازەوە
تۆ بە جەمالی حوورەوە ئێمە بە چاوی سوورەوە
بە سۆزی جان گودازەوە بە سەد هـــەزار نیازەوە
بە ئافتابی رووی تۆ کە نیوە ســـووتە (صابری)
بە زوڵفی مێشك بویی تۆ پۆرە بە چنگی بازەوە

ئەی بەهەشتی روو ئیلتیفاتێکە

ئەی بەهەشتی رووبە حــــەقی ئەو جەمال و شێوەیە
یلتیفاتێکە بـــە چـــاوی تـــۆ کـــە عـــەقڵم لێوەیە...

ئەی مەسیحا لـــەب بفەرموو دەفـــعی ئازارم بـــکە
مەڵحەمی زامـــی دڵـــم مـــــەعلومە ئەو دوو لێوەیە

تا لە باغی رووی تۆ عـــەنناب و سێوم دی بـــــەچاو
دڵ نەخۆشە هەر خـــەیاڵی ئەو عـــەناب و سێوەیە

مەیل ئەفەرمووی تێبگەی ئەحواڵی دەردم دوور لە تۆ
هـــــــــەر سەری مویی وجودم سەد برینی پێوەیە

(ضعف)ی قەلبی ئێمە دەرمـــانی بـــە لوقمان ناکرێ
چونکە موشتاقی گوڵ و گوڵزاری حــــــوسنی ئێوەیە

تا بە لەفزی نەرم و شیرین ماه روو بـــانگم نـــــەکا
هەر وەکو فەرهاد رەنج و مـــــەسکەنم ئـــەو کێوەیە

چیم بە سەر دوختەر و ئەجزاخانەوە ئەی گوڵ بەدەن
چونکە دەرمانم گوڵی گـوڵزاری حـوسن و شێوەیـــە

(صابـــری) بیمار و دڵ ســــــــوتاوی دووری دولبـــەرە
هـــــەر بـــەداخی پورتەقاڵو ناسکە هـــەر مێوەیـــــــە

زکری دڵ

تا زکری دەم و فیکری دڵت ناوی خودایە

سەرپاکی وجودت لە بەڵا دوور و جودایە

دەروێش ئەگەر خزمەتی خـــاڵی لـــە رییابێ

سوڵتان لە بەر قاپییەکەی رووت و گـــــەدایە

ئەو وەختە کە تۆ خۆف خودا بێتە خەیاڵت

سوڵتان لە بەرچاوی دڵت رووت و گـــەدایە

دەستی تەمەعت خستۆتە گـــــــەردنی دونیا

روحـــــت بە سەرو ماڵەوەقوربـــان و فیدایە

ئەی مەردی خودا دەستی تەمەع بەردە لە دونیا

بــێ فائیدەیە بـــاوەژنە مـەیـــکە بـــە دایــە

هەرکەس بەدەس نەفەسەوە داماو و زەبوونە

سەد شێخ و مەلا بێ بە خودا دووری خودایە

لەوساوە ــسکەــی لیرە ئەخوێنێتەوە چاوت

تـــاریکی تەریقی تەرەفی دینی هـــوودایـــە

زەڕەی "کەر"و زڕەی درهەم و زێڕ کەڕی کردی

نابینی لە مەلا رۆژی جـــەزا هـــەوڵ و ســـەدایە

کوا گەندمی چاکەی تۆ لە تۆماری عەمەلدا

سەد خـــانە برنجت لە قەباڵەو ســـەنەدایە

(صابر) بە کەوای تازەوە تۆ چاکیری نەفەسی

ئـازا ئەوەیە حـــوڕە لە بـــەرگـــی شـــڕەدایە

عاشقی فرمێسکی سوور

عاشقی فرمێسکی سوورو ڕەنگی زەردی شاهیدە
قیل و قالی زاهیر و تەسبیحو ویردی زائـــــیدە
تا نەکەی تەرکی وجود و جان و دڵ ناگەیتە یار
بـــاوەڕت بێ خـــاریقی عـــاداتی شێخ و زاهیدە
تا دەروونی دڵ لە نەقشی (ماسیوی) خالی نەکەی
نەقشی (اللّه) لەو دڵە جێ ناگرێ ئەی جـــــاهیدە
تا نەناسی ئـــایەت و ســـاعاتی ئـــەوقاتی دوعـــا
فـــائیدە چـــی (ربنا أنـــزل عـــلینا مـــائـــدە)
تا بە حوسنی نییەت و تەقوا دەروونت پاك نەكەی
دڵ لـــە یاسین بـــێ بەشە (لاصیحە لا واحدە)
تۆ ئیجازەی زیکری بێدەنگی لە ماسی وەرگرە
قیرە قیرِی شەو وەکو قـــــورباقە نـــادا فائیدە
یاری من هەرچی ئەکا مەنعم مەکەن من وائەکەم
(لا علی الأعمی حرج) چاوم نییە ئـــەو قائیدە
(صابری) مەسروورە وەعدەی هاتنی جانانەیە
باوەڕم نایێ لە یارم دوورە تـــەرکی قـــاعیدە
حوبی دونیا نایەڵێ (صابر) لە دڵدا زەوقی دیـــن
بەهرەوەر نابی مەگەر لاچی لە سەر ئەم قاعیدە

دیدەی من جێگەی ناشتنی نەمامە

سەد نامی خودا رومەتی وەك ماهی تەمامە

لەو چاوە نەخۆشانە ئەڵێی مەستی مـودامە

روخساری گوڵی نازكو دەم غونچەی تەنگی

لەو زوڵفو خەتوخاڵە ئەڵێی دانـــەودامە

واچاكە نەمامی قەدی تۆ تازە ووتەڕ بـــێ

بینێژە لەسەر دیدەیی مـــن جێگە نەمامە

لـەوساوە كە تۆ روومەت ئەشاریتەوە گیانە

مـــەجنونی بیابانمو شـــەو شینو هـــەرامە

بەو غەمزە دڵم كون كونە وەك خانەی زەنبور

بـــەو قەوسی برۆ هەم جگەرم لەت لەتو زامە

سەد جا كە دڵم عــــاجزو بیمارە لە دووریت

یادت تەرەبو شەو چەرەسو بەزمو چـــرامە

ساقی بە فیداتم بدە ئینسافو مـــەیی ساف

دەرمانی دڵی خەستە بـــەڵێ بادەوو جـــامە

موتریب وەرە تۆش ئەم غەزەلە تازە لەبـــەركە

لوقمانی هەموو دەردو غەمو مـــەرهەمی زامە

حیفزی بكە (یاربی) لە چاوی حەسەدو بـــەد

ئەو دولبەرە قەد عەرعەرە ئەو كەبكی خەرامە

عەیبت نییە غەیرەز ئەمە بێ رەحمو وەفـــایی

بۆ شیمەیی تـــۆ چانیە ئەم رەســمو نیزامە

تا ناوی خۆشت ویردو دوعای (صابرە) قـــوربان

دەرمانی هەموو دەردو غەمو مـــەرهەمی زامە

ئەی دڵ صابرو ڕەزابە

ئەی دل بە بەلا سابیر و خۆش نود و رەزابە

یاتاغی غــەم و غصە و قەلّغانی قــەزابــە

بێ یادی خودا عومر بە زایع مەدە سۆفی

شێرانە لە گەڵ رێوی نەفسا لە غــەزابە

قاپی ئەگری یەعنی ریازەتمــە بەڕۆژوم

سەرقاپی پلاو زێرە و کشمیش و کەبابە

شەو ئێشکی بێ شك ئــەگری و گــریە چ حــاسڵ

گــریانی کــوڕت راستی ئـــەلێ بــابە کــەزابە

تەسبیحی دەس و ویردی زوبان ناوی خودایە

دونیا بەدەس و دەم مەگرە خویە خـــەرابە

هەرکەس لە خودا غافل و مـــەغرورە لـــە دونیا

مەحرومە لە دونیا و قیامــەت لـــە عـــەزابـــە

فەرقی چییە ئینسانی دز و "شخص"ی" مبذر"

هەردوو لە سەر ئەم چەوتیە بەدنام و کــەزابە

(صابر) مـــەکە ئیسراف و مـــەبە یـاری درۆزن

هەر (لحظة) لە خەوف و خەتەری رۆژی جەزابە

برا شێتی بەسە

بــرا شێتی بـەسە عــەقڵێ پـەیاکە

لە خوڵق و خوی حەیوان خۆت جیاکە

دەمێکە وا ئەسیری نــەفسی نــزمی

وەرە حەربێ لەگەڵ نەفس و هـەواکە

بە تەییارەی (صیام)و تۆپی تەقوا

غەزای پاتەختی نەفسی روسیــاکە

بە مەترەلۆزی ویردی زیکر و فیکرت

بــەرەنگاری ختورەی مــا سیواکە

بە غەفلەت چوو برادەر عومری گەنجی

لــــە مەولا عومری رابردوو قــەزاکە

مــــەتاکەی لوقمە بــادان و چڵێسی

بە سە تەن پەروەری هۆشێ پــەیاکە

حەساری شاری دینت ئەی موسڵمان

بەزیکر و فیکری تەسبیحی خوداکە

قسەم بۆ دین و دونیا سوودمەنــــدە

رەفیقی چاك و تاعـەت بێ ریــــاکە

لە خەڵقی خاك تێفکرە سبــــەینان

بە شەو سەیرانی ئەستێرەی سەماکە

لە خەو هەڵسە بشۆرە دەست و چاوت

تـەماشایەکی ئـەسراڕی خـوداکــە

بە(ئیستغفار) و گریانی سبەینان
برین و دەردی عــوسیانت دەواکە
ئەگەر تانەی گوناهت کەوتە سەر چاو
عــیلاجی تــوتیای پــای ئەولیاکـــە
تـــــەماشاکردنی ئاوێنە یەعنی
لە ریش و ئیشی نارێکت حەیاکە
ئـــــەسەف بۆ گەنجی ئـــەیامی جـــوانیت
کـــە فەوتانت لــــــە پیریدا رجــاکــــە
سمێڵ و ریشی وەك ماش و بـــرنجت
ئـەڵێن ئەی خەستە تەرکی زولبیاکە
چرا و عومری شەوی (صابر) بەسەرچوون
لــە مـــەولا زیکری بێچوون و چـــراکە

مەوسمی گوڵ

نەوبەهارە مەوسمی پشکەوتنی گوڵ هـــاتەوە
ئیعتیباری شیوەن و هاواری بولبول هاتـــەوە
خوێنی چاوی عاشقانە رووی زەوی نەخشاندووە
زەحمەتە سەیلی بەهاری نەقشەکەی بشواتـــەوە
حەزرەتی لوقمان (فُرضنا)ئێستا زیندوو بێتەوە
بـــاوەڕم نـایە بـــرینی عاشیقان چـاکاتـــەوە
کەی ئەبێ (یارەب) سبەینانی نەسیمی _ئاە ئاە—
سا لە باغی جەنەتی حوسنی گوڵی گەشکاتـــەوە

ئەو بەتیری غەمزەکەی جەرگی بڕیم و تیری من

هەر هەناسەی سەردە هاویتم ئەویش بۆم هاتـــەوە

ئـــەهلی دونیا بۆ پڵاوە جـــۆ بـــڵاوی لێ ئـــەکـــەن

دابنیشە نانـــە ڕەق بـــووڵاوە نـــاو شـــۆرباتەوە

راحەتی ئینسان لە بێ دەنگی ئەبێ (صابر) خەمۆش

تۆ کە عەبدی حەیفە رووناکەی بەلای مەولاتـــەوە

(صابری) یەعقوب ئەگەرچی (هیجر)ی یوسف کوێری کرد

حەمد و سەبری کرد بەعادەت یوسفی بۆ هـــاتەوە

عەشق بازی راستی سەردانانە

دڵ نـــەخۆشە ئینتزاری هاتنی جـــانانەیە

با وجود بەهاتنی ئەو شەمعە ئەم پەروانەیە

ئافەرین ئەی دڵ سەرت دانا لەڕێگەی عەشقی یار

عەشق بازی راستی ئـــەم نـــوعە ســـەردانانەیە

هەر کەسێ لاشەی بە سووتاوی نەبینن ئەهلی دڵ

ئـــاشنایی قەت لە گەڵ ناکەن ئەڵێن بێگانەیـــە

تا لە وێرانەی دڵـــم گـــەنجی غـــەمی شارایەوە

هـــەر ئـــەڵێم ئـــاوانەبێ یارەبی ئـــەم وێرانەیە

تا بە شمشێری برۆی ئەو شۆخە جەرگم قیمەبێ

چاوەکانم هەر بـــەشی ئـــەم لیزمەی بـــارانەیە

دەردی عەشقت ئەی پەری

دەردی عەشقت ئەی پەری دەرمان و تەدبیری نییە

هەر کەسێ مەجنونی رووتە بـــاکی زنجیری نییە

چەندە لێت پاڕامەوە تۆ بی بــــەتیرت مـــەمکوژە

ئـــاخـــری خـــوێنی رژانم مروەت و بـــیری نییە

تیری غەمزەی هەروەکو تیری ئەجەل موستەعجەلە

بـێ بەلابێ سەعاتێ تـــەقدیم و تـــەئخیری نییە

ئاگری بەردایە عالەم خۆی بە ســـورعەت تێپەڕی

حەیفە بۆ برژانەوەی قـــورسی تـــەباشیری نییە

مەحرەمێ دەست ناکەوێ دەردی دەروونـــی پێ بڵێم

دەست و پەنجەم قووەتی نووسین و تەحریری نییە

حاڵی (صابر) کەوتۆتە مابەینەکەی خەوف و رەجا

چونکە ناڵەی کەس لە کن ئەو شۆخە تـەئسیری نییە

تــۆ حـــەکیمی (حاذق)ی دەرمـــانی دەردم تێبگە

(صابری) ســــەودا زەدە دەرمـــانی تیماری نییە

ناهەمواری دنیا ..!

حیـــکمەتی دەرکەوتن و وون بوونی خۆر و شەب پەڕە

ئـــەم خودا پێداوە ئـــەو بێ تالع و ئـــاخر شـــەڕە

تـــاج و تەخت و نیعمەتی بەخشی بە پاشا (ذو الجلال)

شـــەو لە برسا ناخەوێ دەروێشی بێ لێفە و بـــــەڕە

داری تـــوو هـــەردوو بەیەك ئاب و زەمینێ سەوز ئەبێ

داری تۆ بـــەردار وخـــۆ بـــەرداری ئێمە تـــووی نێرە

هـــــەر دوو هەنجیرن ئەگەر کێویلە گەر هەنجیری باغ

نـــاوی شـــا هەنجیرە باغی ئەو تـــریش کێوی و کـــەڕە

مـــەڕمەڕم دی بێ گوناە وەستا فـــــڕەی دایـــە خـــەلا

مینبەر و میحرابی مـــزگەوتیش ئـــەکا لەو مەڕمەڕە

بـــاز بە ناز گۆشتی قەلەو ئەخوا بـــەدەستی شـــاهەوە

پـــاشماوەی گورگ و ســـەگ خـــۆراکی زاغ و ســـەرگەڕە

ئەهلی دین حەرفی جەڕە شەیتان کەبەو مەجرور ئەبێ

حەسرەتا ئێستا کە تۆ مەجرووری ئەو حەرفی جەڕە

دڵ کە حەوزی فیکری خوا زیکری زوبانە جۆگەلەی

حەیفە بۆتە جێی گەلە زیکریش هەموو بزن و مەڕە

دڵ کە حەوزی رەحمەتە زیکری زوبانە جـــۆگـــەلە

دڵ کە بۆتە جێی گەلە زیـــکری زوبان بزن و مەڕە

ئەو خودا ناسانە وا تەعیزی ئەجناسیان ئـــەکرد

ئـــەکسەری ئـــەولادیـــان ئێستاکە زۆر نـــاباوەڕە

(یاإلهی فتح بـــابی) نیمە تـــابی سێ ٣عـــەدوو

(ئەوەلەن مەندوب و سانی جۆرج و سالس میجەرە)[1]

حەق تەعالا حەزرەتی نووحی لە تۆفان دا نەجات
غەرق ئەبێ وەك پسەری بێ شك كـەسێ ناباوەڕە

نەوعی لوقمان و ئەرستۆ بـۆ عیلاجم مات ئەبێ
تۆ دەڵێی پۆستەی عـەسەل دەرمانی برگو باپەڕە

عەشق نازانێ وجودی ئـــاگر و تۆفانی چـــەرخ
ئەی برادەر گەر بە ئیبراهیم و نوحت بـــــاوەڕە

قەت غەمی مەرگت نییە هەر هەوڵی نان و بەرگتە
عومری گەنجی تێپەڕی، تێپەڕ نەبووی لـەم لاپەڕە

شەو تەواو بوو (صابری) گریانی تۆ نەبـــــڕایەوە
هەڵسە وەختی بانگ و نوێژە بۆ جەماعەت راپەڕە

---

[1] – جۆرج: مەبەست لوید جۆرجە سەرۆکی وەزیرانی بەریتانیا لەو سەردەمەدا.

مەندوب سامی بەریتانی: پرسی کۆکس، سیاسەت مەداری بەریتانی لە خەلیج کە دوای داگیرکردنی عیراق ساڵی(١٩١٨) بوو بە (مەندوب مەدەنی) لە عیراق و بەرزترین پلەی دەسەڵاتی لە ئیدارەی مەدەنی هەبووە. مێجەر: مێجەرسۆن : ئەفسەری موخابەراتی بەریتانیا دوای شەڕی جیهانی یەکەم کرایە حاکمی سیاسی سلێمانی، ڕۆڵی زۆر خراپی بینی دژی میللەتی کورد و شۆڕشی شێخ مەحمود.

بەو چاوە کە لوقمانە تەماشامکە

بـــەو چاوە کـــە لوقمانە تەماشاکە بـــزانە
وەجهی چییە ئەم خەستە کە هەم رەنگی خەزانە
خانەی بەدەن و عومرم بە سەیلاوی سروشکم
وێـــرانە لـە بنچینەوە نزدیـکی خـەزانـــە
خورشیدی جەمالی کە جیهان گیرە عەجائیب
بـێ چارە بیابانی دڵـــم خـــۆر نەوەزانە
زامـــارم و بیمارم و لـوقمان و فـــلاتـــون
هەردوو لە دەوای دەردی دڵم پەنجەگەزانە
من بەندەیی گەردن کەچ و تۆ شاە و ئەمیری
گـــەردن ببڕە بمـــــکوژە ئەمما بە سزا نە
ئێوارە کـــە ئەبـــرۆی هیلالـــت بـــنوێنی
ئیفتاری شەوی عیدی– صیام –ی رەمەزانە
بۆ بیستنی ئاوازی خۆشت گوێچکی خـەڵکی
مانەندی – صائم– کـە خەبەرداری ئەزانە
بەو چاوە سەبوریم نییە تا تۆ بەدەمی خۆت
تەنبیهی نەکەی (صابری) خۆ شێت و نەزانە

نەختێ بترسە لە ئاهی صابری

دڵــی تەنگم مـــەقاڵەی ئاتەشینە
وەرە ســـەر چاوەکانـم شانشینە

لە شەوقی حوسنی شیرینت ئەناڵم
بە نەوعێ پێم ئەڵێن فەرهادی چینە

لە تاوی تەلعەتی شیرینت ئەی جان
ســــەراپا خەڵکی کوهو کەژ نشینە

هەناسەی من ئەگاتە خەرمەنی ڕوت
ئەگەر چی خۆر لە رووتا خۆشە چینە

بە بەدری رومەت و(واللیل)ی زوڵفت
کە فرمێسك و لیباسم ســور و شینە

وەرە سەیرکە سەراپا گشت وجودم
بـــە چاوی تیروەشێنی تـــۆ برینە

عەجەب بێباك وسەربەستی ودڵ رەق
عـــەزابت دۆزەخــــی (عين اليقينه)

(جــزاك الله فـــی الدارين خــــيرا)
(مساك الله) کە هاتی بەم ســـــەرینە

لــــە ئاهی "صابری" نەختێ بترسە
بە چـــاوی تۆ هـــەناسەی ئـــاگرینە

بۆچ چاو و برۆت مائیلی دەعوایە

ئەی یوسفی گوم گەشتە سەرێ دەرکە لە پەردە
ئیحسانە نیشاتی بە دڵ و جـــانی بەشـــەردە

فەرموکە بە شمشادی قەد و تـــەلعەتی بـــەدرت
پـــەستی بە سنەوبەردە شکستی بـــە قەمـــەردە

بەو چاوە حەکیمانە تەماشاکە لە ڕەنـــگم
بۆچ وایە کە چوار فەسڵە وەکو پایزی زەردە

قەند و شەکەرت هەر بەشی ئەغیارە بە فـــەرغون
سەوقات و بەشی ئێمە غـــەم ودەردە بە فـــەردە

کێ بێ کە بە شمشێری برۆت سەر نەخەوێنی
بۆچ چاو و برۆت مائیلی دەعوا و نەبـــــەردە

شاهم ئــەمەكت زۆرە نەوا تــووشی زیــان بــی
شـــارێ بـــگرە ئــەو دزە ڕێ نــاحەقــە بـــەردە
تێکەڵ بکە ماچێك وجنێوێك مــــوتەســاوی
ماچت شەكەرە و لەفز و جنێوت گوڵ و وەردە
(صابر) سەری تەسلیمی كە دانا لە بەری پێت
بۆ كوشتنی بەس دامەنی نازك لــــە كەمەردە

كاتی بەهارە

جەژن و تەرەب و شادییە ئەییامی بەهارە
وادەی گوڵ وبادەی مول و ناڵینی هــوزارە
تا مەدی نەزەر سەبزە و گــوڵزارە سەراسەر
نــورین و مــوعەتەر بـــە ڕوخ زولفــی نیگارە
ئەحباب هەموو جەمعە لە بن سێبەری دارا
سەحرایە تەماشایە لە بۆ جویو و كــەنارە
مــــەعشوقـــــە بــــە كـامـی دڵـــە —المنه لله—
خوسرەو كە ئەڵێن نەیبووە ئەم بوس و كەنارە
عاشق دڵی وەك مەجمەرە پڕئـاگر و پـــشكۆ
مەجنوون سیفەت و بێ خەبەرو سەبرو قەرارە
ساقی وەرە ئـــاوێ بەسەر ئـــەم ئاگرەداكە
ڕوحم بە فیدای گەردوشی ئەو چاوە خــومارە
ڕیشەی دڵو جەرگم بە غەمو غەمزە بە جارێ
دەرهــاتووە بـــۆم تێكە شەرابێكی دووبـارە

لەو ئاوە کە تریاکە ئــەبا زەهــری غــەمی دڵ

لــەو ئاوە کـــەوا مەسقەلی ئــەکدارو غــوبارە

دەرمانی غەمو دەردی دڵن ساقیو موتریب

خۆزگەم بە کەسێ مەی لە یەمین نەی لە یەسارە

ئازابە بە خۆڕایی نەچی عــومری عــەزیزت

بێ ساقییو مەی موتربو نەی سەرفی خەسارە

مشتێکە نمونەی غەمی دڵ دێنمە دەفتــەر

وەرنە غەمی (صابر) بە عەمارو بە تەغارە

قسەی شێخ و مەلا حیکمەت و پەندە

هەرچەندە قسەی شێخو مەلا حیکمەت و پەندە

یاساغە لــە کن تورك زوبـانو هـــەمەوەنــــدە

هەرچەندە دورو گەوهەرە گوفتاری مـــەشایخ

دێـــوانە شعوری نیە میسقاڵی بـە چـــەنــدە

دەردێ کە نیشانەی ئەجەلی پێوە چ جێگەی

تەرکیبی معاجینو شەرابو گوڵو قـــەندە

هەر کەس کە بریندارە بـــە شمشێری (أحباء)

داڕۆیـــی ئەتیبا بـــە جـەڕاحـاتی گوزەنــدە

کارێکی بە من کردوە ئەو شۆخە بە ئەبرۆ

نەیدیوە کەسێ ئەم زامە لە شمشێری بڕندە

بازاڕی نەباتو شەکەری – مصری – شـــکاوە

لەو شوێنە کە غونچەی دەمی هێناوە بە خەندە

هەرچەندە کە ئەو خەسرەوە ئازاری دڵی دام

گشتی بە دڵی (صابر) شـیرین‌و پـەسەنـدە

تیری موژگانی خەنجەری قەزوینیە

چـــاوەکانی وادیـارە دوشمنێـکی خـوێنی یــە

تیری موژگانی بە تیژی خـــەنجـــەری قـــەزوینیە

قاتلو بێ رەحمە ناحەق قەسدی جان‌و دڵ ئـــەکا

ناحەقم مەگرن مــــوسوڵمانان کــە روحـــم پینیە

حاجیبی سەدجار بخوێنێ (لا تخف) گوێی نـادەمێ

تا لـــە چـــاوی ئـایـەتی (این المفر)م خـــوێنیە

گەر دەپرسی شەو لەبەرچی تا بەیانی نـــاخەووم

دڵ بـــە ئومێدی نـــەسیمە چـاوەڕێی مـــزگێنیە

دڵ لە بەحری غەین‌و میمە ساقیانی میم‌و یی

مــــوتـریبا چـەنگو روبـابی لێدە دال‌و ڤی نیە

هەروەکو مەجنون هەمیشە چۆڵ‌و سەحرا پەی ئەکەم

دڵ بە داغ‌و پڕ لە حەسرەت سەیر ئەکەم لەیلێ نیە

وا لە دووری تۆ پەریشانم سەعاتی ســــەد کەرەت

روو ئەکەم بۆ ئاسمان چی بکەم خودا مــــەرگی نیە

(صابری) بێ چارە زۆر موشتاقە بۆ گوڵزاری روت

خۆ بە چـاوی تۆ لەمن چـاتر نــەزانــی رێ نیە

هاتەوە دلبەرێ

هاتەوە دلبەری بەشەو دزی بـــە دوو چـــرایەوە
شوکری خـــــودا بە هاتنی قـــاپی دڵم کـــرایەوە
بـــە رووی ئافتابـــەوە بە چـــــاوی نیمە خوابەوە
بـــە جامی پـــــڕ شەرابەوە هاتو خەوم زڕایەوە
هاتو بەنامی سەرکەشی بە چـــاپوکیو دڵ گەشی
غارەتی بەستە تەرکەشی ڕوحـــی ڕەوان گەڕایەوە
لە هـــاتوچونو مەتلەبی مەپرسە مەیلو مەشرەبی
مـــەسیحە دیـــنو مـــــەزهەبی کیفایەتە بڕایەوە
مـــوژدە درا بە(صابری) تۆ ئەبی یە مـــوسافیری
ئەشکو غوباری کافری لـــــە چـــاوو دڵ سـڕایەوە

ئەی یار خۆت لەمن عاجز مەکە

یاری من توبی خودا زامـــی دڵـــم مەکولێنەوە
خۆت لەمن عاجز مەکە دووبارە مەمسوتێنەوە
ئەم کوژی روو وەرئەگێری یاری من حاشا ئـەکەی
چی لە موژگانت ئەکەی گشتی بە گۆشتو خوێنەوە
دڵ رفێنو سەف شکێنو خوێن رژێن ئـازا وەرە
جانو دڵ برفێنە سەف بشکێنە خوێن برژێنەوە
تۆ کە رۆیشتی بە دەستوری سروشکم دێ لەدووت
باوەڕت بێ نووری چـــاوم جـــانو دڵ ئەتوێنەوە
ئـــاگری بەردایە ئیقلیمی بیابانی وجـــوود
یاری (صابر) ئایەتی "یا نار کونی" خوێنەوە

قەدی یارم سەروی باغی جەنەتە

قەدی یارم سەروی باغی جەنەتو ئازادەیە
تەلعەتی مانەندی حووری زۆر لەتیفو سادەیە
چاوەکانی دائیما مەستی شەرابو بـــادەیە
بـــیّ بەلاَبی یـــاخودا بۆ کوشتنـــم ئامادەیە
هەرچی تیّ فکری پەریشانو نەخۆشو زامدار
دادو هاواری لە زولْمو جەوری ئەو جەللادەیە
سەد هەزار ئەسفەندیارو رۆستەمی مازندەران
هاتە مەیدانو سەری بیّ لەش کرا لەم جادەیە
هەرکەسیّ دەرسی لەکن ئوستادی چاوی وەرگریّ
کەمترین (طلاب) ی ئەو ئوستادە ئاخر مادەیە
بو (العجب) ئەفسون گەرو چاپك سوارو سەف شکیّن
خەلْکی حەیرانن لە مەکرو نـــازی ئەو شـــازادەیە
"صابری" ئەلبەتە لای ئەو چاوە دەرسی خوێندوە
بۆیە وا سەربەستە لەم بەرقاپیە بەم رادەیـــە

گەر دەپرسی بۆچی بێ خەوم

گەر دەپرسی سەبەبو حیکمەتی ئەم بێ خەوییە

سەفەرو سوننەتی ئەو ماه رووە شـــەو رەوییە

حەز ئەکەی تێ بگەیەی لەززەتی شـــەو بێداری

لە هەموو لـەززەتی دونیا کـــە جیایی ئـەوی یە

لە شەڕو فیتنەیی نەفست مەبە ئەمین وەکـوو مار

لە ملی هەرکەسێ ئالا سەری خـــووارو نەوی یـە

تۆ کە ئینسانی تەوەللابە لـە خووی حـــەیوانی

وانەبی تابیعی شەیتانی لەسەر ئـــەم زەوی یـە

لەســـەرا زەوقی گوناهو لـە دلا حــوبی فـــەساد

ئـــەمە بو زوعـفی دییانەت چ دەلیلی قـــەوی یە

فلسی خێری بە دوو سەد مییننەت ئەبەخشی هێشتا

بە ئومێدە لە خودایەك بەدە ئەو مـــل قـــەوییە

هونەرت ناوەتە ســـــەر دەستەوە عـــەیبت ژێرپا

دەگەڵت شەو دەفرۆشی ئـــەڵێی خـــەستەوییە

عەمەلی چاکەی تۆ سێوە بەکێو ئـــــەی ژمێری

جەبەلی عەیبو گوناهت تەبەقی بــــــەدرەوییە

کوڕی سوڵی دەگەڵی ماڵی خەلیفەی ئـــەفرۆشت

قەسەمی خوواردو بە ئەستێرە وتی خەستەوییە

راستی کەس هونەرو عـــــەیبی تـــەمـــاشا ناکا

ئەمە بۆ جەهلە وە یا شێخ حەسەنی بەسرەوییە

(صابری) خاس ئەوەتا عـــــەیبی عـەوام داپۆشی

عەرەبو رومیە یا کوردو عـــەجەم پـــــەهلەویە

خوا كه عه‌قڵ و دینی داوه‌پێمان

ئه‌ی موسوڵمانان خودا به‌م بێ شه‌ریك‌و تاكیه
روح‌و عه‌قڵ‌و دینی داپێمان نیهایه‌ی چـاكیه
تا ئیتاعه‌ی پێ بكه‌ین‌و تالیبی دونیا نـه‌بین
كرده‌وه‌ی ئێمه غروری‌و غافیـل‌و بێ بـاكیه
داری دونیا مـیوه‌هات‌و سێبه‌ری زه‌هراویـه
خواردن‌و لێ خه‌وتنی هه‌ردوو له‌بێ ئیدراكیه
فیكری سونعی خالیق‌و شوكرانی نیعمه‌تمان نیه
بۆیه دونیا حاسڵی بۆ ئێمه هـه‌ر غـه‌مناكیه
خه‌وی غه‌فڵه‌ت هه‌ردو چاوی عیبره‌تی داپۆشیه
تـێ بگه شه‌و بۆچی واتاریك‌و رۆژ رونـاكیه
خواردن‌و خه‌و بێ كه‌مال‌و بێ شعوری كردوین
زه‌حمه‌ته خوا چاكی كا ئه‌م عیلله‌ته زگ ماكیه
یاری خۆمان كرده دوشمن باوه كوژمان كرده‌یار
ناخه‌له‌ف خۆمان كه‌بابی ئێمه ئاده‌م خـاكیه
بۆ گوناهی گه‌ندمێ ئاده‌م له جه‌ننه‌ت ده‌ركرا
با وجودی ئه‌و هـه‌مو عیززو ویقارو پـاكیه
تۆ كه سه‌رتاپا وجودت غه‌رقی زوڵم‌و بیدعه‌ته
موسته‌حه‌قی جه‌ننه‌تی به‌م پاكیه به‌م چاكیه
عاقیبه‌ت (طوعا وكرها) گشتمان نابوود ئه‌كا
چونكه دونیا كرده‌وه‌ی هه‌ر كوشتن‌و سه‌فاكیه
تۆ كه‌بابت گه‌ندمێكی خواردو خوالێی خۆش نه‌بو
تۆ كه‌بابت خۆش ئه‌وێ (صابر) خه‌ساره‌ت ناكیه

ڕۆژهەلات

ڕۆژهەلات ئەستێرە ونبو کوێرە چاوی شەب پەڕە
عوشرەتی سیمرغو بازە شینی زاغو سەرگەڕە
لەو مەقامە جوششی گریانو زاری عاشقە
بێ ڕەواجە ئاگری نەمرودو ئاوی باسەڕە
من کە تینوی دولبەرم ئاوی حەیاتم بۆچیە
دڵ زەعیفم کەی عیلاجم قەندو بادامی تەڕە
اولا (تشخیص) دەردو (بعد) ترکیبی دەوا
وەرنەکەی ڕاجەی قەوی دەبڕێتەوە پشتی هەڕە
ئەسبابو علاماتی نەخۆشی تێ بگەی
شەربەتی تۆ تیفی بڕانو مرض ترپی تەڕە
ئەی مودەڕیس تۆ لە دەرسی عەشق تەحسیلی بکە
تابەکەی (زید علی السطح) علی حەرفی جەڕە
معجزاتی مرسلینو موعظەی اعلامی دین
زکریان زاکر دەگیرێ وەك تەشیلەو فرفرە
یەعنی ئاگاداری دونیاو نەفسو شەیتان بن هەمو
خەسمی بابا تانە ئەم دونە امارەو بەد فەرڕە
ئەو کەسە ئەحواڵی عاشق تێ دەگا شەو بێ خەوە
لێوی وشكو ڕەنگی زەردو دائیما چاوی تەڕە
حاشالله قەندو گوڵ ئەمڕۆ بدا تەسکینی دڵ
چونکی من شەوتامە دڵم مشتاقی عەنابی تەڕە

ئەی جوان

ئەی جوان ئەو بەدری حوسنە گەر ببینی شەو لە خەو
فیکری بیکری نازەنین‌و مـاه جەماڵت کەی دەبێ

(حنظلي) دەستی بلورینت لە شەکەر خۆشترە
باستوق‌و حەلوا بە زەوقی جۆینی تاڵت کەی دەبێ

باعیسی ژینم ئومێدی وەسڵی تۆیە بت گەمی
پێت بڵێم سا بمکوژە خوێنم حەلاڵت کەی دەبێ

گەرچی ئومێدی ویساڵت قوەتە بۆ جـانو دڵ
هەم ترازوی لەزەتی شەرتی بەتاڵت کەی دەبێ

پادشاها (صابری) عومرێکە دەربانی دەکـــا
داخلی خدامەکەی صفی نەعالت کـــەی دەبێ

دولبەرە مەستو فەلەک کەڕو بەختی شومت خەوتوە
(صابری) نەفعی شکات‌و عەرزوحاڵت کـەی دەبێ

دوری خودا و پەیغەمبەری تاکەی

موسوڵمانان لە ڕێگەی شەرعو دین دوری‌و بەری تـــاکەی
حەیاو شەرمێ بکەن دوری خوداو پەیغەمبەری تـــاکەی

لە شاری عوشرەتا مەستی لە بازاڕی تەمەع چوستی
لە خانەی تاعەتا سستی میسالی سەرسەری تـاکەی

بە زاهیر ڕەنــــــگی ئەییوبی بە باتین جـــەنگو ئاشوبی
بە سورەت حەزرەتی – موسی – بە سەنعەت سامری تاکەی

دەمت تەسبیح‌و تـــــەهلیلە دڵت بـــازاڕو ئـــوتێلە
تەریقی لای (محمد) بی بە – عیسی – موشتەری تاکەی

بە ڕۆژ تەسبیح‌و سجادە بە شەو تەدبیری سەر جـــــادە
خەجاڵەت بی نەجیب زادە لە ئیرسی – أب – بەری تاکەی

لە بێ هۆشیو سەر گەرمی لە مەغروری‌و بێ شەرمی
لە دونیاوو قیامەت بێ خەبەر ئاخر شەڕی تاکەی

بە دەم سۆفی بە دڵ عاسی تەریقی عامیو خاسی
لە چۆڵی غەفڵەتا کاسی کەرو گا پەروەری تاکەی

لە تەعلیمی ســـواریدا جـــوان و چـــاپکی ئـــەمما
لغاوی ئەسپی نەفستکە بلێ تەن پەروەری تـــاکەی

بە ڕۆژ مەردی خوا ناسی بە شەو جەردەی دزو عاسی
وڕو نـاباوەڕو کـــاسی ڕەوشتی کـــافـــری تـــاکەی

کوڕپی نەفست لە شیری دایکی دونیا ببڕەوە (صابر)
لە میوەو مەوهیباتی ڕەحمەتی ڕەحمان بەری تاکەی

چاوی مەستت عالەمی مەخمور کرد

نیگارا چاوی مەستت عالەمی گێڕا بە مەخموری
وەهەم بەو چاوە بیمارە شیفایی دەردو ڕەنجوری
شوعاعی شەمسی روخسارت شکستی دا بە مانگو خۆر
بە نوری حوسنی بێچونت کە تۆ سەر تا قەدەم نوری
بە ئاهو شیوەنو سۆزم بە چاوی سوورو ئاڵۆزم
وەها وێرانە خانەی دڵ نەما ئومێدی مەعموری
گەدایی ئاستانت خۆشترە بۆ من لە پاشایی
بە ئومێدی کە ڕۆژێ پێ بە سەرما نێیو رابوری
وەرە ئەی دڵ قەلادەی بەندەگی شاهت لە گەردنکە
وەسیقەت تا نەبێ زەحمەت قەبولتکەن بە (مأموری)ی
لە قەولو فیعلی شەیتانی لە خوڵقو خویی حەیوانی
موبەڕابە کە ئینسانی چ نادانیو مەغروری
جەڕاحاتی دەرونی (صابری) سارێژ ئەبێ ڕۆژێ
کە تۆ دانێی-ید- ی-بیضا -لە سەرسینەی وەکو توری

ویصالت

"یاطبیبي" ئینتزارم – اتصال – ت کـــەی دەبێ

زەهری دوری کوشتمی شەهدو ویصاڵت کەی دەبێ

شەکەرو گوڵ پێکەوە تەسکینی دەردی دڵ ئەدا

روحەکەم ماچو جنێوی لێوی ئاڵت کەی دەبێ

لەم شەوی دەیجورە هیجرو حـاڵی سەرگەردانیـــە

پرتەوی خورشیدی حوسنی بێ میسالت کەی دەبێ

شیوەنی شـــامی فیراقت بوّتە خوّراکو خـــەوم

ئینتزارم جەژنەکەی سوبحی ویساڵت کەی دەبێ

بۆ گروّهی روتو قوتی تالیبی موحتاجـــی روت

حاسڵاتی عوشری خەرمانی جەمالت کەی دەبێ

بۆ مەزەی مەستانی چاوت میوەهاتی باغـــی روت

نەوبەرەی عینابو سێوو پورتەقاڵت کەی دەبـــێ

مودەتێکە تەیری دڵ حەپسو ئەسیرەبێ خەتا

رستگاری داوی زوڵفو دانە خاڵت کەی دەبـــێ

دڵ بـــە داغو ئینتیزارم دائیما دەستـــەوە دوعـــا

توّ لە نێو جەمعی رەقیبان (انفصال)ت کەی دەبێ

بێ بەلابی وەعدەکانت سەدیەکی نایەتە جێ

روحەکەم بڕوا بە پەیمانی بەتاڵت کەی دەبێ

(صابری) باری جەفا راکێشە بێ دەنگو خەموّش

تا جەفا کێشو رەزابی قیلو ـــقالت کەی دەبـــێ

نەهاتی بۆ تەداوی زامانم

نەهاتی بۆ تەداوی جەرگو دڵ سوتاوو برژاوێ
دەمێکە چاوەڕێمە تۆ بە سەریانا بکەی ئـــاوێ
رەفیقانم مەکەن مەنعم بە رۆیەی یار ســـــوتاوم
کەسێ ئاگر لە ماڵی بەردرا ناچار ئـــــەڵێ ئاوێ
خیلافی عادەتە قوربان کە تۆ رەحمێ بە من ناکەی
بە حاڵی رەحم ئەکا عالەم ببینن خانە ســـوتاوێ
بە چاوی تۆ گەیشتومە بە حاڵی جانیبی مـــەرگم
لە لام راحەت ترە سەدجا ئەڵێم ئەم ژینەمە ناوێ
کە رابوری بە سەرما دامەنی پاکت بـــە داراکا
نەوا ئالودەبێ ئەو دامەنە پاکەت بە خوێناوێ
دڵم تەسکینی نایە چاوی من فرمێسکی نـــاوەستێ
مەگەر رۆژێ بە چاوی مەرحەمەت سەیرم بکەی تاوێ
شکاتم لای حەکیمێ کردو گریاو پێی وتم (صابر)
عیلاجی عاشیقان سەبرە ئیتر دەرمانی پێ نـــاوی

خوا ناسین

ئەی دڵ ئەگــــەر بە راســـتی ئیتاعەی خودا ئەکــەی

موتابــەعەی شـــەریعەت حەزرەت مصطفی ئـــەکەی

فەرزی خواو ســـوننەتی حـــەزرەتی موســـتەفا بـــکە

تصـــوریٚ لە داســـتانی ئـــادەمو حـــەووا ئـــەکــــەی

ئەگـــەر ئاگر ئـــــەماویە دڵو ئـــەبێتە مـــاوی یـــــە

(وما أدراك ماهيه) بـــەدەســـتو پـــیٚ سەمـــا ئەکەی

شـــەو بە کلیلی زیـــکرەوە تـــا بە ســـەحەر بپارەوە

گـــەر تـــــەلەبی خزائنی مەراحیمی خـــودا ئـــەکـــەی

سەماوەری دەرونی خۆت بەناری عـــەشق بێنە جـــۆش

شەکرو چایی حازرە (صابری) گەر مەیلی چـــا ئەکەی

نییەتو حوسنی کردەوە فیکری نیهانو زیـــکری ســـــڕ

وەرنە خودا بە تەپڵو دەف نـــاخەڵەتیٚ ریـــــا ئەکەی

یادی خودا ئەگەر ببیٚ مەیلی گـــوناە کـــەی ئـــەکـــەی

دووری لە ئـــافەت و بەلاخەڵق وخودا رەزائـــەکـــەی

فیکری خـــودا دەلیلی تـــۆ زیکری زوبـــان کلیلی تـــۆ

رووبـــکە بابی مەرحـــەمەت تا هونەریٚ پەیا ئـــەکەی

ژەنگ و غوباری قەلب و روو چـــلکی لباسی دەست و پا

بشۆ بشۆ گەر هەوەسی مـــەجـــلیسی پادشا ئـــەکــەی

ئـــەگەر شەویٚ (تفرج)یٚ بکەی لـــە ســـونعی کـــردگـــار

عەزیزی من لە گورگی خەو میسالی مەڕ هەڕا ئـــەکەی

خـــودا نەزەر لە حوسنی نیەت و دڵی بەشـــەر ئـــەکـــا
چاکە نیشانی خەڵك ئەدەی تۆ خراپە ژێر پـــا ئەکەی
خەشیەت و خەوفی ذوالجلال عەشق و حـــوبی موستەفا
تا نەچەقی لە سینە کەی موخالەفەی هـــەوا ئـــەکەی
تێبگە (عـــزمن قـــنع) لادە لـــــە (ذل مـــن طـــمع)
حاسل ئەکەی رەزای حەق، حەق لە بەتاڵ جودا ئەکەی
عـــــــەشقت ئەگەر حەقیقەتە مەناڵە گەر شەقیقەتە
وەرنە مەجاز و بیدعەتە (صابری) مـــــوی و هادەکەی

نیشانەی عاشق

نیشانەی عـــاشقی وایـــــە کــــە ساتێ یـــاری لێ ونبێ
دەبێ دەر لەحزە ئەحواڵی بە سەد گونە مــــولوەن بێ
دڵی پڕ دەرد و رەنگی زەرد و لێوی وشـــك و چاوی تەڕ
سیا پۆش و جەفا نۆش و سەراپا غەرقی ناو خـــون بێ
جەفا و لوتف و هیجرو وەسلی یـــار و شیوەن و شـــادی
لە لای یەکسان و دڵ وەك خانەیی زەنبوور کون کون بێ
کە دولبەر هات و روحم چوو کە رۆیشت و دڵی بـــردم
ئیتر جان و دڵی بێچارە چـــۆن ئیسکان و ســـاکن بـــێ
أطباء عـــاجزن بێشك لە دەرمـــانی دڵـــــی "صابر"
ئەگەر لوقمان و جالینۆس ئـــەرەستۆ یـــا فـــلاتون بێ

پیری ئاخر شەڕ

ئەلا، ئەی پیری ئاخر شەڕ، ڕەئیسی قەوم و سەر خێڵی
هەتا کەی غافل و مەستی، لە سەر تـەخت وقەراوێڵی ؟
شەوی گەنجی نەما، هەڵسە لە خـەو، سەیریکە ئاوێنە
ئەلێ:ئەی پیری نازیرەك ، هەتا کەی خویی جـاهیلی ؟
ئەجەل ئامادەیە، بۆ تەخت و تاراجت، چ عـەقلێکە ؟
خـەریکی گرد و کۆی ماڵی ، سبەی بۆ خەڵکی جێدێڵی
لە لات وایـــە بەشارێ دا ئەڕۆی و ڕووت لە مەقصودە
وەلـــی ڕێگەی دزانە، ناگەیە مەقصودی خۆت..وێڵی !
تەماشاکە، لە پانی ئـەرز وتـەنگی چـاوی دونیا دار
چ چاو برسین بە جوتیار ئەمر ئەکەن، بۆ ڕێگە ناکێڵی؟
زەمینی بێ نیزاع و(منبت) و ئـەعلا ئەگـەر مـابێ
سەری گۆنایە ئاوی ئەشکی چـاوە جـەرگە ئـەستێڵی
کە زاریع مەردووم و بێڵی موژەی فرمێسکی ئـاوی بێ
لە ئەرزی ڕوو ئیرەم پەیدا ئەکەی گەر بێ فـــڕ و فێڵی
هەتا ماوی عیلاجی تـۆشەی ڕێگـەی قـیامەت کـە
چ لازم ماڵ و موڵکت بۆ کوڕی ئەحمەق بە جـــێ بێڵی
شەوێ پیری وتــــی: (صابر) جوانی بـێ وەفـا ڕۆیی
وتـــم : تۆش ئـــاخری عومرم ئەبێ ڕۆژێ بەجێمبێڵی

سۆزی جەرگی سوتاو

کـــــەسێ مانەندی پەروانە نەسوتابێ پەڕ و باڵی
لە سۆزی جەرگی سووتاو و دڵی من کەی ئەبێ حاڵی
خودا تەوفیق بدا وەختێ مەلائیك دێتە تەختی دڵ
کە تۆ قەلبت لە شەڕ و وەسوەسەی شەیتان بکەی خاڵی
ئەگەر خالیس نەبی نیەت بەتاڵە زیکر و جەمعیەت
بە رەنگ ئەیوب خاسیەت بە باطن خویی دەجـالی
بە رەنگ و روو برنجێکی لە ســـــەر سینی بژێراوی
بە تام و بۆی دەروونت تۆ زەخیرەی کۆن و بن چاڵی
تە ماشایەکی ریشت کە حەیاو شەرمێ لە ئیشت کە
بەریش و عومر باپـــــیری بە ئیش و فیـــکر مناڵی
ئیتر بەسیەخەوی غەفلەت سەرت خالیکە لـــەو عەقڵەت
هەتاکەی هەر لە دوی نەفس و هەوا ئەو باڵ و عـــــەوداڵی
دڵم رەعد و هەناسەم بەرق وئەشکم سەیلە دونیا پڕ
کە تۆ تێناگەی بێ سڕ نییە، کوێر و کـــــەڕ و لاڵی
لـــــە رستی خێوەتی تۆ عـــــــالەمی شل بوو (تأمل) کە
لە رەش ماری قیامەت تا بەکەی مـــــەغـــروری رەش ماڵی
حەیاکە(صابری) نـــەفست بناسە خـــوا شوناسیکە
لە پەنجا تێپەڕی عومرت لە خۆت و خوا نەبووی حاڵی

تیغی ئەبرۆی

مـــاه روو دەرکەوت و خـــورشیدی جیهان هاتـــە کزی
شەکەر و هەنگوین لە حەسرەت لێوی دوو لێویان گەزی
تیغی ئەبرۆی ڕۆستەمو بـــەهرامی عـــاجز کـــردووە
تیری غەمزەی چاوی دی سەعدی بنی وەقـــاص بەزی
کێبو وا ئەم شەو جیهان یەکسەر بە مـــاهی روومـــەتی
عـــاسی و مەعسوم هەموو مانـــەندی کـــەتان دارزی
زوشت و نـــاشیرینە بۆ پاشـــای عـــادل جـــەردەیـــی
تۆ کە سوڵتانی جیهانی حـــەیفە بۆ تۆ شـــــەو دزی
شـــەو کـــە سوڵتانی خەیاڵت هاتە ســـەر ئیقلیمی دڵ
پـــاڵەوانی لـــەشـــکری بێگانە پـــشتی دابـــەزی
پیاوی چـــاکی خـــــزمەتی خەڵکی ئەکەی بۆ ئافەرین
تا بڵێی زۆر موکریمو چـــالاك و چـــوست و گـــوریزی
تا جوانی و تاقەتت بـــوو مـــەیلی دەروێشیت نـــەبوو
ئێستا وا پـــیری لـــەڕی بۆ زیـکر و تـــاعەت عـــاجزی
وەك پەموو بەرگی هەموو عالەم بە خـــاسیەت بـــکە
قەتعی ڕێگەو دامـــەنی خەڵکی مـــەکە وەك داری زیا
(صابری) تـــاکەی لە نەزم و شـــاعیری وازنـــایـــەنی
رووت لـــە ئاوایی نییە، دائیم لە چـــۆڵ وکـــــەڵبەزی

لە کن حوکمی قەدەر

لە کن حوکمی قەدەر ئەعجازی پێغەمبەر ئەبێ چــــی بێ
لە کن (شق القمر)سەد فەتحی وەك خەیبەر ئەبێ چی بێ
لــە کــن (یا نار کونی) ئــاگــری نەمــرووود گــولزارە
بــەرامبەر (حیە تسعی)فەنی ســاحیر ئــەبێ چــــی بێ
لــە کــن دەرکــەوتنی ئەو شەمعە عالەم شوبهی پەروانە
کە سووتان و ئەڵێن لەم نیعمەتە خــۆشتر ئەبێ چی بێ
بە موژدەی یەك گوڵێکی جەنەتی حــوسنی هەموو عالەم
ئەگەر بیکەم بــە قوربانی سەبا یــەکسەر ئــەبێ چی بێ
لــە کن بــەدری جــەمالی یــار چ یاراییکە دەم بــەدری
لە نــووری مانگ و خۆر یا خوسرەوی خاوەر ئەبێ چی بێ
بــــە ئایەی "یا نار کونی"مەیلی بێ دۆزەخ بەهەشتێکە
لە جــەننەت دەرکــرا ئادەم بە یەك ساوەر ئەبێ چی بێ
گــــولی روخسار و لێوی ئاڵ و دانەی خــاڵ کــە بنوێنێ
گوڵ و لەعل و وەنەوشەی خاك و خۆڵ بەسەر ئەبێ چی بێ
ئــەگەر بێنێ سەبا بێنێ لە باغی جەننەتی حــــوسنی
گوڵاب و میسك و بۆی سونبل و عەنبەر ئەبێ چــــی بێ
لە قەد و قامەتی شمشاد و عەرعەر نــەزم و حــــەیرانن
لە باریکی مــەیانی عــاقڵان قــــاسر ئەبێ چـــی بێ
کە یارم هات و روحم چوو کە رۆیشت دڵ بە دویا چــــو
خــودایە نیعمەتێ لەم ئامــوشۆ چــاتر ئەبێ چــی بێ
لە کن نوختەی دەمی عەقڵ و زوبان حەیران و بێ نوتفە
دەمی سڕی خودایە دەم مەدە "صابر" ئەبێ چــــی بێ

یاری شیرین لەب

تـــا لـــە مـــەیلی تێگەیشتم یـــــاری شیرین (لام، بێ)
روو لـــــە دونیا وەربگێڕی دێتە (قـــــاف و سین و هێ)
تـــا قسەی یاری لە گەڵ ئـــــەغیار ئـــەکەی بێزارە لێت
تێبگـــــــە نـــاکا نـــەثـاری (رێ و حـــێ و مـیم و تێ)
(رحمه الله) گـــەر چـــی زۆر و بێ شـــومار و واسیعـــــە
جوملە مەحرووممن لە جەننەت (کاف و ئەلف و ف و رێ)
کـــافر و جـــومان لە ســـەد شێخ و مـــەلا خۆشتر ئەوێ
لائیقە بـــۆ ئێمە حـــور و (بێ و هـــێ وشیـــــن و تـــێ)
ئـــەی بـــەهەشتی تۆ لە ســوئی کـــردەوەی خۆت غافڵی
خـــوی بـــەد ئـــــەتباتە قاپی (دال و واو زێ و خـــێ)
دۆزەخـــی پـــڕ ئـــــاگر و دووپشك و مـــاری زەهـــردار
بـــۆ گـــوناه کارانە (صابر) رۆژی (حــــێ و شین و رێ)

دەرحەق بە گەدا کەرەمت بێ

تاکەی دڵی سەودا زەدە بیماری غەمـــت بێ
مەحرووممی گوڵی باغی جەمالی ئێرەمت بێ
فەرموو کە خەراجات و خەزینەی دڵ و جانم
قوربانی سەری رێ و نیثاری قـەدەمـــت بێ
نوقسان نییە بۆ سەڵتەنەت وشەوکەتی شـــاهی
دەرحەق بە گەدا مەرحەمەت و یا کەرەمت بێ

ناحەق نییە شەو تا بە سەحەر کافر وموسلیم

دێوانە و پەروانەیی روخساری شەمت بێ

(صابر) بەسە دەرد و غەمی دڵ نایەتە تەحریر

دەریا مەرەکەب داری جیهان گشت قەڵەمت بێ

ئاگری دووری بەربوو لە زەل و پووش

جانا بە خودا باوەڕ ئەکەی ئاگری دووری

بەر بوو لە زەل و پووشی بیابانی سەبووری

حەیفە بە قسەی ناکەس و ئەغیار عەزیزم

خۆت عاجز ئەکەی لەم هەموو خزمانە ئەبووری

ناکەس درکە رووی مەدەرێ ئەی گوڵی ناسك

ئەو هەورە نزیکی مەکەوە چونکە تۆ خۆری

دودی نەفەسی سوفڵە غەم و دەرد و بەڵایە

دوربێ لە لەشی نازکی تۆ عەینی بلوری

وێنەی نییە ئاوێنەی حوسنت لە بەشەردا

حۆری سیفەت و دولبەر و بێ عەیب و قسوری

تا توری دڵم موحریقە بەو نووری جەبینە

(واللە) لە دڵ مدا نییە ئارام و سەبووری

سەرگەشتە و شێواوە شەوێ شێوەی تۆی دی

(صابر) بە یەقین تێگەییوە کۆمەڵێ نووری

دەم بێنە دەمم با نەمرم

جانا لە هەناسەی دەمەکەت بۆنی شفا تێ
دەم بێنە دەمم با نەمرم خێرت دەگـــاتێ

عومرێکە بەڕۆژوم و نەبوو جـــەژنی —صیام ــێ
بەدبەختم و نەمدی لە شــــەوا قەدر و بـــەراتێ

کەوتوومە لە بەر قاپیەکەت سائیلی رووتم
شادمکە بە ئیحسان و بە ئینعام و زەکاتـــێ

ئەو وەعدەیە فەرمووتە کەچی ئیفات نەفەرموو
باوەڕ بکە ئەمجا لـە دەســـتت ئـەچمە شـــکاتێ

تا نیو نەفەس ماوە قەدەم بێنە سەرینم
با بێتەوە خانەی بەدەنم تازە حـەیاتێ

لەو ساوە کە فەرمووتە شـــەوێ دێـــم و نـــەهاتی
ئێوارە گـــلاراومە تـــا بــــادی ســـــەباتێ

جانا کە خەیاڵی گوڵی حـــوسنت بە دڵا تێ
وەك بادەی سەبا وایە بە سەر باغی گوڵا تێ

تەنها لــــە دڵــی من نییە ئەو بـــادە بـــە قوربان
زۆرە لـــە هـــەموو مـــەملەکەت و شـــار و وڵاتـــێ

دوا گیانمە فەرموو قەدەمێ بێنە سەرینم
با بێتە لەشی وشکەوە بۆ تازە حەیاتێ

(صابر) کە نەخۆش کەوتووە هەر چاوی لە رێیە
تۆ بێی و شیفای دەردی ئـەوی وای بـــە دڵا تێ

صابری کەی شا ئەبی ڕۆژێ

خودا لەم شەوی دەیجورە کەی پەیدا ئەبێ ڕۆژێ
لە داوی زوڵفی ڕزگاری دڵی شەیدا ئـــەبێ ڕۆژێ
بە نـــامەق کوشتمی ماوارە شاهیدبن مـــوسڵمانان
یەخەی بگرن لە جێگایە کە سڕ ئەفشا ئەبێ ڕۆژێ
چ حاجەت غوسڵ و تەکفینە شەهیدی خەنجەری موژگان
کە چونــــــکە حوجەتی بەو بەرگەوە ئەقوا ئەبێ ڕۆژێ
وتم جەژنی ویساڵت کەی ئەبینم ڕوحەکەم فەرموی
مەحاڵە تا لە دەوری قەبرەکەت غەوغا ئەبی ڕۆژێ
فەقیر و موستەحەقم چاوەڕێی حـیسە زەکاتێکم
بفەرموو سا بزانین (صابری) کەی شا ئەبێ ڕۆژێ
برین و عیللەتی (صابر) مەگەر چـابێتەوە وەقتێ
موحمەد شافیع وزاتی خودا پـــــاشا ئـــەبێ ڕۆژێ

موغناتیسی چاوت

ئەی بە سورەت نوور بەخشی ئافتاب و کەوکەبی

وەی بە لێوانی مەسیح ئاسا شیفا بـــەخشی تەبی

چاوەکانت مەستی نازە یا لە خـــەو هـــەڵساوە یا

مەستی مەی یا خوێن رژانی عاشیقانە مـــەتلەبی

حەیدەری چاوت بەزولفقاری ئەبرۆ ئەی سەنەم

خەیبەری دڵمی لە بن هێناوە شار و مـــەکتەبی

تا بـە موغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئەکەی

روحی عـــالەم پـــەرەکایە تـــۆ میسالی کـــەهرەبی

کاشکێ من نامو نیشانی تۆم ئەزانی مـــاە روو

تۆ کە شازادەی عەجەم یا کورد و رۆم و عارەبی

خۆ بە روو ترشی لە تۆ دوور ناکەوم ئەی خوب روو

وەك مەگەس سەد جار دەرمکەی دێمەوە شیرین لەبی

بێ بـــەلابی ســـەرێ سرکەی رووت ئەکەی بۆ ئـــاشنا

رووبەرووی بێگانە وەك(ئەسکەنجەبین)خۆش مەشرەبی

تا هەناسەم عەرز وحـــاڵی دڵ نـــەباتە بـــەردەمی

کەی عیلاجی زوعفی قەلبی من ئەکا غونچەی لـەبی

بۆ گروهی عاشیقان نابێ لە مەولا راحـــەتێ

تا بە دوو جەللادەوە تۆ حاکمی ئەم شارەبی

(صابری) ئازا ســـەری تەسلیم لە بـــەر پێی دابنێ

تا لە سایەی یـــارەوە رۆژێ بە ساحێب بـــەهرەبی

هەرکەسێ تالبی یارە با وەکو پەروانەبێ

هەر کەسێ تالبی شەمعی تەلعـــەتی جـــانانـــەبێ
شەو ئەبێ خولق و رەوشت و سەنعەتی پەروانە بێ

با دڵ و جەرگی بە خەنجەر پارە پارە و قیمەکـــەن
دەنـــــگی ئاخ و ئـــۆفی نایە چا نییە گەر وا نـــەبێ

ئیشتعالی ئاگری دڵ ئـــەو دەمـــــە ئەکوژێتـــەوە
دائیرەی دڵ خەیمە گاە و تەختی ئەو سوڵتانە بـــێ

مەست و مەدهۆشی لیقا چی بکا لە دونیای بێ بەقا
هـــەر دەبـــێ دێوانە دائیم بێ لیباس و خـــانـــەبێ

موڵك و ماڵ و مــــەرتەبەی دونیای دونی بۆ چییە
شەو دەبێ مەجنونی زوڵفی لەیل و ڕۆژ بێ خانە بێ

عەشقی یار و حوبی دونیا هەردوو (ضد) ی یەکترن
گـــەر دلارامـــت ئـــەوێ بـــا ماسیوا بێگانـــەبـــێ

هەر کەسێ مەجنونی لەیلا بێ چ باکی تەعنەیە
لازمە هەرچی بـــکا نـــا لایـــق و شێتانە بـــێ

ناوی مەجنون ئاگری بـــەردایە دڵ نـــاحەق نییە
مـــن وجودم مـــاسی و ئەشکم وەکو ڕۆخانە بێ [1]

حەققە شەو گریان و ناڵینم بە چاوی سوورەوە
چونکە ئەنجامی عروسی عـــادەتە سوورا نەبێ

پـــایزە و عـــالەم لە تـــەعمیراتی نەقشی خانەیە
عاشقی رووت هەرمەکانی کـــەپری تاووستانەبێ

---

١ - ڕۆخانە روبارێکە کەوتۆتە ڕۆژهەلاتی شۆڕیجەوە لە نزیك شارەدێی قادر کەرەمە.

شادییه جـــەژنە هەموو عـــالەم بە بەرگی تازەوە

دوور لە بالآت تا بەکەی بەرگم رەش و زستانە بێ

دەستی بـۆ گـــیرفانی هێنا تـــاکو ژێرم کـــاتەوە

مـــن هەنوم هەڵسا سەرم قوربانی ئەو گیرفانە بێ

پیاوی عاقڵ گفتوگۆی بێ هودە نـــاکا مــــــوتڵقاً

مەست ئەبێ رەفتار و ئەتواری هەموو مەستانە بێ

(صابری) پیر بووی خەوی غەفڵەت لە چاوت دەرنەچوو

کوا حەکیمێ واقیفی ئەم عیللەت و دەرمـــانە بێ

نەخۆشی چاوت

نەخۆشی چاوی بیمارت هەتاکەی ئینتیزارت بـــێ

سەری تەسلیمی دائیم بەردەبازی رێ گوزارت بـــێ

لە شوکری شەوکەتو شاهی خودا پێتی عەتا فەرموو

دەبێ فیکر و مەشورەتی بێ نەوایان و هـــەژارت بێ

(صبا) بێنێ ئەگەر بێنێ لە باغی جەننەتی حوسنی

سەر وجان و دڵم قوربان و شاباش و(نثار) ت بـــێ

دەمێکە دەس بە جان و چاو لە جامم ساقیا فەرموو

کە بگرە و بەردە جان وجام و هەر خێرە بەکارت بێ

ئەگەر چی حوسنی تۆ موستەغنی نییە ئەمما زەرەر نادا

هـــەزارانی وەکـــو (صابر) بـــولبولی لالە زارت بـــێ

ئەگەر عاشق دڵی زاماری چاو بێ

ئەگەر عاشق دڵی زامـــاری تیری چـاوی دولبەر بـــێ
ئەبێ جۆشی دڵ و سینەی هەمیشە وەك سەماوەر بێ

برین و عیللەتی دووری بە نووسین ئینتهای نـــائێ
مەلائیك كاتب و دەریا مەرەكەب چەرخ دەفتەر بێ

بە ئاوی كەوسەر و زەمزەم شەرارەی سینە نابێ كەم
بە ئەحواڵم (وراء الظهر)ە كەی مەیدانی مەحشەربێ

وەرە تۆ تەركی لەزەتكە قبوڵی فەقر و زیللەتـــكە
تەماشای نوور و عیزەتكە جیهانت بۆ موسەخەر بێ

(صبا)بۆنی غوباری باغی روی و خاكی پێی هێنا
ئەبێ چاوم منوەربێ دەماغی دڵ موعتەبەر بـــێ

بـــزانی لـــەزەتی تـــەركی لـــەزائیز لـــەزەتی دونیـــا
قەبووڵ ناكەی ئەگەر چی رووی زەوی هەنگوین و شەكەر بێ

كەسێ دەروێش و قـــانیع بێ دڵی پڕ فیكری سانیع بێ
چ دەربەستە بەڕەو لێفەی زەمین و چەرخی (أخضر)بێ

بە جەهدە تەركی نەفسانی بە دەس نایە بە ئاسانی
بە تەئیداتی رەبانی مەگەر (صابر) مـــوزەفەر بێ

وتم تا كەی بە چاوی سوورەوە هەر ئینتیزارت بـــم
وتی: شیوەنكە تا رۆژێ لە كونجی سینە جان دەربێ

برادەر تەركی نەفسانی بە دەس نایە بە ئـــاسانی
مەگەر زیـــكری دەم و دڵ (صابری) "الله أكبر" بێ

هەموو ساتێ های لە یادم

لە بەر دەرد و غـــــەمی عـــەشقت نـــەما ئاسایشم ســـاتێ

لـــە یـــادی تـــۆ زیـــاتر نـــایـــەتـــە فیکرم خـــەیالاتێ

لـــــە زەوق و لەزەتی جـــەور و جـــــەفایی تۆ (جزاك الله)

بـــە غەیرەز جـــان و دڵ قـــوربانی تۆ نیمە مـــــوکافاتێ

نە ئاگاداری دەس نوێژم نە بـــانگ و قـــامەت و نـــــوێژم

دەمـــێ مـــەست ودەمـــێ گێژم کە هەر لەحزە بە حالاتێ

مـــــواعیدی عەقیمت گـــەرچی قـــەت نایە بـــەجێ ئەمما

هـــەمیشە چـــاوەڕێمە کـــەی دەبـــێ عیدی مـــــولاقاتێ

گەلێ دەرد و نەهات و ماتەم وجەور و جەفام تووش هـــــات

لە ڕێگەی عەشقی چاوی دولبەرم قەت تووش نەبووم هاتی

چ بـــێ بـــــاکی لە ئاهی کوشتەگانی بـــێ خـــەتا ڕۆژێ

دەکــــــەی سەد قەتلی ناحەق بێ (شهود الحال) و ئیسباتێ

کـــــە تۆ هاتیت و ڕوحم چوو کــــــە ڕۆیشتی دڵت بـــردم

ئیتر بـــۆچی بـــــــکا (صابر) تـــەمـــەنناو مـــونـــاجاتێ

بە شامی زوڵف و ئەبرۆی

بە شامی زوڵف و ئەبرۆی هیلالی

دیارە سوبحەکەی جەژنی ویسالی

لە کن دەرکەوتنی باغی جەمالی

دڵی من بولبولی ماهی جەماڵی

بە رووی ئافتاب و لێوی ئاڵی

سەنای زوڵفی بکەم یا وەسفی خاڵی

ئەگەر چی سورەتەن دوورم بە مەعنا

لە من نزدیکە سوڵتانی خەیاڵی

خودایە کەس نەبێ تووشی غەمی من

کە خەڵکی پێی بڵێن کافر بە حاڵی

بە شەو تا رۆژ هەر گریانە پیشەم

نەهاتی و پێم بڵێی بۆچی ئەناڵی

ئەگەر خۆی بمکوژێ پێم خۆشە ئەمما

رەقیبیش بۆ نەهاتیم هاتە پاڵی

بە دەستی خۆی خوێنیشم بڕێژێ

ئەڵێم وەك شیری بەر دایك حەڵاڵی

نەمامی قامەتی غایەت بڵندە

دەسم ناگاتە سێو و پورتوقاڵی

خودایە تۆ دەمی (صابر)شیرینکە

هەموو عومرم بە زایع چوو بە تاڵی

ئەی میری بەر سێبەر

مەخۆ ئەی پیری تەن پەروەر کـــەباب و کاڵەکـــی پردی

مەخۆ ئەی میری بەر سێبەر وەکـــو شامی تەپیو بوردی

ئەلا ئەی پیری بێ حاسڵ لە کن خـــــۆت ئـــاقڵ و وردی

خەجاڵەت بێ هەموو رەنجت قوسوری خـــۆتە بابـــردی

سەنەی عومرت لـــــە هەشتا تێپەڕی و غـــــافڵی هێشتا

کـــە تۆفانی ئـــەجەل ئەرز و سەمای شێوان و هـــاوردی

لە هەشتا تێپەڕی عــــــومرت قیامەت نـــایەتە فـــکرت

جــــوێن و غـــەیبەتە زیکـــرت پیاوی زیرەکـــو وردی

گـــــروهی ئەوەلین رابـــورن و ئێمەش ئـــەچین ئاخـــر

ئەگەر چی من تەپۆلکەم تۆ لە چاوی من وەکـــــو گردی

سەر و ریشت بووە پەمبو سەراپا عومری تـــــۆ غەم بوو

موسڵمانیت هەموو دەم بـــــوو پـــەشیمانیو روو زەردی

ئەگەر چی من فەقیری شار و تـــــۆ ســـوڵتانی دەورانـــی

بەهەر حاڵێ کە من مردم لـــــە ناکاوا ئـــــــەتۆش مـــردی

ئـــــەگەر یـــــــارانی رابردوو بە خێر بێنیتە یاد ئـــــەمڕۆ

بە خێر یادت ئەکەن خەڵکی سبـــــە و دوێکە رابـــوردی

عەبا و جوبەی سپی و ساف و کەوای زەردت موبارەك بێ

بە سوورەت شەکەری ئەمما بەتام و ڕەنگ گـــۆگردی

زەمانی زوهـــــــد و پـــارێزکردن و تـــەوبەیە (صابر)

ئەگەر شێخی عەرەب یاخود رەئیسی تائیـــفەی کوردی

چییە دونیا زمستانە _آجل -؟ بـــورەفت و بـــارانـــــە

لە هەوری قیبلەوە (صابر) بە توندی هات و هـــاوردی

تێکهەڵکێشی کوردی و تورکی

کێ بوو وا تیری هەوادا خەڵکی کوشت و پێکەنی
اللە سیور سز موسلمانلەر نەدەر بو ئەرمـــەنی

کێیە سەیری کرد و روحم چوو وتی : ئەی موشتەری
دورمـــە بو قـاپودە بونـدن بـویلە أویلدرم سنـی

کێیە بە چاوی لەحزەیە سەد گونە ئازارم ئـەدا
قاشلرندن یەك گویزەل یوز بیك علاج ویردی بنی

چاوی شەهبازی دڵی عالەم بە جارێ (صید) ئـەکا
قـالمـادی بیر مـاعـدا زولفی سیامن ئـەیمـەنی

چاوی دینی عالەمـــە وەریانئەگێڕی (لاجرم)
بیلمیور نەوعی بەشەر بو مەکرنی رەنگ و فەنی

هەوری زولفی نایە سەر خورشیدی حوسنی (ئاەئاە)
سەن کە أوندن باشقە بـو دونیادە یوقدر روشـــەنی

پێی وتم: هەڵسە برۆ با میری سەربڕ بانگ نەکەم
بن دیدم چاغر گوزەل تەرك أیدەمەم بو مەسکەنی

کێیە ئەو سوڵتانە وا عالەم بە حوسنی ئەو ئەژی
بـــر گیرشمە أیلە نچە بیك (صابری) أیلر غـنی

چەتە و پۆلیس

(لە کاتی یاخی بوونی عەشائیرە کوردەکان ئەم چەند شیعرەی فەرمموە ١٣٤٤ك =١٩٢٤ز)

ئومەرا کـــافر و سادات و مـــوسڵمان چەتەبێ
قوڕ و بۆیاغی دوو عالەم بە سەر ئەم میللەتەبێ
چـونکە پۆلیس و چەتە دوژمـــنی دیـــن و مـــاڵن
ئوسەرا با ئیشی ئەم دەردی سەر و زیـــللەتە بـــێ
ئەم ئەڵێ گۆشتی فروجم ئـــەوێ بۆ قـــاوەڵتی
ئەو ئەڵێ شیوی شەوم مەرگەی گیسکە قوتەبێ
لـــە وڵاتێ کـــە گوزەرگـــاهی چـــەتەو پۆلیســـە
موختەسەر کەس نییە بێ وەسوەسەو ختە بێ
بە دوو سێ ساڵی تری –نانی رەعییەت ئـەبڕی
ئەگەر ئەم عالەمە لەم حاڵەت و وەزعییەتە بێ
نـــەبزی فەللاح لە بـــەر بێ گەنمی جـــەوجەوییە
پۆلیس و چەتە ئالیکی ئەوێ گەرچی بە دوو قیمەتە بێ
زەخیرەی فەلاح گەر دوو سێ باری مابێ
باوەڕم نایە بەشی لائیحەو مەزبەتـەبێ
(صابر) ئـــەم میحنەت و ئەحواڵە جەزای ئەعماڵە
حەزەرت لەم مەرەزە پـــڕ دەرد و عـــیللەتە بـــێ

مەزبەتە بۆ جەنابی حەق

(لە پاش مەلیك شێخ مەحمودی نەمر ئەم پێنج خشتەكییەی داناوە، لە ساڵی ١٣٤٤ك=١٩٢٣ز كە ئەو كاتە شێخی نەمر مەلیكی كوردستان بووە.)

لە موسڵمانەوە بۆ جەنابی حەق مەزبەتەبێ
چ رەوای حەقە عەدوو حاكمی ئەم میللەتەبێ
مەلیك و سەید و بەگزادە، فیرار و چەتەبێ !
فوقەرا و ئوسەرا هەر بەشی ئەم زیللەتەبـێ
عولەماو قازی هەم موفتی ئەم بیدعەتـەبێ

لـە سـولەیمانی و كـەركوك و وڵاتی كـفری[1]
نووری چاوانی ئەگەر تابیعی زوڵم و كـوفری
وەرنە وەك (جەعفەری تەیار)بە باڵیش بفڕی
بە خودا بێهونەر و زوشت و لە خانەی سفری
تا فەلەك سالاری ئەم كۆمەڵ و جەمعیەتە بێ

[1] –سلێمانی، كەركوك، كفری : سلێمانی و كەركوك دووشاری گەورەی كوردوستانن.
كفـری : قەزایـەكی سـەر بـە كەركوكـە، دەكەوێتـە نێـوان خانـەقین و خورمـاتووەوە، (صلاحیە)شـی پـێ دەوتـرا، لـە دوو رێیـانی نێـوان خورمـاتوو سـلێمان بەگـەوە دەچـێتە كفـری (١٣١)كیلۆمەتر لە كەركوكەوە دوورە كەوتۆتە بەشی رۆژهەڵاتی باشورەوە.

ئەم غەم و نەگبەتە چەوتی رەوشت و ئیقباله
چونکه ئەم عالەمە ئیفوا بووە عالەم (ضاله) ە..
عـــــولەما و سولەحا تالبی گـــەنج و مـــاڵە
شـــــکی تێدا نییە ئەم دەردە جەزای ئـــەعماله
یا خودا ئاخری ئەم هەیئەت و وەزعـــــیەتەبێ

تاقمێ گەرچی نیزاعیانە لە ســــــەر ئیستقلال
ناویان دەرچووە بێ چارە بە ســووئی ئیستعمال
چونکە بێ پارەن ئەگەر لیرە بکەن (آیستحصال)
لە کـــــنم وایە بە تـــەیارە دەکـــەن (أستدلال)
ئەم نییەتە چاترە عالەم لە سەر ئەو نیەتە بێ

دین و ئیمانی هـــەموو دەوڵەت و میللەت پارە
مـــەنشأ و مـــورسی ئەنواعی موزیللەت پـــارە
چییە دەرمانی غەم و میحنەت و عیللەت پارە
مـەسقەلی قـــووەی ئیدراکـــی دڵـــت پـــارە
(صابری) لۆرتە ئەگەر واقیفی ئەم حیکمەتەبی

یاری من تۆراوە

مـــودەتێکە ئینتیزارم بــەم تــەنـــی بـیمارەوە
بـــەم دڵەی پڕ حەسرەت و دەرد و غەم و ئـــازارەوە
ئـــــەی رەفیقانـــم عیلاجێ بێنە ئـــەم هـــاوارەوە
یاری من تۆراوە هەمتی چـــوو بەلای ئـــــەغیارە وە
چـــاری تلیاکی بـــکەن دڵ بـــوو بە گـــازی مـــارەوە

کــــــەی دەپرسی حاڵی دەردی عاشقی زار و مەلول
ناڵە ناڵی عاشقانت کەی دەگاتە گـــــوێی قەبوول..؟
خـــانە بێزارم جـــنونم دائیما مـــائیل بـــە چـــۆڵ..
(إمشي ميلاً عد مريضاً)بێنە جێ ئـــــەمری رەسول
ئەمری حەق دێنم بەجێ تـــوبی خـــــودا بمشارەوە

وا بـــریندارم بــــە تـــیری چـــاوی (مـــازاغ البصر)
بۆ تەداوی سەد کـــــــە لوقمانی زەمـــانم بێتە ســـەر
بۆ عیلاجم عـــاجزە رەد نـــاکرێ حـــوکمی قـــەدەر
هەر دەبێ مەجنون و شەیدابم لە کێو و دەشت و دەر
نیم بە تەنگی میحنەت و زنجیری عەیب و عـــــارەوە

تو خودا ئەی دولبەری تەن ناســـك و گەردن بـــلور
خوا لە چاوی بەدبەدورت کا لە من خۆت مەگرە دوور
وا لە چاوم دێ لە دووری تۆ سروشکی زەرد و سوور

تۆ بە سەر ئەم بەندەی بێ چـــارە دا ناکەی عبور
تـا بەکەی ئەم ئاوە لـــەم ســەرچاوە بێتە خوارەوە

عـــاقڵان چیتان بە ســـــەر سەحرانیشینی شێتەوە
خۆ بەبێ حیکمەت نییە لەو دەشتە وا ئـەخولێتەوە
ئــەڵبەتە مەجنوونی لـــەیلایەکە ئـــەیدۆزیتەوە
یـــا دڵی تـــۆراوە ســەرگەردانە ئـــەیهێنێتـــەوە
حـــــاسڵی بێ سڕ نییە تۆ چیت بە سەر ئەسرارەوە

شەو لە تاوی ئاگری دووری خـــەوم لێ ناکـــــەوێ
پـــادشاهی سەر زەمینم پـــــێ ببەخشن نامـــەوێ
غـــــەیری ئەو جێگایە وا تەشریفی یارم وا لـــەوێ
وەسلی ئەو بۆ من موویە سەر بێ بەکامی دڵ شەوێ
چیم بـە ســەر (جنات تجري تحتها الأنهار)ەوە

من کەتان ئاسابە شەوقی حوسنت ئەی بەدری مونیر
گەرچی سووتاوم لە ئازاری بـــــرین نــاکەم نــەفیر
سەد هەزاران عاشقی وەك (صابری) رووت و فـــەقیر
تـــەیری دڵیان بو بە داوی زولفەکانی تـــۆ ئـــەسیر
تۆ کە دانەی خاڵ ئەنێی بەو روومەتی مـــەهپارەوە

پێنج خشتەکی
بە نووری لامیعی حوسنت

بــە نووری لامیعی حــوسنت کە نووری عەینی لاهوتە
شوعاع و نووری میهر و مــاه هەموو شانامەی رووتــە
بە ڕۆژ و شەو کە ئاموشۆ ئەکەن لەم مــولکی نــاسوتە
(شمس) ســوتاوی روخسار و (قمـر) شێواوی گیسووتە
نەإین کە میهر و ماه ئەرز و سەما فەرمانبەری رووتــە

مــەلائیك وا بە فــــەرمانی خودا دائیم ئەکەن تەقدیس
هــەموویان سەجدەیان هێناوەتە بەر تۆ (سوی أبلیس)
لە زومرەی ئەنبیا عـــالی مەقامن عـیسا و ئیـدریس
بە ئایەی موسحەف رووتە ئەکەن تەحسیل و هەم تەدریس
کــە شـــاری عیلمی تۆ قاپی (أسدألله)یە فەرمووتــە

فتوحاتی (علی)و ڕۆستــەم و بــەهرامی تــیر ئـەنداز
کــە شورەتیان هــەتا دونـیا بمێنێ هەر ئــەدا ئــاواز
ئـەگەر قەوسی بــرۆ یــا تیری موژگانت بـکەی ئیبراز
هەموو تەرکی سیلاح و چەك ئەکەن ئەی ســاحیبی ئیعجاز
بــە چاوی تۆ (کلیم ألله)غـولامی چـــاوی جــادووتە

(بحمد ألله) حـــبیب ألله کــــه (فخر المرسلین)ی تـــۆ
خـــودا جبریلی کرده حامیلی وەحـــی و ئەمینی تـــۆ
کــــه روحـــــی کائینات و (رحــــمه للعالمین)ی تــۆ
سولەیمان و سکەندەر خاتــــەمی ژێری نـــوگینی تـــۆ
سەلاتین و ئەمیر و شاه ئەســــیری دەست و بــــــازووته

گــــــروهی ئەنبیا تەفصیلیان نەختێ ئــەکەم (مجمل)
کە (أفضل) یان (أولوا العزم) و کوتب ساحیبن و مورسەل
هەموو پەروانەی شەمعی جــەمال و دیدەیی ئەکـــحەل
ئیتر با موختەسەر بێ هەر کە فـــەرموویانە (قل و دل)
ئەمینی وەحی مونەزەل دا غـــداری خـــاڵی هیندوتە

بە نـووری مـــاهی روخسارت شەوی دەیجوور روونــاکە
بە غەمزەی چاوی خون خوارت کەوا خوێن رێژ و چالاکە
سبەینانێ نــەخۆشی چاوی بـیمارت تــــەمـاشـاکە
کە تۆ نووری وەرە توری دڵم مـــەحوی (تجلا)کـــە
کە نوورت ئاگری سـوزانە (صابر) شـــوبهی بـــارووتە

یــــەقینم وایـــە روحم تۆ فـــریشتەی یا پــــەری زادەی
کە چونکە نەوعی ئینسان پیر ئەبن تۆ نە وەخت و سادەی
نەخۆشم پێم عــــەتاکە جـــوتە عینابی لـــەبی سـادەی
ئەگەر چی لوتفی مەحزە روومەتـــی خـــۆتم نیشان نادەی
دەزانــــی ئـــاگـری ســـوزانە(صابر) شـوبهی بــــارووتە

وەرە (صابر) ئەگەر عەشق و مورادت شاهی لەولاکە
تەریقی شەرع و دین بگرە لەمەولا روو لە مـــەولاکە
مە چۆ ئەولاوە ئەولا[1] وایە بێ تەدبیری ئـــەملاکە
کە دونیا جیفەیە هەرگیز مەچۆ نەزیـــکی ئەو لاکە
کەسێ ئاڵاوە لەو لاکە گلاو و پیس و نـــابووتـــــە

چوار خشتەکی یەکان

ساقی وەرە مەردانە بە ئـــاوی کـــە ئەنگوری
ئیحسانە کـــە بـــکوژێنیەوە ئـــاگری دووری
موترب بە خودا لە شکری غەم تاقەتی بردم
رەحمێ بکە بیهێنەرەوە تالآنی ســــەبووری

لە کوێ بێنم تەبیبێ مەلْحەمی زامـــی دلْی پـــێ بێ
لە کوێ بێنم حەبیبێ حالْ زان نالْینی گوێ لێ بـــێ
لە کوێ بێنم نەسیمێ مەحرەمی گولْزاری لەیلێ بێ
خودایە قادری رەحمێ بکەی ئەم کارە هەرســـێ بێ

پەرێشان و بریندارم لە دەرگاهی تـــۆ کەوتوومـــە
نەهاتی پێ بنێیەسەر سەرم چەن بەختەکەم شومە
ئەزانم مەشرەبت جانا لە سەر ئـــــازاری مەزلْومە
جەفاو جەورت لە ئافاتا هەموو مەشهورو مەعلومە

١ – ئەسڵەکەی أولی وایە، واتە چاکتر وایە تەدبیری لای قیامەت بکەی و رێگەی ئیسلامەتی بگری.

بەبێ رەحمی و جەللادی ئەکەی قەسدی دڵ وجانم
دەمی تیفت لە گۆشتم تێپەڕی وا گــــەییە ئێسقانم
مەگەر لوقمانی چاوانت بـــــکا تیماری زامــــانم..
بــە چـــاوی تۆ بریندارم بـــە زوڵفانت پـــەرێشانم

لە بەر دەرگاهی تۆ قـــوربان زەمانێکە ئـــەناڵێنم
ئەماتی بــۆ خـــودا رۆژێ قەدەم بێنیتە بـــاڵینم
بە چاوی سوورەوە هەر ئینتیزاری خاکی نەعلینم
بفەرموو بەڵکو رووناکی پەیاکا نووری عـــەینینم

نەچۆتە مەدرەسەی رەحم و وەفـا نەیخوێندوە دەرسێ
هەموو دیناری ناڵینت لە کـــن ئـــەوکەی ئـــەکا فلسێ
خودا بەختی نەخۆش و خەو گرانم کەی لە خەو هـەڵسێ
ئەبێ تۆ موشکیلەی (صابر) بەرەحمەت حەل بکەی هەرسێ

بە دڵ تیمارکە

هەوای وەیشومەی مەیلەکـــەی دڵدار
مەزرەعەی شادیم فەوتان وەیەك جار
قازانجم غەمە لەگەڵ سەرمایە
ئیتر چ باکم گەرما و ســەرمایە
غەم لە جێی خۆشی نائیب مـــەنابە
عوشرەتم مودام بـــادە و شــەرابـــە
موتریا لە چاو منت کـــەوتبێ
مەقامێ بڵێ کەس نـــەژنەوتبێ
غەم بێ حیساب و سەر و ســـامانە
سەداکەت شیفای دەردو زامـــانـــە
بـــە دڵ تیمارکە زامـــی بیمـــاری
لەو دەم و مەقام و رەحمەت دەباری
زامار حـــەربەی مـــوژەی دڵـدارم
بۆیە وا مـــودام دیدە خون بـــارم
مەگەر بـــرینم وەختێ سارێژبـــێ
من و یار ئیتر نەکەس نەخویش بێ
ئەی بەختە، ئاوێ بدە وە چـــاودا
ئەوا سۆسکەی دڵ خنکا لـــە داودا
رەحمێکە بـــە حاڵ گـــرانی دەردم
بە رەنگی زەرد و هەناسەی ســەردم
یا من بەد بەختم یا یـــار بێزارە
وا رەنگم خەزان ئەشکم بـــە هارە

شێواوم وێنەی قـەیـسی عامیری
ناوم (نەجمەدین) لەقەب (صابری)
نەخۆشی باتین ئـەگەر زامیربـێ
مەسڵەحەت وایە بەندە (صابر) بێ

جەفاو جەور

(صابری ئەم پارچە شیعرەی بە شێوەزاری هەورامی وتووە)

هەوای وەیشومەی مەیلەکەی دڵـدار
مەزرەعەی شادیم فەوتان وەیەك جار
خـصوصاًجەفا وجـەور رۆزگـار
گرە و بەردەوەجەبی مەیلی یـار
دڵ چ قەید غەم ئازاد نمە بۆ
دەروازەی شادی گوشاد نمە بۆ
تا ئوردوی شادی وەسلەکەی ئازیـز
ماوای سوپای غەم نەکەر و نا چیز
با دڵ وەحەربەی موژگان دڵدر
ناوەرۆ زامی چەم نەبو خونبار
سا بەختە ئاوی بـدو وەچـەمدا
بـا تـابور غەم بدو وەهـەمدا
ئەی بەخت و زەمان ئەی جەورو ستەم
مەینەت و جەفا، غـەم وەبـان غـەم
یا رەب وەحاجات رەسول نەکـرەم
یاران وێنەی من نەوینان وەچـەم

پەشیوم وێنەی قــەیس عــامیری
ناوم (نەجمەدین) لەقەب (صابری)
(یا مـــــالك الملك ستار العیوب)
وەنەم ببەخشی سەبرەکەی ئەیوب
یا دڵەی غەمگین وەوێنەی یەعقوی
ئاخری ڕۆژێ بـگەم بە مــەتلوب
بـــە جاە ئایــەی (سبع المثاني)
شادمکەی وێنەی پیری کـــەنعانی
(صابری) نەخۆش بێ دەوا و تەبیب
ســەبرکە (ضـرب الحبیب زبیب)

سەفەربەر١٣٣٦ك

لە تاریخی هەزار وسێ ٣سەد و سی وشەش کە مەشهورە
سەفەربەر چوو گرانی هات و شێوا شار و مـــــەعمورە
گەلێ شاە و ئەمیر و قازی و موفتی کە سوورگون بـوون
گەلێ زەنگین و حاجی ناعیلاج موحتاجی هاموون بوون
بزانن مادەری دونیا کە مەمکی نـــایە دەم زاتـــــی..
کە سەد حەولیش بژی، حەولیش بدا حەولێکی ناداتێ
منیشی وا زەبـــوون و عـاجز و رووت کـــردەوە "گێتی"
ئــەپاردی مــالمی هـــەپ بزیتون شو بێ وەفا گێتی

که رووت و سوکی کردم، مەقسەدی وابوو که بمهاویٚ
بە شاخ و دەربەنی (دێلێژە) دا بمدا، وەیا (خاوی)[1]

لە سایەی لوتف و ئیحسانی خودا و هیمەتی پیری
لە زەربەی تیغی چەرخی بیٚ سەروپا نەمدی تەئسیری

عەجەب قوتبی عەجەب پیری کە ناوی (شێخ) رەزا سوورە[2]
مەقام و مەرقەدی دێلێژەیە مەعلوم و مەشهورە

زیارەت گاهی خاس و عامە نەزدی عالم و عامی
کەرامات و مەقاماتی میسالی شێخی بوستامی

(فیوضات) ی (ضریح) ئاشکار (أظهر من الشمس)
(لدی التحقیق أوقات) ی فسولی ئەربەع و خەمس

کە داعی سالی قاتی چوومە دەرگا و مەرقەدی پاکی
دلی تەنگم موفەرەح بوو نەما ئاساری غەمناکی

لە پاش فاتیحە خوانی و زیارەت کردن و تەعزیم
وتم یا شێخ (رەزا) سا هیمەتیٚ شیعرم بکەی تەعلیم

(بحمدالله) ئیتر لەو ساوە کارم شیعر دانانە
کەسیٚ میوانی سولتانە چ باکی ئاوە یا نانە

١- دێلێژە: گوندێکە بەقەد پالی دەربەند ئاودارەوە، سەربەناحیەی قەرەداغە، خاویٚ: گوندێکە نزیك دێلێژە.

٢- شێخ رەزای دێلێژە: کوڕی گەورەی شێخ ئیسماعیل ولیانیە، ئەو بنیادنەری گوندی دێلێژەیە و مزگەوت و تەکیەی گەورەی تێدا دروست دەکات، کەراماتی زۆری لیٚ دەگێڕنەوە، لە سالی (١٧٧٠ز) لە دێلێژە وەفات دەکات و هەر لەویٚ بە خاك دەسپێردریٚ .

غەزەل کۆتاکەی مەنزومەی درێژ نەختێ مەلەل دێنێ
مەبادا کەس لە بەیتی تۆ عەقیدەی ئـەو خەلەل بێنێ
کـە لە زاتی لە زاتـــــی شێخی دی زاتی شکا بـــۆیە
کە ساحیب زاتە "صابر" هەروەکو توتی سوخەن گۆیە

سالی ١٣٣٧ك

بە تەقدیری خودا سالی سەفەر بەرلك کە مەشهورە
بە جارێ عالەمی شێوا وەکو هـــەنگێ بدا پـــورە
جیهاد دەسپێکرا ئینگلیزو عوسمانیلی بە شەڕهاتن
بە گوللەی تۆپ و تەیارە تەلەف بوو شار و مەعمورە
گرانی کەوتە نێو مەخلوق و ئینگلیزهات و رومی چـو
نمونەی حەشرە نەفسی نەفسی یە ئینسان کە مەخمورە
بزانن ئەم خرۆشانە جەزای ئـــەعمالی خـــۆمانە
کە بێزارین هەموو لەم قاعیدە و قانون و دەستورە
وەگەر نەمەردی سەحرای چ باکی زەلزەلەی ئـەرزە
کە رووت و قووتی دەریای لە ترسی جەردەوە دوورە
ئەگەر تۆ سالح وچاکی لە شەڕ و فیتنەبێ بـــاکی
وەگەر نە تالحی دونیا بە تاراجی تۆ مـــــەئموورە
دەروونت پڕ لە حوبی مالە وەك دووکانی حەلواچی
کە مێشی فیتنە لێت ئالاوە کردەی خۆتە مەعزورە
خراپیت ناگرێ دونیا وەتوش مەگرە خـراپی ئەو
خراپی خۆتە وا خانەت خراپ و مەحو و خـاپورە

لە قەول و فیعلی عالەم دەم مەدە "صابر" بەنیکو بەد
ئەگەر غەدار و بێ دینە ئەگەر مسکین و مـــەغدوورە

وەرە "صابر" رەزابە خۆت ئەزانی رزق مەقسومە
کە ئاغا ئوجرەتی کەم دا بزانە عەیبی مەز دوورە

لە چاوم بزر بوو

وا لە چـــاوم بـــــزربو رۆی (یـــاو ئەلفـو ری)
شەو لە خەو مأیوس‌و چاوو دڵ لە (صادو بێ‌و ری)
سەبرو ئارامم نــــــەماوە (واو، قاف، ئەلف، ری)
خـــــانەبێزارو زەبونم شبیهی (شین‌و یێ‌و تێ)
زامـــــداری تیری چاوی (دال‌و لام‌و بـــێ‌و ری)
بێ خەوو خۆراک‌و دڵ پڕ (میم‌و حێ‌و نون‌و تێ)
تا لە من ون بێ جەمالی (دال‌و لام‌و بــــێ‌و ری)
چـــاوەکەم بێ نورە دڵ بێ (شین‌و کاف‌و یێ‌و بێ)
بێ شەکیب‌و بێ قـــــەرارم تەن نەخۆش‌و بێ دەوا

موسوڵمانان

موسوڵمانان موسوڵمانان نەمانزانی نەمـــــانزانی
خەزینەی دینی خۆمان دا بە جیفەی عالەمی فانی
لە عیلمی دینەوە جاهیل لە دونیا عالم‌و کـــامیل
لە فەرمانی خودا غافیل لە ئەمرو نەهی قورئانی
بڵندی قەسری دونیامان چووە ئەوجی فەلەك ئەمما
بیناغەی خانومانی دین ئەوا روی کـــردە وێرانی

ئەی صەبا
(نامەیەکە بۆ دۆستێکی خۆشەویستی)

ئەی سەبا، ئەی مەحرەمی رازی دەرونی دەردی مــن
ئەی حەکیمی رەنگی زەردو دۆستی ئاهی ســەردی من
چونکە تۆ ترپاکی بۆ زەهری غەمی دوری وەرە
وەرگرە ئەم کاغەزە بۆ خزمەتی یارم بــەرە..
بۆ حوزوری حەزرەتی ئەو کاکە شێخ – عبد الستار –
ئەوەڵەن عەرزو سەلامــی ئیحترامــی بــێ ژمــار
سانیەن هەر دەم دەڵێم تۆ هەم دەمی هەر دەم نیە
دیدە ئەم گەر دەم بە دەم بێ تۆ دڵم بی غــەم نیە
تا بکەی دەردی جودایی فەتحی بابی یا موجیب
تا بکەی فەقرو گەدایی ئینقلابی – عن قریب –
دەردی دوری زۆرە (صابر) بەس بڵێ قاسید بەسە
کافیە حەرفێ بە شەرتێ تێگەییوبی ئەو کــەسە

ئەی رەئیسی ماه روخان

(پێنج خشتەکیەکی مامۆستا جمیل رۆژبەیانی لەسەر غەزەلی - صابری - لە مێژوی ١٩٣٨)

ئەی رەئیسی ماه روخان تۆی بابو باپیر نـەجەبی
سەروە بالآت یا سنەوبەر گەنج روخی زولف عەقرەبی
تۆ بە لەنجەت عەینی کەبکو کۆتری حەق هوو ئەبی
ئەی بە سورەت نور بـەخشی ئافتابو کـەوکـەبی
وەی بە لێوانی مەسیح ئـاسا شیفا بەخشی تـەبی

پێم بڵێ بەدرە جـەبینت یـا گڵۆپی پڕ (ضیا)
زولفی خاوت عەنبەرە حەلقەی زەرری رەش ماریا
مـوژەکانت تـیپی جـەرمانـە وەیـا ئیتالیا
چاوەکانت مەستی نازە یـا لە خـەو هەڵساوەیا
مـەستی مـەی یا خوێنڕژانی عاشقانە مەتڵەبی

رۆژو شەو پەروانە ئاسا ماه روخی غونچە بـە دەم
قەقنەس ئاسا رۆح فیدائم جانو دڵ سوتان لە غەم
وا لە داخی زولمو جەورت دڵ فکارا شیـن ئەکەم
حەیدەری چاوت بە (ذو الفقاري) ئەبرۆ ئەی سەنەم
خەیبەری دڵمی لـەبن هێناوە شارو مـەکتەبی

دەرکی لوتفت شۆخ و شەنگە گەر لە روم پێوە دەدەی
مەنعی سائیل نارەوایە زولم‌و جەورم لێ ئــەکەی
من بە (لا تقهر) لە تــــۆ ئـومێدەوارم سێوو بەی
تا بە موغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئـەکەی
روحی عالەم پەرە کایە تـــۆ میسالی کـــەهرەبی

ماهی ئەبرۆت کەشتی قەلبم هەر دەخاتە جوست و جۆ
یا بە وەسڵم شاد بـــفەرمـــوو یا شەهیدی دوو بـــرۆ
ئـــــاگری عـــەشقت لە دڵما هـــەڵ گڕاوە خـــوب روو
کاشکێ من نـــام و نیشانی تـۆم ئـــەزانــــی مـــاه روو
تۆ کە شازادەی عـــەجەم یا کـــورد و رۆم و عـــارەبی

دڵ سوتاوی زەمزەم ئاوی لێوی لە عــلم خۆش بوو
قەترەیە ئاوی حەیاتم پێ ببـــەخشە ســـاقی زوو
چـــارە گرژێت نـــاڕەوایە نـــام داری نیك خـــوو
خۆ بە روو ترشی لە تۆ دوور ناکەوم ئەی خوب روو
وەك مەگەس سەدجا دەرم کەی دێمەوە شیرین لەبی

نامی تۆیە ویردی لێوم پـــــڕ لـــە دەم مەدح وســـەنا
ئینتیزاری لوتفی تۆیە چاوو دڵ لـــەو گـــوڵشەنـــــا
مەنعی دۆستان ناڕەوایە چۆن ئـــــەدەی رەنج وعـــەنا
بـــێ بەلابێ سەرفی سرکەی رووت ئـەکەی بـــۆ ئاشنا
روو بە رووی بێگانە وە (ئەسکەنجەبین) خۆش مەشرەبی

ئەی سەبا رەنجور و دڵ خەستەم لە بەزمی هەمدەمی
ریشەی جەرگم بە غەمزەی پارەیە کوا مەرهـــەمی
لێم مەپرسە بۆچ مەلول و مات و دامـــاوی غـــەمی
تا هەناسەم عەرز و حـــاڵی دڵ نەباتە بـــەردەمی
کەی عیلاجی (ضعفي)قەلبی من دەکا غونچەی لەبی

پا بە کۆتی چاوی کاڵم بەندی قـــەیدی میحنەتـــی
خوێن خوار و دڵ رەقە بێ شەفەقەتە رووی رەفعەتی
کەعبەیی عولیا پەرستن فـــەرزە تۆی تێدا (بوت)ی
بۆ گـــــرومی عاشقان نابێ لەمەولا راحــــــەتێ
تا بـــە دوو جـــەللادەوە تۆ حـــاکمی ئەم شارەبی

عەشق بازی کاری مەردە زیندەگانیـــت دابنێ
(رۆژ بەهانی) مائیلی وەسلی حـــەبیبی پابنێ
بۆ فیدایی یاری لائیق روح لە ئـــۆغر دابنێ
(صابری) ئازا سەری تەسلیم لە بەر پـێ دابنێ
تا لە سایەی یارەوە رۆژێ بە ساحێب بەهرەبی

نامە

(ئەم نامەیە وەڵامە بۆ خۆشەویستێکی خۆی کە سەید تەقی جەبارییە ناردویەتی)[1]

رووحی رەوانم مامە سەید تـــەقی   یـــارەب بمێنی وە مـــوەفـــەقـــی
مەرحەمەت نامەت گەیشتە دەستم   وەبی نەشئەی مەی سەر بەرز و مەستم
چون غونچەی ئازیز بو سام و گەستم   بە وێنەی مەستان بەزم ئـــەلەستم
(یا رب العباد) خانـــەت ئابـــاد بۆ   عومر و لوتف تـــۆ موقیم زیاد بۆ
بە وێنەی یاقوب بە جامەی یوسف   فـــەرەح دا وە دڵ (مـــع التأسف)
چونکە من بێ جێ تۆ بێ دیوەخان   هـــەردوو بێزارین لە چەتە و میوان
بـا وجود میوان جێی بالآی ســـــەرە   (خصوصاً) کەسێ گەورە و سەروەرە
ئەگەر چی من بێ جێ و نزم و غەریبم   ئەمما جان فیدای خزم و قـــەریبم
دەرمەچۆ لە ماڵ یوسفی ســـــانی   نەوا زولەیخا پـــیربێ بە جـــوانی
بینای مەحەبەت بێ غەش و پاك بێ   باجێ تەنگەبەر یا خۆڵ و خـاك بێ
ئەگەر موحیببەت لە هەردوو سەر بێ   وەك چای غەلیز نیمەی شـــەكەربێ
ئیتر چی حاجەت سینی و ســـەماوەر   گۆشت و قـــوبلی وجغارەی شـــاوەر
(أطعمه ي لذيذ) بۆ قەڵەوییـــــــە   ئەر سەد دەسکردبێ هەر جەلەوییە
لە بۆنی چەوری و شیرینی و تـــەعام   خاسان بێ وەفا ریسوان وەك عەوام
با موختەسەر بێ (نەجمەدین صابر)   تێفکرە لـــــــە (زرتـــم المقابر..)

---

١ —ســـەید تـــەقی جـــەباری: لـــە گونـــدی تـــاوێر بـــەرز دانیشـــتوە، ســـەر بـــە ناحیـــەی قـادر كەرەم، پیاوێکی قسەخۆش و زۆر هاورێ و خۆشەویستی صابری بووە.

ئەم ساڵ

بۆ (حەسەن خانە) هەتا هۆز (حەمك)[1]

لە ریش سپییەوە، نەوەی بەر مـــەمك

ئەم ساڵیش دەستان هەم داوە باڵم

روفامییەتی زەخـــیرەی مـــاڵـم...

ئەمما سوتەنی بۆ ئەوزەخێرە

لای ئێوە نەبێ شك نابـەم لێرە

خۆتان ئەزانن ســولتانـــــی چـلە

لەشكری سەرمای هێنا وەك گــولە

ئەمما هەركەسێ كەیفی خۆیەتی

تەملیلە ئەكا یا هـــۆ هۆیـــەتی

١ – حەمك: یەكێكە لە گوندەكانی ناوچەی جەباری كەوتۆتە رۆژ هەڵاتی شۆرجەوە.

پێنج خشتەکی جاهید لەسەر غەزلی
صابری لە مێژوی ١٩٦٠/١٠/١

ئەی نەفسی دەنی بەسیە لە ئیمدادو رەجابە
لەم ژینە لەگەڵ خالقی خۆت رێك و تەبـــابە
بەس تالیبی زەوق و هەوەس و سەیرو سەفابە
ئەی دڵ بە بەلا سابیرو خۆش نـــودو رەزابە
یا تاغی غەم و غـــوسەو قەڵفـــانی قـــەزابە

بۆ سورەت و رەونەق بەتەما لارمـــەکە کوفی
لەم ژینە لەبەرچی تەڵەبی حەسرەت و ئۆفی
بۆ رۆژی دواییت ئەمەلی تـــاعەت و خـــۆفی
بێ یادی خودا عومر بە زایـــع مـــەدە سۆفی
شێرانە لەگەڵ رێویی نـــەفسا لـــە غـــەزابە

نازین ئەبەدا ئێمە لە ئـــەم ژینــــە بەتەنیـــا
ئەم خوایە لە بۆ ئێمە هەمووی کردوە موهەییا
نەتباتە رەهی فیسقوفەنا خـــــەڵوەت و خولیا
هـــــەرکەس لە خودا غافڵ و مەغرورە لە دونیا
مـــــەحرومە لە دونیاو قیامەت لـــە عـــەزابە

مەردانە لە مەیدانی خودا خۆت مەکە تەءخیر
نەفعی نیە ئەفسانەیی لادیــــنو "مــقصر"
بۆ حوبو تەمەع دۆستو برادەر مــەکە دلگیر
فەرقی چیە ئینسانی دزو شـــەخسی "مبذر"
هەردو لەسەر ئەم چەوتیە بــەدنــامو کەزابە

نائیل بە ئینعامی خودا خۆت مەکــە دوژمــن
حەمدت هەبێ بەم خالیقە رازی بە بە هــەرزن
"جاهید" بەسە ئەم مەستیە نەزدیك بوە مردن
"صابر" مەکە ئیسرافـو مــەبە یـاری دروزن
هەر لەحزە لە خەوفـو خەتەری رۆژی جـەزابە

پادشاهی دڵ

پێنج خشتەکییەکی تری (جاهد) لە سەر غەزەلی (صابری)

پادشاهی مولکی وێرانی دڵـــــی خۆش لـــەقەبـــی
گەر هەبێ شامێکی عادل گیانە هەر وەك خــــۆت ئەبی
لازمە قەدری بــچوکت بگــری هەر چـــەند گـــەورەی
ئەی بە سوورەت نــور بـــەخشی ئافتاب و کـــوکـــەبـــی
وەی بە لێوانی مـــەسیح ئـــاســـا شیفا بـــەخشی تەبی

هێندە مەجبوری دەمت بووم پێم نەما شەرم و حـــەیا
رۆژ و مانگت خستە لەرزین ئەی جوانی خـــۆش (ضیا)
وەختە شێت بم خۆ لە دەستت(طي) بکەم دەشت و چیا
چاوەکانت مەستی نازە یـــا لە خەو مـــەڵساوە یـــا
مەستی مەی یا خوێن رژانی عـــاشیقانە مـــەتلەبی

دێمە پێشت سەد قەدەم گەر بێیە پێشم یەك قەدەم
روح و گیانم پێت ئەبەخشم تۆزێ گەر هەتبێ کەرەم
پاشی مەرگم بۆ لە سەر قەبرم دەکەی ئاه و نـــەدەم
حەیدەری چاوت بە (ذو الفقار)ی ئەبرۆ ئەی صـەنەم
خەیبەری دڵمی لە بن هێناوە شـــار و مـــەکتەبی

من لەگەڵ تۆ ئاشنامە بو لەگەڵ من حەرب ئـەکەی؟
تۆ لە شەرقی تازە بۆ من باسی حوبی غەرب ئـەکەی
من حیسابی تۆم تەواو کرد تازە تەرح و زەرب ئەکەی
تا بە موغناتیسی چاوت ئاسنی دڵ جەزب ئـــەکەی
روحی عالەم پەرپرە کایە تـــۆ میسالی کـــەهرەبـــی

چەند لە خوڵقێکی عەزیمی (بارك الله) خوڵق و خـــو
تۆ میسالێکی قەدیمی وەك میسالی مـــاست و مـــوو
من لە بەردەم خزمەتت دەستەو نەزەر هەڵسام و زوو
کاشکی من نـــام و نیشانی تۆم ئـــەزانی مـــاە روو
تۆ کـــە شازادەی عەجەم یا کوردو روم و عـــارەبی

ئاتەشی سەودا لە دڵ گیرساوە نـاکوژێ بـــە فـــوو
داغ و حەسرەت هێندە زۆرە نامریێن ســـوت و سوو
چەند (تکبر) لێ بدەی هەر زۆر ئـــەبێتن ئـــارەزوو
خۆ بەڕوو ترشی لە تۆ دور ناکەوم ئەی خـــوب روو
وەك مەگەس سەد جا دەرمکەی دێمەوە شیرین لەبی
شێتی کردم گێژی کردم خۆ بە زوڵف و پەرچـــەمی
چارە نابەخشی بە من دوختورو دەرزی و مـــەرهەمی
خەستە حاڵێکی وەکو من چـــۆن بکێشێتن غـــەمی
تا هەناسەم عەرزو حـــاڵی دڵ نەباتە بەردەمـــی
کەی عیلاجی زوعفی قەلبی من دەکا غونچەی لـــەبی

ڕۆژێ تۆم ناسی عەزیزم خۆشی ئەم دی ساعەتی
چاکە چاوت لێم هەبێ ئەمما لە عەشقا تاقەتــــی
ئەوعە زیکرێکە ئەمەیش دەروێشو تەکیەو حاڵەتی
بــۆ گرۆهی عاشقان نــابێ لەمــەولا راحـــەتی
تا بە دوو جەلالدەوە تۆ حاکـمی ئەم شــارەبــی

لەنجەوو نازو نــــەزاکەت زۆر ئــەکەی تــۆ ئیعتینا
خانەیی عەشقم بە ئــەم ئەحواڵە کــردت تــۆ بینا
جارێکی بـــــۆچی جـــەوابم نادەیـــە (ایــن المنی)
بێ بەلابی سەرتی سرکەی روت ئــەکەی بۆ ئـــاشنا
ڕوبەڕوی بێگانە وەك (ئەسکەنجەبین) خۆش مەشرەبی

هۆشی بردم بەندی کردم خەت و خاڵ و گەردنــی..
بەزمی تۆ ناگیرێ گەر کۆبێ هەزاران دەف زەنــی
(جاهدا) ئەمدی لە ژینم وەك تۆ هیچ ئینس و جنێ
"صابری" ئازا سەری تەسلیم لەبـەر پــێ دابنێ
تا لە سایەی یارەوە ڕۆژێ بە ســاحێب بـــەهرەبی

تاكەكان

دڵم خەستەی فیراقی موتریبی شیرین نەوابێ زوو
تەبیبا دەستی من دامانی تۆ قەندە گـــوڵابێ زوو
دەترسم چەرخی دەوران بکا هـەم ئینقیلابێ زوو

....

(بیاض)ی داستانی ئەم "عجوز"ە سەر بە سەرکـەتنە
لە ئادەم تاکو نون هەرچی دەنوسی شەرحی ئەو مەتنە
شەوی سەد شوو دەکا ئەو زانیە زانی بـەیەك ـبطن‌ـە

....

چاپەزی دڵ لە چای عەشق ئاوی چـــاو دەم کـــە تۆ
شەکری عەقڵی تێ فرێدە کە خەیاڵی چـــا دەکـــەی
نیەتە ئەسڵی کردەوە خزمەتە شەرتی بـــەندەگـــی
وەرنە سەدایی تەپڵ‌و دەف شامیدە تۆ چهادەکـــــەی
شیری عەمەل لە دیکی دڵ بە ناری عەشق دێتە جۆش
هەوێنی حوسنی نیەتە کە رۆنی لێ پـــەیا ئـــەکەی
تـرسی خـــــودا ئەلەکتریکی جـــادەی شەریعـــەتـــە
بە خەنجەری مجاهدە قەتعی سەری هـــــەوا ئەکەی

....

گـــــەدایی خونمایی چی کەوای دوو لیرە بایی چی
بە نانی جۆوە چایی چی کەمالت بەش کەری دێزە

....

دڵی (صابر) برینداری خەدەنگی چاوییە بۆیە
پەریشانە سروشکی چاوی ئەشکی ئاوی کارێزە

....

موتریب بە فیدانم بەدەفو چەنگو روبابی
رەحمێ کە دڵم عاجزو غەمبارو فوگارە...

....

ئەقدی کەبی کەمە پێش کەش موتریبو ساقی
مــەرجانو دڵـــە لایـــقی شاباشو "نثار"ە

....

ئەمرۆکە تۆ ساحێب هونەری مــــەرحەمەتێ کە
دەس گیری ئەفتادەو "صبی" سەد بە هـــەزارە

....

ئەو کەسە وا پرتەوی حوسنی شەوی گێرا بـــە رۆژ
سەبرکە ئاخر دەڵێن سا موژدە ئەی دڵ هـــاتەوە

....

پێ بە ئەرزدا داخشانی (طفل) ی دڵ یەعنی کە یار
مێوژ و گوێزی بداتێ بەشـــــکە ژیـــری کاتـــەوە

....

قەهرەمانی عەشقی تۆ رێی کەوتە سەر هەر مەنزڵێ
پاڵەوانی ما سیوا لەو مەنزڵە دەرچوو بـــەزی...

....

هەتاکو مات و بێدەنگی بلوری ساف و بێ ژەنـــگی
سپی نابێتەوە رەنگی بلوریشی لە ســـەر نـــاڵان

خەڵاتی یار ئەگەر چی عالەمی پڕکردووە ئـــەمما
نەسیبی (صابری) تیرە لە چاوی یارە ســــــەوقاتی

....

عاشقی واسڵ لە بەر پێی یار ئەبێ کـــارێ بـــکا
خۆ بە ئەرزا دانی تەیری نیمە بەسمل وانــــەبێ

....

ئەگەر لەزەت بزانی تەرکی لەزەت لەزەتە بـــاقی
لە زائیر بێ رەواج و لەزەتە گەر شەهد و شەکر بێ

....

دەس بە گیرفانا ئەکا هەڵبەت ئەزانی تـــفڵی دڵ
بۆ شەکر گریا سەرم قوربانی ئەو گـــیرفانەبێ

....

(صابری) ئەم شیوەن و ناڵینە ئیتر بــــــەسیەتی
نەك بە جارێ عالەمی وێرانی ئەم تۆفانــــــە بێ

....

ئەی خەبەردار و تەبیبی عالەم و دانایــــــی راز
وەی سەبەب سازی ئوموورات و کەریمی کـــار ساز

....

ئەگەر چی خالیقی رەزاق رزقی کەم بە کــــەس نادا
وەلاکین مادەری گێتی هەتا سەرمەم بە کـــەس ناد

....

حوبی دونیا عیللەتێکی قـــاتیل و زگ مـــاکییـــە
یا خودا تووشی نەبێ چی نـــەسلی ئـــادەم خاکییە

....

یاری من عیلمی مەجاز و هەم حـــەقیقی خوێنیە
بۆیە ئەندێشەی لە بەر هیچ عالیم و شێخیّ نییـــە

....

چاوەکانت کوێر و زیانت لاڵ و غافلّ کەڕە گــوێت
وەقتی ئیحسان و عیبادەت چونکە شەیتان فێرە پێت

....

پاوەن و زنجیری دائم وا لــە پێت دا بـــیّ خـەبەر
دائیمەن کلیلی مەریەند و وەیا پابــــەندە پــێت

....

ئیش ئەگەر بۆ پادشا بیّ یەك مەوایە رۆژ و شـــەو
وەرنە بۆ سنفی گەدابیّ هەور و بایە رۆژ و شـــەو

....

ئەو شۆخە عەجەب شەو دزە خاوەن بــــــەیداغ
باندەردی بـــــنی (صابری) أو أیـــــــکی یناغ...

....

نـــە دینارم هـــــەیە نـــە زۆری بـــازوو
خـــودایە عـــــالمیّ بنێری ســـا زوو

....

نـــــــەماوە ئیعتباری قـــــەرز و حـــازر
هـــــەتا درهــــــــەم نەنێمە سەر تـــەرازوو

....

بـــــــــــەجێ بێنی خـــودایە ئیحتیاجـــــم..
بـــە جـــامی ســــــــەیـدی (خیر الــوری) زوو

....

ئەی فروغ و نوربـــــــــەخشی ئافتاب و کـــەوکـــەبی
سەروەری کورد و عەجەم پاشایی روم و عـــــارەبـــی

....

رەئیسی مەجلیسی عوشرەت گەلێ پشکۆی لە دڵ دانام
وتی سەیرانە با لەم بەزمە شەو سینە موجەمەر بـــێ

....

حەکیمێ پێی وتم موشکیل لە دەستی عـیلەتی دووری
نەجاتت بێ مەگەر فەسڵێ کە عیدی وەسڵی دولبەر بێ

....

لە شەهدی تەرکی لەزەت تەرکی، لێوانت ئەگەر مردی
بە (صم بكم) ئـــــــەورادی دڵـــت (الله أكبر) بـــێ

دیوانی صابری

۱۸۸۱- ۱۹٤٤ز

بەشی فارسی

در بیان قدرت إلهی

ای خـــــدایی واحد و منان و رزاق و کـــریم
وی مورید و قـــادر و ستار و خـــلاق و عـــلیم
ای بقدرت آفریده عالم بالا و پـــــــــست
جملگی پیوست در حکمی تو باشد هرچی هست
هرچی آید در جهـــان یا کـــه فـــانی میشود
باقضاو قــــــدرتت می آیدو هـــــم میرود
ز آسمانهایت مــــــلائك راكعون‌و ساجدون
وأز زمینهایت خلائق صابرون‌و حــــــامدون
گردش آن چرخی دوران‌و فروغ مهرو مـــاه
بر وجود قدرتت ای بی نیاز آمـــد گـــواه
فعلِ بادو آب و خاك‌و نار أز تـــــوفیق رب
آنچنین در حکم فرمانند هريك روزو شـــب
هرچی بینی ای برادر أز سماوات‌و زمـــین
نیست جـــز آثار صنع فضل رب العالمین

هــــر نباتو ذی حیاتی چون بیاید در وجود
در تسابیحو قــیامندو رکوعندو ســـجود

چون نفس درتن فرو رفت بیرون آمـد بزود
أشهد است بر فرد وحـــدانیت حـــی ودود

زانکه بی توفیق حـــوکم پادشاه ذو المنن
روح را نتوان کـــــه شاهی کرده اقلیم تن

جز بتأییدات باری دست کی گـــیرد قلم
یا قلم را کی نویسد خطو تحریرو رقـــم

أی فقیه آثاری لــطف أوست تصنیفات تو
أی حکیم آثاری فضل اوست تعـــریفات تو

کردگارستو توانا هرچی خـــواهد آن کُند
عالمی را دردم بی خانو مانو جـــان کُند

گر به انگوشتی محمد ماه را دو نیم کـــرد
یا سلیمان را به خاتم حوکم هفت اقلیم کـرد

نار ابراهیم چون گولزار شد از لـــطف رب
یا که موسی را عصا چون مـارشود نبود عجب

یا بکشتی ازغم طوفان خلاص یـــافت نوح
یا علی با ذو الفقارش کـــرد آن فتحو فتوح

أز عنایات خـــدا یك قطره نعمانی شـــود
شانی أست أز لطف أو یك لُقمه لوقمانی شود

ماهم أز ناقص تـــرین بندهگان حضرتیم

وأز شمارِ پاسبان نان‌و خـــــوان نعمتیم

دستها بر آسمان‌و روی بر خـــــاك نیاز

فأستجب لـــی دعـــوتی أی کردگار کارساز

مشکلی دارم خدایا لطف و توفیقم رســـــان

أز ره غفلت براه أهل تحقیقم رســـــان

ما زدور آفتادگان‌و تشنگان ســـــاحتیم

طـــالب‌و مشتاق فیض آن زلال رحـــمتیم

بو که أز دریایی جودت حصه یا بم قـطره‌یی

یـــا برم أز بویی (جنات النعیم)ت بهریی

در أزل با جـــان ما ان تشنگی شد آشنا

زآن شفای جان فزایی ســـاست آن حمدو ثنا

ذکر عیش نصف عیش أز لطف حق دارم کنون

بعد أز آن جور فلك مارا نگراند زبـــــون

زنی پس سودایی عشق این نـــگارو (صابری)

داستان عارض لیلی‌و قـــــیسی عامری

* * *

ابتدأ کردم بنام خـــــالق کون مـــکان

کـــارساز صــــانع ارض و سماو انس جان

آن که ارض‌و آسمانها را بِشَش روز آفـــرید

اوبه قدرت بندگان را برتر از حـــبل الورید

آن خداوند محمد را زنور ایجاد کـــــرد

آدمو عالم را بنـــــورش زینده‌و دلشاد کـــرد

قادری چون در وجود آورد عـــالم از عـــدم

گر بخواهد در زمان نیز ان جهان سازد عـــدم

آنکه بیرنگ‌و لطیف أست نه جوهر نه عـرض

نه که أورا خوردو خوا بست غمو رنجو مرض

عالم غیبو شهادت جـــمله پیش أو عیان

ســـاکنان آسمـــان و خـــاکیان‌و آبیـان

نه جهاتو صورتو جسم أست نه اقـطار أو

نیه کسی را رهبرد بر کـــــــنهو بر اسرار او

من چرا از بحر بی پایان علم کــــــــبریا

دم زنم چون رشحه‌یی زوشـــــــود علوم انبیا

(صابرا) علم خدا بحر محیط بی حـــــد أست

سربر آور جایی نعمت معجزاتی احـــــد است

در مدح "محمد (ص)" فخر المرسلین

چون محمد پیدا شد از نور خدا
لا جرم خیر الخلائق گشت شاه انبیا
کـــل یوم هـــو فی شان کـــــلام باریـــست
أز نواقص أو مبری أز عـــــوائب عـــاریست
در أزل (کنت نبیا) گفت فخر المرسلین
معجزاتش را نگر لا آدم ولا ماو و طین
ذو الجلالش أز عنایت گفت لولاك أی حبیب
نه چنین أفراشتیم أرض و سماوات عـــجیب
صاحبه خولق جمیل و خاتم سیف و بیان
لیله الاسری لقایی حق مر أورا شد عـــیان
خلعت قرآن و تاج از جـــــانب رب الجـــلیل
یـــا براق پیش أو آورده آمـــــد جـــبرئیل
نعت و أوصافش بیرون أز حدی أمکان أست أو
زانکه جمله ماسوی جسم آمدو جان أست أو
أز دم صبح ازل بـــــاد (الی یــــوم القیام)
برروان پاك أو هـــــم آل و أصحابش ســلام
(صابرا) اتباع أو گـــیرنـــدراه راســـــتی
أی گرفتار هوا تاکه‌ی در ان ســـــوداستی

غزلیات

تا بر چمن حُسن تو راهــــست صبارا

بر خاسته صبر از دل آوارەیی مـــارا

تا روی چوما هت بەمن خسته نـمودی

باز أم چوکتان سوختی (والله) نـــگارا

تا چشم خوشت براپر خواب بـــدیدیم

در دیدەیی ماخواب نه پیداست نـگارا

تا رویی دوگیسوی نـمودیو گـــشودی

مجنونمو سودا زده ام لیـــلو نـــهارا

وقت أست کـه آتش فـــکنم از اپـــر آه

آرامگه مسکـــن ســـکان ســـمارا

تاجان بکفو دەستو خریداری تو باشیم

نادیده چو طاوس بەجوز زشتی پارا..

تا در دلـی مـــا در زدەی آتش دوری

خواهم که کنم پـیراهن وسینه قبارا

قامت چو الف بود مرا نون شدم آخر

تا غطه خورم بحر غـــم عشق شمارا

عومر است که در عهد تو مشغول دوعایم

حاشاکه زعهدت اپری نیست دوعـــارا

تاکەی صنما جورو جفاید کشم آخـــر

یك بار نظر جانب ما دراه خـــودا را...

ان جورو جفاها که تو بر مـــامی پسندی

شاهان نکنند ان ستمو جورو جــــفارا

دانم کەندانی خبرم لیك پس از مـــرگ

زا خوان لحد یـــابی سکان سمـــارا

حاشاکه پریشان شود از جور تو (صابر)

اهدأ است به نزدیك من آن جورو جفارا

★ ★ ★ ★

از ما چه خطا دیـدئی شوخ شـکرراز

چون دشمنی خو نخوار بیما مینگری باز

زان روزی که آن دیده شهباز ترادیـد

دراج دل از بیم بیرون نامـــده آواز...

تا برقمر حسن توگیسوی چو ابر است

باران سرکشم نشکیبد زنـــگ تاز...

ناوك چه زنی بر دلـم از غمزه به ایما

گوید کەمکن ناله نهاندار هـــمین راز

تا چند جفاو ستم از دوست خـــدارا

تا چند کنی نازو عـــتابو گــله آغاز

(صابر) زشبی هجر از ان است نخسپید

یـــاد رخ زیبای تو اوراشده هـــمراز

★ ★ ★

ای که چشم از توتیای خاك پایت بی نصیب

دردو آزارو فــــراقت حــیرت افزای طبیب

بـــی جمالت گولشنم گولخن نماید در نظر

بـــی شما اندرمیان اشنا یـــانم غـــریب

چیست خوی چرخ جزیاران جدا کـردن زهم

نیست مـــارا غــیر از اشك بـــاران شکیب

حالیا قربان اگر حالات را جـــو یاشوند

از غـــم دوریـــت نـــالانم بسان عندلیب

از خدا خواهم بجاه مصطفی آن غــمـه‌را

هم مراید (صابریرا) اتصالت عن قــــریب

★ ★ ★

عارض زچه پوشیدئی اشفته‌ئی از نـــاز

از بهر خدا پرده زرخــسار بـــر انداز

در خیرتم از ما چه خطا دیدی که چشمت

درخشم فرو رفته کند مـــعرکه آغـــاز

پنهان چه‌زنی بر دلم از عمر بـــه سی تیر

لبرا چه‌گزی یـــعنی نهاندار هـــمین راز

تنهانه (صابر) بـــلبل داستـــان سرایت

آری زسما تا به ســمك جمـــله در آواز

....

والشمس جمالت قسم ای شوخ شـــکرراز

آن پرده زرو ان غم دل باز بر انـــداز

مردم که بخونی جگر انـــدر شده از بیم
زان چشم که از خشم بر آشفته‌ء از نـــاز
در حیرتم از ماچه خطادید کـــــه اشفت
چشمان توهر لحظه کند معـــرکه آغـــاز
تا شمس و قمر بر فلك چرخ دوار اســـت
همتای تو نه آمد به جـــهان نادرو همراز
تا روی ترا دیـــده آم أی شـــوخ شـکرراز
آتش بـــه بیابان دل افـــکنده‌ی از نـــاز
از مـــاچه خطا دیده‌ی کچ کرده‌ئی ابرو
أی یـــار چـــو بیـــگانه بما مینگری باز
چشمی تو أگر عربده جویست عجب نیست
رسم است اگر مست کند مـــــعرکه آغاز
پندار دیگر طاقت آن یـــار نـــداریـــم
تـــا چند نـــهی بـــار عتابو گله از ناز
لـــبرا چه گزی که ئه‌ی (صابری) خاموش
چشمت به دلـم گفت که (قوی باش) پرداز

* * *

هـله ساقی هوسی باده‌ء گلگون دارم
به‌دل‌و جان گله از گردش گردون دارم

زغم یار پری چـــهره چنان مجنونم
به خم طره‌ء لیلی سری هـــامون دارم

من دیوانه چو زیر قـــدمش مـــالیدم
گفت بر خیز هزاران چو تو مجنون دارم

نظری پر اثری خواب زچشمت أی دوست
بـــه‌خدا دوستر از دولتی قـــارون دارم

چو تو از چشم من دل شده غـــائب گشتی
بی شك از اشکی روان قلزم‌و جیحون دارم

بوی مشکم ز نفس ابدو از اشك گـــولاب
که از ان زولف از ان عارض گولگون دارم

به طلوع سحر طلعت پاکت أی جان
زشبی هجری شما طالعی میمون دارم

(صابر) ان اشك روانت ز محیط عشق است
چه غم از بحر جهان کشـــتی مشحون دارم

* * *

گرچ در پیش نظر اشك چو جیحون دارم

زنهان خانهٔ دل عیش دیگرگون دارم

بوی اشکم ز نفس بشنود از اشك گلاب

کــه از آن زلــف سیاه رُخ گلگون دارم

زیهشت آنچه زیاد اش عمل می گیرند

ز خدایی سببی زهد من اکــنون دارم

زاهدا گرتو قبولش نکنی مــعذوری

تو سبك باری‌و من کشتی مشحون دارم

بپسند آنچه خدا از کرم احسان فرمود

به سلیمان‌و به اسکندرو قــارون دارم

تا توهم بر اپر خواب نبینی چشمش

که من اندر نظرت صورت مجنون دارم

(صابر) آزار دلت چون ز محیط عشق است

کافرم روی دو عاجز سوی بیچون دارم

....

هر کرا بر دولت دیدار حوسنت راه یافت

دولتِ دارین پیش چشم دارد کــــم رواج

جرعه‌ی از شربت لعل لبت هــرکس چشید

طبع اودیــــــکر نــدارد بالذائذ امتزاج

أی نیگارا گرشبی مهمان هر مفلس شــوی

میسزد بستاند ان درویش از سلطان خراج

مهر حسنت در دل‌و جانم نشست از بـــهر آن
رودهد مــــــارا بهردم خــــرمی و ابـتهاج
این چونان جورو جفایت جان‌و دل راخوش بود
دیده‌ی مـــرمودرا تقطیر بیـاض بیض و زاج
(صابری) از طول مقالت خلق تعیبت کُنند
گرچی یارت دوست دارد نالهای نــــامیزاج

عاشقان

أی آفتاب رویی تو برگو نوایی عــاشقان
وی کعبه‌و کویی ترا دار الشفای عاشقان
از عاشقانی بی نوا پنهان شـــوی نبود روا
زیرا فروغی روی تو مشرب نوای عــــاشقان
زان عقدء و ابرویی تو از حلقه‌ی گیسویی تـــو
بشنو که در هه‌ر سویی تو آید صدایی عاشقان
از ماچرا آزردئی ابرو به‌هم ئــــاور ده‌ئــی
مریاده‌و افزون خورده‌و أی دل ربای عاشقان
از دردی هجرت أی پری گشتم چو قیسی عامری
تا (صابری) را بشمری ان درلوایی عـــــاشقان

له بابه‌ت پزیشكی یه‌وه

بشفا جوینده‌ء راهی عـــلاج شمـــه‌و ان در بیانِ نـــامزاج

یاد دارم از حكیم خوش مقال اول از آغـــاز بیماران ســؤال

ثانیا بنگر زرنـــگ روی او دردرا بشناس پـــس دارویی او

تـــا نباشی آشنای عـلتش جفت نیاید با دوایـــت ز لتش

دیده بر رخ گوش بر آوازكـن عـــقلرا بانقل او دم ســازكن

بعد از انها نبض اوگیری بدست تابدانی حالش نیكو یا بد اســت

آن چنان باشد كه انگشت چهار نه‌بسختی نه‌بسستی وا گـــوزار

نبض او اگر چهد دیرو قـوی عـــلت از خون است یار معنوی

با حجامت یا بفصدش چاره‌ساز یـا بدارو خـــون او آواره‌ساز

وربه جنبد نبض اورا دیروسست بلغم اش غالب بود أی یارچست

تـــاتوانی چیز های گـــرم ده وزبـــوارد مـــدتی پـــهریزده

مێژوی وەفاتی مەلا ئەحمەد ڕۆژبەیانی[1]

مێژوی شەهید بونی مەلا ئەحمەدی ڕۆژبەیانی – فەرقان – ساڵی(١٣٥٣)ی کۆچی.

بسازکون غدار زخمها خوردیم

شبان عمر بماتم بروز آوردیم

جــــریــــحها سامی مـــخلوق مـــهلك

قبول کـــــرده به جان بەدل نیازردیـــم

ولی جـریحەی جـان سوز افضل عـلما

چونان که در خبر آمد زماتمش مردیـــم

غرض زماتم احمد شهید فـرقانی ســت

که علم برتر ازان بود ماگـــمان بـــردیم

تنم غصه چو نون است اشك خون جیحون

که مول مول زده استیم غوطها خوردیم

چون موج بحر سرشکم ره خیالم بـــست

عـــلاج کار به مـــلاح عقـــل آوردیـــم

سؤال کردەشد از عقل رحلتش فـــرمود

جـــهان گریست چو ما او بگور بسپاردیم

١– مەلا ئەحمەد گەورەی ڕۆژبەیانی (١٨٧٠) لە فەرقان لە دایك بوە، یەکێکە لە زانا گەورەکانی کوردستان، ماوەیەکی زۆر مودەڕیس دەبێت لە مزگەوتی سلێمانی لە حکومەتی شێخ مەحمودی نەمر، لە ساڵی (١٩٣٤) لە فەرقان شەهیدکرا.

ميژوى وفاتى رەفيق ئەفەندى خادم السجادە سالى[1] (١٣٥٥ ك-١٩٣٥ز)

حـــيف آن نادر رەفيق أرمـــا گشت نهان
آفتاب عـــالم آرابود بـــر أهـــل جـــهان

خـــادم السجادە پيغمبر آخـــــــر زمان
غبطة بخشاى گروه عـــالمان و زاهـــدان

آن چونان در أنجمى أفتاد نالان و فـغان
أندر إن دنيا علامات قيامت شد عيـــان

با دل غمگين آمى آتشين و چشم أشكبار
كى كُجا دانم توانم شرح داد أين داستان

روز رحلت (صابرى) أز هاتف غيبى شنيد
جان خادم ياحبيب حق قرين دان زجنان

---

١ – رەفيـق ئەفەنـدى خـادم سـوجادە: محەمـەد رەفيـق حـاجى ئـەمين حـاجى مـەلا محەمـەد مـەلا سـەعيدى (خـادم سـوجادە)يە، (١٨٦٦ز) لـە كۆيـە هاتووەتـە دونيـاوە، خوێنـدنى لاى مامۆسـتايانى كـەركوك تـەواو كـردووە، ئيجـازەى زانسـتى لاى مامۆسـتا عـەلى حيكمـەت سيامەنسـورى وەرگرتـووە، لـە سـالى (١٩٢٤)ى زايـنى بـە نوێنـەرى كـەركوك لـە پەرلـەمانى پاشـايەتى عـيراق هەڵبـژێردراوە (١٩٣٦ز) كۆچـى دوايـى كـردووە.

مێژووی لە دونیا دەرچوونی باپیری خۆی

شێخ مەحمودی قطبی شۆڕیجەیی[1] (١٣١٤ك- ١٨٩٧ ز)

بدان سانم غم أندر زد آتش
نپندارم کە نیشاند فراتش

بهر دل لشکر غم خیمە أنداخت
ضرورت رفت بربندد نیشاطش

أگر چی شعر دل کش برنخیزد
أز آندل غم براند بساطش

ولیکن می چهد أز آشیانە
تیز روی چون بگیرد گردش أتش

غرض زین غم وفات شیخ محمود
برون أز حدی أوصاف است زآتش

---

١ - شێخ مەحمودی (قوتب)ی شۆرجەی بەرزنجی شێخ عبدالرحمن شێخ عەبدولعەزیز شێخ محێسەدینی کەرکوك، (١٨٣٦ز) لە دێی (وەسمانلەکە) لە ناوچەی قەرەحەسەن هاتووەتە دونیاوە، خوێندنی لە مزگەوتی نائب لە کەرکوك لای مامۆستا مەلا محمدی قرگەیی تەواو کردووە، شەش کتێبی داناوە، گرنگترینی ئەو کتێبانە (بحر و لئەنساب)ە کە بە زمانی فارسی نووسیویتێوە، وەرگێڕدراوەتە سەر زمانی عەرەبی و کوردی، لە سالی (١٨٧٧ز)، شێخ مەحمود سەرکردایەتی (٢٥٠) سواری کردووە و چووە بۆ جیهاد دژی دەوڵەتی روسیا و تا دەگەنە یریڤان پایتەختی ئەرمینیا، لە سالی (١٨٩٧ز) لە گوندی شۆرجە کۆچی دوایی کردووە و هەر لەوێ بە خاك سپێردراوە.

که کمتر وصفیش أز مورد ملخ بیش

خلائق روز و شب گیرد سماطش

چون زین محنت سرا جانش برا آشفت

أجل بو سید دامانی حیاتش

روان شد جان باکش سوی جنت

جون آز زند ان قالب شود نجاتش[1]

بیامد هاتفی أز عالمی غیب

بگفتا حبذا جنت و براتش

کسی کوجز رضا ای حق بجوید

همین باشد جزای صالحاتش

همان بمختصر سازیم دفتر

مبادا رخنه أفتد در نکاتش

سؤال أز عقل کردیم رحلتش را

جوابم داد بعد أز التفاتش

چوجان دا شت سید داغی جانان

بسوی هو بردنش ناشطاطش

[1] – ئەم بەیتە لە چاپی دوەمدا نەنوسراوەتەوە

مێژووی لە دونیا دەرچوونی سەید محەممەد جەباری[1] (١٣٥٤ك-١٩٣٥ز)

أن جور کە با آل نبی دور زمـــان کـــرد

با برگ گول تازه مگر باد خــــــزان کرد

ماه رمضان آمدو بـــــر خلق فـــرحناك

کچ بخت مـــا این رمضانرا مرضان کرد

این شب رمـــضان است همه شمع فروزان

حـــکم ازل شمع کوش مـــا رمضان کرد

آن خــــــار کە درچشم عدو بود بر آورد

در قـــــلب ستمدیده ما باز نهان کرد

مـــــا ازستم دوســـــت نناليم وليكن...

روبـــــاه عدو برسری ما شـــیر ژیان کرد

بـــــسیار چشیدیم‌و غم و ماتـم أيـــام..

آما نه چنین باز اپر در دل‌و جــــان کرد

کـــمگشته ز ما اشجع ســــادات دریغا

او رفت‌و بسی قامت ما همچون کمان کرد

---

١ -سـەید محەمـەد سـەید سـەمەد: سـەرداری هـۆزی جـە باریـە، هەڵوێسـتی زۆری دلێرانـەی نیشـتمانی هەیـە، یەکێکـە لـەو کەسـانەی کـە بـەردەوام خـۆی و هۆزەکـەی پاڵپشـتی شـێخ مـەحمود بـوون دژی ئینگلیـز، یـەکێك لـە کوڕەکـانی لـە سـاڵی (١٩١٩) لـە شـەڕی دەربەنـد بازیـان شەهید ئەبێت (١٩٣٥ز).

اين ظلم نـــــه از ماو شُما كرد بتنها

تاهست جهان باديگران نيز همان كـــرد

جز صبرو تحمل نبود چاره بـــــــرادر..

تقدير بتدبير شُما رد نتوان كـــــرد

ديدند هلال رمضان و لوله بر خـــــاست

بر روحى محمد صلوات خلق عيان كـــرد

اين گفت شب رحلت او (صابرى) غـــمگين

(هنگامى) عشا مردن بجان قصد جنان كرد

در جواب نامه و ملا عبد المجيد قطب[1] (١٣٤٦ ك- ١٩٢٦ ز)

آى بيادت در دلم پيوسته چون سور است عيد

غـــرەى شـــهرى رجـــب پيك آمدو دل آرميد

مدتى بود از فراقت مـــرغ جـــانم مـــى تپيد

از ســـروش عـــالم غيبم بگوش وجـــان رسيد

بخ بخ اين عيش ونشاط وحبذا نعـم البريـــد

يار اين شادى بـــرات و قدر بـــاشد يـــاكه عيد

---

١ –مەلا مەجيدى قوتب: كورى مەلا مەردان لە عەشيرەتى شێخ بزێنيە (١٩٠٦) لە كەركوك لە دايك بوە، خوێندنى لە خزمەتى مامۆستايانى كەركوك تەواو كردوە، ئيجازەى لە مەلا ناصح سيامەنسورى وەرگرتوە، زمانى عەرەبى و كوردى و توكى و فارسى بە باشى زانيوە، لە مزگەوتى شێخ نورى و حاجى خەليل ئاغا و حيدر پاشا مەلايەتى كردوە، بەڕێوەبەرى مەدرەسەى نيزامى ئەبێت ماوەيەك، پاشان ئەبێتە بەڕێوەبەرى (معهد اسلامى) سالى(١٩٦٤) وە تاكو(١٩٧٥)، دواى ئەوە ئەبێتە ئيمام و خەتيب لە مزگەوتى (نعمان الجديد) وە (رئيسى علماى كەركوك) لە(٢٦ / ٤ / ١٩٨٦)كۆچى دوايى كرد.

ویزلرم عبد المجید مکتوب کز بولدی وصـــول
شادمان گشتم بیرون از حـــــد اوهام عـــقول
از خدا خواهم بجاه آلو اصــــحاب رســول
جـملہ آمــالت بـــود در حیزو قیدی حصول
در فصــــــول اربعه یـــك روز ننشینی مــلول
شب براتو قدر باشد روز عمرت هم چو عید

حوســن خط شایستهءی تحسینو نظم اش دل پزیر
نکته های جـــــان فزایش خــوشتر از عطرو عبیر
هــم چـــو (القوه عــلی وجـه ابـی یــأتی بصیر)
گـــرچی مصر دل زجـــوع دوریت شدنیمه ســـــیر
لیك از گــــــرمی شــوقت تــا بجانم چـــون سعـیر
حـــملها آرد هنـــوز نعـره ء هـــل مـــن مــزیـــد

گــــرچی از دنیا نداریم از شما محبوب تــــر
چون ندارم دست گه هردم شوم محبوب تر
از عطاهای خدا نیست از دوعاها خـــو بتر
خواهمت پیش همه مردم شوی مرغوب تر
تاکه نــالد رعدو گرید ابـــرو روید چـوبتر
تا جهان باقی بود یا رب بـــه قـــرآن مجید

صابری صد کاشکی کرکوك می بودی مـقام
نکته های دل پزیرت می شنیدم صبح‌و شام
گاه در ایوانی مسجد گاه دیگر سطح بـام
باقی ازما بر پدر فـرمـان تبلیغ سـلام
چشم محمودو مـحمد بـوس دارم والسلام
حـفظتان سازد خدا از شـر جبار عنیـد

خورشید جمال

أی که خورشید جمالت هردو دنیا را سـراج
وی به احسان‌و نـوالت هـردو عـالم احتیاج
هرکس را بر دولت دیدار حسنت راه یـافت
ننگرد در مـاسوی الا چـو نقد بـی رواج
مـهر حسنت در دل مـا ثابت‌و غـم محو شد
زان نیـا شد در دلم جـز خـرمی و ابتهاج
در دل و جـانم بجانـب مـن خوشتر بـود
جـور تـو از طلعتـی مهتاب در شبهای داج
عاشق از سودای عشقت دائما در جوست جو
هم چو روز عید به‌هر طواف کعبه سعی حاج
از ثریا تـأثری بـالای ان زیـر آن
هـرج مخلوقست جمله بـاتو دارد احتیاج

بس چو ابراهیم ادهم بهر طـواف کــعبه ات

سـلطنت بگذ اشتند پادشاهان تـخت و تاج

سر زفرمان خطت هرکس بیرون ســازد شـها

هــم ســواد الوجه فی الدارین فـرطی احتیاج

شـهسوارم اسـپ تـا زیــرا در میدان رود

نه عرب با او براید نه کورد با قیرو قــاج

وی که پایت بسر شاهان عالم هم چوتاج

أی که حُسن آفتابت هر دوگیتی را ســراج

کی بود یا رب ببینم روی خویش نا گــهان

رخ نماید چون قمررا در ابــر شبهای داج

عاشقان بیمار جویان سر نهاده بـر رهـت

تاکه پا بر فرقشان مالی همین باشد علاج

آفتاب حسن تو چون سایه بر (صابر) فکند

شــوقی دلـدا پــدید آمد هــزاران ابتهاج

ای لاله رخ‌و غونچه لب‌و شوخ شکـرراز
وی یـاد تو مارا همه‌شب مونس وهمراز
تادیده بماند رخت دیـده‌ی مـردوم
تا نـوع بشر دردو جیهان چشم کندباز
تـا شمس‌و قمر بـر فلك نورفشانند
بر گردی رخ شمع تو پروانه‌ی جـانباز
تا دردو مرض در رود از دل‌و جـانها
تا خنده زدی جمله دواکردی بأعـجاز
انـدر نظرش سرمه چه‌نام است کسیرا
کاش خاك رهت دیده‌ی او گشته جلاساز
از غونچه‌ی گولزار رخـت مومبتی کن
تـا بلبل بیچاره‌ی دل لابـه کند بـاز
در حـسرتـم ان دیـده‌ی فتان کـه همیشه
ان چیست کـه درخشم کـند مـعرکـه اغاز
(صـابر) تـومپندار از ان چشم رهـائـی
تـی هـوی دلـت درشـده در مخـلب شاباز

ز هجرانت چ نوسیم کــه در دفتر نــمی گنجد
چو بوی عود هندیرا که در مــجمر نمی گنجد
اگـــر بــاور نمیداری بـــخوان (المال لم یشبه)
که خورشید جهان ارا به کشوردر نمی گنجـــد
اگر شیخ‌و اگر شابی وگـــر خـــورشید مهتابی
بفـرمان‌و رضـای دوست کــوشیدن شوی امجد
درون اینــه صــورتـــی خــودرا تمـاشاکـــن
که مویت شیرو دل چوقیرو عــومرت شود ابجد
زدل پـــرسیـد پیری رونـــق عــهـد شبابیرا
بگفت از دیده پرسی اینرا اگر مردم نمی رنجد
ز آندوهی دلی محزون نشته مردمــــان درخون
نه اکنون است این قـــانون مجـاز انـد ابابجد
اگرچی میوه‌ها بسیار است (صابر) دراین بازار
بغیراز نیـــك انهارا تـــرازو بـــرنمی سنجـــد

مێژوی لە دونیا دەرچونی صابری

ماموّستا عبد المجید قطب داینـاوە

شیخ نجم الدین عالی همت زهرانسب

حـاتم اهل زمان بـود خـاتم اهـل ادب

شاعرو دانا ادیبو محترم عـالی جناب

مجلس آرا مرجع شاهو گدا در روزوشـب

از دعای مستجابو از دوای پـــر اثـر

هیچ سستـی را نداند در ادای مـا وجــب

گفت تأریخ وفاتش یـار أو عبد المجید

شیخ نجم الدین عند الحق فی قصر الرحب

پاشکۆی
دیوانی صابری

مفردات صابری- تاکە بەیت

١. نەتەوایەتی

صــــابری کـــــوردە حەکیمانە هونەر ئەنوێنێ
هـــونەرت زشتە ئـــەگـــــەر تازیە یا پەهلەویە
****

کەرەنێر[1] حاکمی ئیسلام و کەریم بەگ چەتەبێ
حـــالّی ئەم میلەتە کوردە ئەبێ ئەم زیلەتەبێ
****

ئـــەم جـــا دەنـــــوسم عـــــەریزەی کـــوردی
بـــــەڵکو تـــــەواو بـــێ بـــــە دەستــــــوبــــردی

٢. وەسف و دڵداری

ئەی بەسورەت مــــاهی تابانو بـــەباڵا عـــەرعەری
ئەی بروّت شمشێری بـــــڕانو بە موژگان نەشتەری
ئـــــــــەی غەزالو کەو لە چاو ڕۆینت شەرمندەیە
سامـــــری حـــــــەیرانی چاوی تۆیە بۆ جادو گەری
تا نەخۆشی چاوی تۆ بم سەد حەکیمم بێتەســــــر
سا بە چاوی تۆ قەسەم سەرسامن سوکو سەرسەری
****

کـــــوشتمـــــی ئەو شۆخە بێ دینە بناسن قـــــــاتلم
هـــــــــەرسەری تیری موژەی خوێنی هەزاری پێوەیە

---

١ - مەبەست لە کۆلۆنێلێکی ئنگلیزە کە کاربەدەستو حاکم بووە.

ئـــەو بە لەفضی نەرمو شیرین بانگی کردم صابری
مـــن وەکـــو فەرهـــاد نالآنم وتم لـــــەو کێوەیە
*****

یــــاری مـــن عادەتی مانەندی قەمەر شەوڕەویە
دأبو سونەتی من بـــۆیە بەشەو بێ خـــەویــــــە
******

لـــــە حاڵی من دەپرسی بۆچ وا غەمگینو شادمانم
دەمێ حازر دەمێ غائب دەمێ نزیك دەمــــێ دوری
****

ئـــەگەر چـــی دڵ گرفتارە بەدوای زلفی زنجیرت
بحمد الله خـــەیاڵی جـــەنەتی حوسنت زیافەتمە
******

پەنا بەخوا لە فیتنەی چاوی یارم وا لە پـــارێزە
بەچە ترساوی ئەو ترسا بەچەم[1] ماموری ئینگلیزە

.٣ ئاینی

ئـــــەی خودای حـــاڵزانو عـــالیمی سیڕی نیهات
تابـــەکەی حەسرەت بکێشم تۆی خەبیری حاڵزان
تۆکە ڕەزاقی حـــەقیقیت لێت عەیانە حاڵی من
سا پەناهم هەر بەتۆیە ڕەبی حـــەیو موستەعان
****

١ –واتە بەچکەی گاور

شــــەمەیە اعجازو اوصافی جەمیلی ئــــەو بــەس
تــــۆ بـــزان هـــــەرکەسێ دانایە حەرفێکی بەس
****

ئومەتو ئەتباعی ئەو خاسن بەڕێی خــاسا ئەڕۆن
ئەی تەریقی عام مەچۆ ڕێگەی عەوام بۆ نان و ڕۆن
*****

صـــابری ئالی عەبا وا چـــاکە نەفسی ئاڵدە بـــێ
زیوی قەلبی قاڵ دەبێ فرمێسکی ئەوسا ئاڵ دەبێ
****

دەس بە لوقمەی شوبهە دارو دەم بە بسم الله چیە
کوفری مەحزە شوبهە بۆ ناوی خــودای بـــێ نیاز
****

ئەگەر عەشقت حەقیقەت بێ مورادت شاهی لەولاکە
وەرە تەکبیری ئــەم لاکە مــەچۆ نــزیکی ئــەولاکە

٤. کۆمەڵایەتی

وەرە تـــۆ ســـەبـرو وەفـــا فێریە لەگا جـــوتو سەگ
ئـــەوە حـــەماڵی جـــەفا ئـــەم بۆ وەفـــا عەو عەویە
****

غـــەم نـــــەتۆمی دەرون جـــەم بیەن ســــەف سـەف
ئـــاخ پـــەی زێـــرو بـــــــەم چـــەنگ و نـــای و دەف

تخمیسی (صابری) لەسەر شیعری (مەحوی)

دڵم خەستەی فیراقی موتریبی شیرین نەوابێ زوو
تەبیبا دەستی دامانی تۆ قەندە گولابێ زوو
دەترسم چەرخی دەوران بکا هەم ئینقلابێ زوو
لەپڕ پەردەی ئەجەل بۆ شیشەی عومرم نەوابێ زوو
فیراقم دەست و بردێ ساقیا جامێ شەرابێ زوو

*****

(بیاض)ی داستانی ئەم "عجوز"ە سەربەسەر کەتنە
لە ئادەم تاکو نون هەرچی دەنوسی شەرحی ئەو مەتنە
شەوی سەد شوو دەکا ئەو زانیە زانی بەیەك -بطن- ە
چیە دنیا ژنێکە هەر شەوێ سك پڕ بەسەد فیتنە
سبەینێ زو بە خوێنی جەرگی ئەهلی دڵ دەکا بێزوو

تقریض (صابری) له لایەن مامۆستای پایەبەرز (مامۆستا مەلا عەبدولکەریمی مودەڕیس)

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله رب العالمین والصلاه والسلام علی سید الاولین والأخرین وخاتم النبیین والمرسلین والمبعوث رحمه للعالمین وشفیعا للمذنبین سیدنا محمد اکرم الخلائق اجمعین وعلی آله وأصحابه والتابعین له بأحسان الی یوم الدین وبعد:

براکان پێویستە لە پێش پێشکەش کردنی تقریضي ئەم دیوانە جوانە چەن شتێ بزانن:
ئەدەب چییە – شعر چییە – صابری کێیە.

ئەدەب: بە مەعنای ڕاگرتنی سنوری وتارو کردارە، وە بە زمانی عەرەبی: الأدب رعایه حدود الاشیاء

جا هەر ئادەمیزادێ وتاری بە ئیعتبار بوو وە کردارو کاری دوور بوو لە ڕەخنەی شەرعی و عورفی ئەو کاتە ئەو کەسە بە ئەدیب دەناسرێ لە عورفی عاما، وە لە عورفی خاصی نووسەرانا هەر کەسێ وتاری، پەخشانی، هۆنراوەی بە سوود بوو ئەوە ئەدیبە.

شیعر: لە لوغەتا عیلم و شعوورە، زانیاری و تێگەیشتن و پەیبردنە بە کاکڵەی کار و وتار، لە عورفی ئەهلی ئەدەبا بریتیە لە وتاری هۆنراوەیی وەها کە لە کانگای دڵەوە دەرچێ بۆ دەربڕینی ئیشتیاق و غەرام بۆ بینینی دولبەر و نازدار، یا دەربڕینی مەینەت و ئازارێکی نەفسی و لەپێشنامەدەیی رۆژگارا، وەیا ئامۆژگاری شەخصێکی نەزان یان کۆمەڵێکی پاشکەوتوو لە عێل بۆ ئەوەی تێکۆشن و ڕێگە ببڕن و بە ئامانجی خۆیان بگەن، وە بۆ گەلێ کەس لە گەلێ جارا شیعر بورکانی نەفسی ئینسانە کە هەڵئەچێ بۆ بەیانی حیکمەت ومەعریفەت و پێگەیاندنی کۆمەڵ.

ئەم شیعرە کە لەم بابەتانەیا صەرف بکرێ زۆر مەمدوح و مەرغوبە وە ئەگەر لە تانە و تەشەر و جنێو فرۆشی و عەیبدارکردنی خەڵکیدا بوترێ یا بۆ مەدح و سەنای بێ جێگە و

بێ مەغزابێ ئەوا شیعرەکانی عەیب و قصورە وە مەشغول بوون بەو شیعرانەوە حەرام و تاوانبارییە و نا پەسەندە.

جا لە بەر ئەوە شیعر (هۆنراوە) زۆربەی بە درۆی دەروونی و مەدحی روحی بێ ئەساس پەیدا ئەبێ وە پەیوەستە بە وەزن و قافیە و ئارائیوە زەحمەت کێشان بۆ رێکخستنی غەزەلی یان قەصدێکی ئەبێ ، خوا فەرمویەتی ﴿وما علمناه الشعر وما ينبغي له إن هو إلا ذكر و قرآن مبين﴾ وە لە حەقیقەتدا ئەو شیعرە ناشرینانە مەرغوب تەبیعەتی عامەیە لە گومراهان، خوا فەرموویەتی ﴿والشعراء يتبعهم الغاوون، ألم تر أنهم في كل واد يهيمون وأنهم يقولون ما لا يفعلون﴾ ئەگەر نا شیعرێ کە لە کاکڵەی شعوور ساغ و سەلیمەوە دەرچێ و باسی حکمەت بکا و ئادەمیزاد تەمێ بکا ئەوە زۆر باشە و بەسوودە بوونی، حەزرەت محەمەد (ص) فەرمویەتی: (إن من الشعر لحكمه)، والحاصل شیعر چەکی دەستی ئەدیبە ئەگەر بۆ حیکمەت بێ نەجیب و حەبیبە و ئەگەر بۆ زەحمەت بێ مەکروهی تەبعە و حەرامە لە دینی ئیسلامدا.

صابری کێیە؟

صابری ناز ناوە بۆ شێخ نەجمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمان کوڕی شێخ مەحمودی قوتب لە نەوەی خوالێخۆشبوو حەزرەتی شێخ محێدین کوڕی قوتبی عارفین ذو الجناحين شێخ حەسەنی گڵەزەردەیە کە یەکە مەردی مەیدانی عیلم و ئیصلاح و ئیرشاد بووە، ئەم زاتانە لە نەتەوەی شێخ عیسای بەرزنجین کە لە خاڵصەی نەوەی ئیمام موسای کازمن رەزای خوایان لێبێت هەموویان.

صابری ئینسانێکی بە مەغز و خاوەن مەعرفەت، سەرچاوەی حیکمەت بووە، وتارەکانی پەخشان و شیعر هەموو بریتین لە ئامۆژگاری چینی ئادەمیزاد ی هاونیشتیمان بووە.

شیعرەکانی لە شعووری ئیسلامی و ئینسانی، لە سینەی ئینسانی رەبانی و روحانییەو دەرچووە، ئینسانێ وا نەبووە کە بە زۆر وشە لە گەڵ وشەدا رێکبخا، بەڵکو تەبعی وەکو

سەرچاوەی ئاوی ڕەوان بووە، صابری نەگەڕاوە بە دوای قافیە دا بەڵكو قافیە بە شوێنی ئەمدا گەڕاوە.

دروستە بڵێی صابری و شێخ ڕەزا مەشهوور دوو لفانەن و بەیەك سك لە دایكی ئەدەب دەرچوون، بەڵام اختلافی زەمان ئەو دوو لفانەیەی جیاكردونەتەوە، صابری بە شوێنی تاریفی خەت و خاڵ و قەد وباڵای شمشاڵدا نەگەڕاوە، عاشقی زینەت و جەمالی زاهری نەبووە، و بە شوێنی مەدح وسەنای ئەهلی دنیادا نەگەڕاوە بۆباری دونیایی، چونكە زۆر عەزیز النفس و خاوەنی شەهامەت بووە، وە بەشوێنی واتە ڕێكخستن و نوكتە بازی و جناس و طباقدا نەگەڕاوە، ئەگەر شتێكی وا لە شیعرەكانیدا هاتبێ ئەوا سەیەلان و هێرشی دەروونی بووە.

صابری دیوانەكەی یا أظهاري ئەسەف بۆ خۆی لە سەر رابوردنی عومری و نەگەیشتنی بە ئامانج، ویا بۆ تەرغیب دانی هاونیشتمانی لە سەر كەسبی مەعریفەت، یا سەرزەنشتی شێخی ناتەواو و مەلای بێ اقدام و هەنگاو یا ستەمكاری بەد كردار، یا بەچكە دەوڵەمەندی سەرخۆشی بەدكار و بەدكردار بووە، بانگی كردوون بۆ لای حەقیقەت و بۆ خزمەتی شەریعەت و نەشری أخلاص و ئادابی تەریقەت بوون، من وا ئەزانم صابری هەموو شعوری شعری جوان بوون، بەڵام برێكیان ئاڵتوون و هەندێكیان زیو و هەندێ ئاسن بوون، یانی طەبەقات هەیە بۆ شیعرەكانی، گەلێكیان ئەوەندە بەقیمەت و بەنرخە پێویستە ئینسانی فامیدە بیكاتە بەر و ڕەفتاریان پێ بكا، كاشكێ هەموو قطرێكی ئەم نیشتمانە یەكێكی وەكو صابری ئەبوو، هەتا ئەم كۆمەڵە غافڵە بێ خەبەرەیان ئاگادار بكردایەتەوە، لە نووستنی غەفڵەتو بەدبەختی و ڕوویان بكردایە لە شا ڕێگەی سەعادەت و پیرۆزی.

ئەگەر لە سەر هەر واتەیەك كە بە نیسبەت صابری وتمان، شیعرێ لە شیعرەكانی بكەین بە دەلیل، پێویستە كە لە باتی ئەم پێشەكییە كتێبێ بنووسین، خۆزگەم بەو كەسەی كە ئەم دیوانەی صابری لە بەر ئەكا وبە شیعرەكانی شعووری خۆی تیژ ئەكا.

شیعری صابری شعووری مــــەردە

هەر کەس تێبگا ئەو کەسە فەردە

رەفتاری پێکرد مەردی مــــەیدانە

لێی دوورکەوتەوە حەیوانی هەردە

شادین لە بۆ دڵ کەپێی دڵشاد بــێ

بۆ ناساغی رووح دەرمـــانی دەردە

بۆ چی ناڕوانیت بۆ جــۆشی دڵی

شەرارەی نارە یـــا ئامی ســەردە

یـــا خــوا صابری پایەت عالی بێ

دوربی لە هەرچی غوبار و گــەردە

لە شــۆڕیجەدا ئـاوی وا شیریـــن

هــەر خاصەی هێزی قادری فەردە

نامی بە فیدای مەردانی حەق بێ

لـــە رووبوونەوە لە بگرە و بەردە

ئــەمجار سەلامم بۆ روحی بەرزت

بـــۆ شیعرەکانت غەزەل یا فەردە

١.غەزەلی صابری کە تەخمیس کراوە لە لایەن (جاهد)ەوە:

وەفای یارێکی دڵسۆزم بـــە یــەك دوو مــەرحــەبا نـادەم

نەخۆش بووم گــەر بپرسی لێم بە دەرمـــان و شــفا نادەم

جەفا ئەی یار گەر نەبڕی لێم بە هیچ خۆش و سەفا نادەم

کــڵاوی ســەر دڕاوی خـــۆم بە تـاجـی پـادشا نـادەم

کەلاوەی دووکەڵاوی خۆم بە قـــەسر و گــەنجی شـا نـادەم

....

که خۆم سەرلەشکری یاریم بە خۆم چـی روتبە و قایش

لـە دەورم خێوەتـی غـەم هەڵکـرابێ تیپ و ئـالایش

دڵم ناچێ لە بۆی دەستمکەوێ دەوڵـەت بـە خـۆڕایش

پڵاوی سـەر بـە کشمیشی فەقیری یـەعنی ئـاسـایش

خـودا بیدا لـەمـەولا روو بـە تـرشی و شۆربا نـادەم

....

بڵێن بەو شۆخە ئەم پەردەی لە سەر روو چاکە نەدڕێنێ

وەلامـی خـۆشی و شـادی ئـەگەر پێی مـاوە بۆم بێنێ

ئـەوا مـاتم حیسابێکـی لە گـەڵ مـن مـابێ بیستێنێ

کـەلاوی خـۆم بـەدەستی خۆی گـولاوم لـێ بپەرژێنێ

ئیتر حـاشا و کـەللا دەس لـە داوێنی سـەبـا نـادەم

....

لە دەس خۆت بۆ ئەدەی من هەرزەمـانێ جێگەو رێتم

لە یادم هەر ئەمێنێ من هەر وەقت من هەر تەما پێتم

ئەگەر تۆ نانی تەندوری منیش هەوێن و هـەم خوێتم

بـە خوێنی جیفە بـەرگی زاهـدی ئـالودەکەم شێتم

بە تەوفیقی خـودا دینم بە دوو نان و کـەوا نـادەم

....

لە رێگەی عەشق و سەودایی نەناڵێنی و گـەر نـەگری

لە بۆ تەحقیقی ئامالت نەدەی هەڵمەت لە بۆی نەمری

عەزاب و ئەزیەتو محنەت لە (جامید) تۆزێ وەرنەگری

کلیلی (صابری) قاپی هـەموو مـەقصودێ هـەڵدەگرێ

بحمد الله بە دەس گرتوومە رەنجـی خـۆم بـە بانادەم

٢.غەزەلی صابری تەخمیس كراوە لەلایەن جاهیدەوە لە ١٩٦٨/٢/١٠ لە دێی شۆڕیجە.

وجودی ناوجودی من لە خزمەت دەركـــرا چیبكەم
شەهادەی شێتی‌و مەستی بەناحەق پێم درا چیبكەم
بەرەلا بونی دەشتو دەر لەبۆ مـــن دانـــدرا چیبكەم
خودا هاوارە ئەم شەو دولبەرم لــێ دابـــڕا چیبكەم
شەرارەی ئاگری دوری لە سینەم هـــەلگڕا چیبكەم
****

ئـــەمـــەندە ناتەوانو ســـەر بە ئێشو دڵ خـــەفەت بـــارم
تـــــەبیب پێی نـــاكرێ وەڵڵا عیـــلاجـــی نالەیـــــــی زارم
كـــزومات و غەریب و بێ كــــەس و بێ هەمدەم و چـــارم
لەبـــــەر دەردو غــــەمی یـــارم نـــەخۆش و خـــانە بێزارم
وەكـــو مــــەجنون دڵـــم بۆ چۆڵو سەحرا هەڵخرا چیبكەم
****

لەســـــەد سەودا سەر و شـــەیدا حیسابی عاشقی پـــــرسیم
لەسەد فەرهادو مەجنونیش وەرم گرت دەرسو هەم تەعلیم
نـــەبوم رزگـــار مەگەر وابو نەسیبو بەختو هـــەم تەقسیم
خودا ڕۆژی ئـــــەزەل گـــریان و قوڕ پێوانی پێ بـــەخشیم
بـــە ئەمری حەق و جودم هەڵنەكێشم لـــەم قوڕا چیبكەم
****

ژیـــانم چو بەسەر چیبكەم نیە چـــارەم بـــە مـــەئیوســـی
فەلەك سەت نەوعە خۆی گۆڕی وەكو ئـــەشكالی تـــاووسی
لەناو بەحری غەما غەرقم بەمـــەحكومی و مـــەحبوســـی

قــەڵەم ڕۆژی ئەزەل بۆ ئێمە هــەر دەردو غــەمی نووسی
هــەمو ڕۆژ گــەر نــەناڵێنم شــەوانی بێ چــرا چیبکەم
****

لەســەر ئەم حاڵەتەی خۆشم ژیانی خــۆم بەکەس نــادەم
ڕەقیب باسەرکەوێ بۆ مــن کــە خوا نەیخاتو من نایخەم
نەفس سەد ئارەزووکاتن عەقڵ نەیبیات و مــن نایبــەم
قسەی بێ فایدەو بێجێ زەرورەت پێم نــەکا نایــکەم
ئــەگەر گریەو فغان نــاکەم کە ئارامم بڕا چیبکەم
****

بــەهارە دەشت و دەر ڕازاوە بــولبول وا لــە ئیقباڵە
مــەحاڵە پایــە بوسی گوڵ بکەم بەم وەزعو ئــەحواڵە
نەتیجەی عاشقی هەر ڕوت و پــەڕپوتو عەدەم حاڵە
هەمو عالەم بە بەرگی جەژنەوە سەرمەستو خۆشحاڵە
ئەگەر قانع نەبم (صابر) لە نێو بەرگی شــڕا چیبکەم
****

قەناعەت کەنزە بۆ (جامید) هەژاری هەر بەسەر چاوان
چــە دەخلم پێیە بــۆ عالەم ئەگەر شایی بێ یا سەیران
نەبو جــارێ هــەواڵی من بپرسێ یارەکــەی جــاران
نــەگەییە دامــەنی حــوسنی هەناسەی صابری یاران
لــە دونیادا بــە بــەدناوی کەمن زەنگم زڕا چیبکەم

جامید تەکیەی شۆرجە ١٩٦٨/٢/١٥ز

شیعری مەلا محەمەد شاتری[1]
بۆ دەرچوونی دیوانی صابری

دیـوانـــــی صـــابریم بـــە روبعیٚ کـــەوتە دەس
زەوقی نییە ئـــەگەر نەیسیٚنیٚ هـــــەر کـــەس

ئافەرین بۆ ئەو کەسە، ئەم دوڕەی لە ناو خستە دەر
ماوەی نەدا بیٚ مایە بمایە سەرنگون و بیٚ خەبـــەر

دەلیلە صابری بۆ ئـــــەوانە وا لـــە ریٚ دەرچـــوون
بـــەڵیٚ وایە خوا فـــەرمووی (وبالنجم هم یهتدون)

نەجـمی صــــابر وەك گـــەلاویٚژ پرشنگ ئـــەدا
دای لە زەرعـی دڵ خــۆی بە خۆی ئـــەدا نــــەدا

پرچ و میٚزەر، ریـشی پانیش تــۆ فریٚدە بۆ پـــەنا
بۆ دڵــــی فەرموو ئیشارە شـــامــی لـــولا مـــا هنا

لــە ریشەی صـــاف دڵ شیعرەکانــــــی هـــۆنیـە
بیٚگەرد و خاویٚنە هەم بیخویٚنە بیٚ خـــــــویٚ نیە

صابری، شــــاتر نیە خۆ لە وەسفی تـــۆدا شـــاتری
تۆ کە نەجلی شـــا شەهیدی بیٚشك لە شاهان شاتری

مەلا محەمەد شاتری
ئیمام و خەتیب لە مزگەوتی نورالدین
شۆرجە – کەرکوك – ۱۹۷۰

۱– شاتری یەکیٚکە لە تیرەکانی جاف زیاتر لە ناوچەی کفری بوونیان هەیە.

پێڕست

صابری - شێخ ئەحمەدین کوڕی شێخ عەبدولڕەحمان کوڕی شێخ مەحموودی (قطب)ی بەرزنجیە.
ساڵی ١٨٨١ز لە دێی شۆریجە هاتۆتە دونیاوە، لە بنەماڵەیەکی ئاینی.
خوێندنی سەرەتایی لای باوکی تەواو کردوە.
دواجار لە کەرکوك لە خزمەت مەلا مەردان باوکی مەلا عەبدولمەجیدی قطب دەرسی خوێندوە. زمانی عەرەبی و تورکی و فارسی بەجوانی زانیوەو شیعری پێ وتووە.
مەلایەتی کردووە لە گوندی دێلێژە و تاڵەبان و ساڵەیی و حەسەن خانە.
دواجار گەڕاوەتەوە دێی شۆریجە مەلایەتی مزگەوتەکەو شێخایەتی تەکیەی شۆریجەی کردووە تا ساڵی ١٩٤٤ وەفاتی کردووە و هەر لەوێ بە خاك سپێردراوە.
صابری توانی ببێتە قوتابخانەیەك بۆ بنەماڵەکەی کە چەندان نووسەر و هۆنەر و زانایان لێهەڵکەوتووە.
شایانی باسە لەو ناوچەیە تا ئەمڕۆ شاعیرێکی دیکەی لە ئاستی صابری بەخۆوە نەبینیوە.

نرخی (٧٠٠٠)دینارە